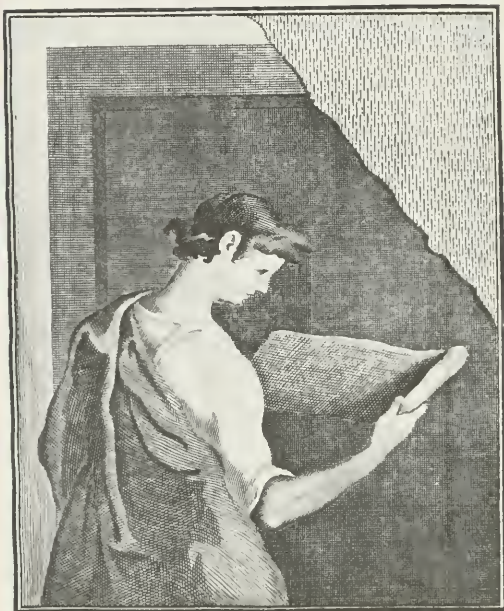

SOUPIS

PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH

V KRÁLOVSTVÍ ČESKÉM

OD PRAVĚKU DO POČÁTKU XIX. STOLETÍ.

VYDÁVÁ

ARCHAEOLOGICKÁ KOMMISSE
PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ

ŘÍZENÍM SVÉHO PŘEDSEDY

JOSEFA HLÁVKY.

V.

POLITICKÝ OKRES MILEVSKÝ.

NAPSALI

DR. A. PODLAHA A ED. ŠITTLER.

V PRAZE 1898.

NÁKLADEM ARCHAEOLOGICKÉ KOMMISSE PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

SOUPIS

PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH

V POLITICKÉM OKRESU

MILEVSKÉM.

NAPSALI

DR. A. PODLAHA A ED. ŠITTLER.

SE 187 VYOBRAZENÍMI (Z NICHŽ JEST 5 TABULEK SVĚTLOTISKOVÝCH, 2 TABULKY BARVOTISKOVÉ A 3 ZINKOGRAFICKÉ) a 8 ZNAČKAMI.

V PRAZE 1898.

NÁKLADEM ARCHAEOLOGICKÉ KOMMISSE PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

Tiskl Alois Wiesner v Praze.

PŘEDMLUVA.

Soupis památek politického okresu Milevského proveden byl z valné části o prázdninách r. 1897 a doplněn několika dodatečnými cestami na jaře r. 1898. podniknutými.

Znamenitých zásluh o obrazovou výzdobu statí »Bechyně«, »Březnice« a »Černice« dobyli sobě členové sl. professorského sboru odborné keramické školy Bechyňské; jsou to zejména pánové:

ředitel **Jos. Mašek**, kterýž dal ochotně k disposici starší plány a kresby své (uveř. pod č. 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 14., 18., 19, 20., 28., 30., 32., 33., 67., 68), nýbrž i nové akvarely, plány a výkresy zhotovil (čísla: 2., 4., 40., 41., 43.—48., 53., 54., 58., 60., 61., 64., 73., 77., 78., 79., 81.), a mimo to mnohými vzácnými pokyny a pomůckami ke zdokonalení tohoto díla platně přispěl;

prof. **Frant. Kopecký**, jenž provedl nákresy pod čísly 55. a 56. uveřejněné;

prof. **Eduard Hauptmann**, z jehož štětce vyšly předlohy k čís. 49., 50., 51. a 57.;

prof. **Karel Židlický**, jenž provedl v barvách předlohu k obr. čís. 59., a nadto zhotovil fotografie pro čís. 65., 69. a 80;

mimo to proveden dle akvarelu prof. **Ed. Zelenky** obr. 63.

Kromě toho přispěl nám k obrazové výzdobě článku »Bechyně« pan *Jaroslav Daniel* zdařilými snímky, jichž užito při čís. 39. a 74.

S nevšední ochotou a obětavostí zhotovil množství výborných fotografií pro různé stati tohoto soupisu pan **Č. Habart**, nyní řídící učitel ve Vojkově, jenž procestoval s námi za tím účelem polovici celého okresu Milevského. Od něho pocházejí tyto snímky: 15., 16., 23., 24., 31., 34., 35., 42., 62., 72., 76., 84., 85., 88., 89., 98. **P. Eugen Sak** kaplan v Milevsku, dal nám k disposici ze sbírky své všechny listinné i historické zprávy, Milevska se týkající, a byl nám mimo to velehorlivým pomocníkem při práci v Milevsku i okolí.

Kromě těchto vynikajících spolupracovníků našich zasluhují na tomto místě vděčné zmínky také všichni ti, kdož prokázali nám při prácech našich přátelskou úslužnosť; jsou to zejména pánové: Frant. Hanuš, vrchní ředitel panství knížat Paarů, MUDr. H. Daniel, purkmistr města Bechyně, P. Marian Wilhelm, kvardián a P. Kanut Jareš, bibliothekář františkánského kláštera v Bechyni, Aug. Forst, bisk. vikář a farář v Bernarticích, Jan Hůrský, farář v Červené, Pavel Vondráček, farář v Hodušíně, K. Vorel, nájemce dvoru v Jenšovicích, Václav Brůha, far. v M. Chýžce, Josef Puchta, farář, Václav Bělohlávek, kaplan a J. Křesina, lesník v Klučenicích, M. Žemlička, farář, Hora E. řídící učitel v Kostelci, J. Hroch, kaplan v Kovářově, Jindřich Kroh, nadlesní v Květově, Karel Němec, farář v Lašovicích, Vít Rut, děkan, a Milo Vašta, kaplan v Milevsku, Fr. Rufert, farář v Opařanech, Fr. Brabec, farář v Ratajích, Prok. Procházka a Aemilian Kaplan v Sepekovách, Fr. Wildmann, far. v Sudoměřicích, J. Mašek, nájemce dvora ve Vlksicích a mn. jiní.

K větší výzdobě díla věnovány byly tyto peněžité částky: 50 zl. od J. M vysocedůstojného pana opata kláštera Strahovského Sigmunda Starého a 50 zl. od slavného okresního zastupitelstva v Bechyni.

Na konec připomínáme ještě, že veškery výkresy zhotovil p. Ant. Martínek, a to z části (výkresy z Milevska a Sepekova) dle výměrů p. R. Vanderlinda.

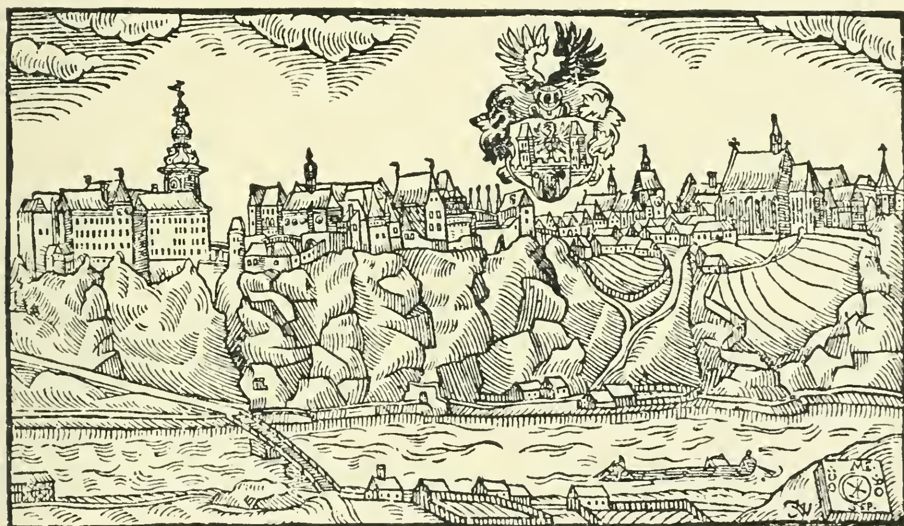
Tabulku praehistorických nálezů sestavil s obvyklou svojí ochotou p. prof. Dr. J. Píč, začež jemu vzdáváme vroucí díky.

V Praze, dne 15. září 1898.

Dr. Antonín Podlaha. *Eduard Šittler.*

Bechyně.

Literatura: P. Henricus Labe, Trias sacra, seu historica narratio de tribus devotissimis imaginibus, quae in ecclesia Bechinensi celebrantur, 1685; týž: Historie o třech sv. obrazích ... kteří v chrámu Bechyňském u Františkánů jsou vystaveny, 1691. (2. vyd. z r. 1746). — P. Sev. Wrbczanský, Nucleus minoriticus 206. — Pamětní kniha kláštera a děkanského kostela. — P. Jos. Calas. Seidl, Chronik oder historische Beschreibung der Stadt Bechin. (Rkp.) 1836. — Schaller J., Topographie des Königreichs Böhmen XIV, 137. — Sommer J. G., Das Königreich

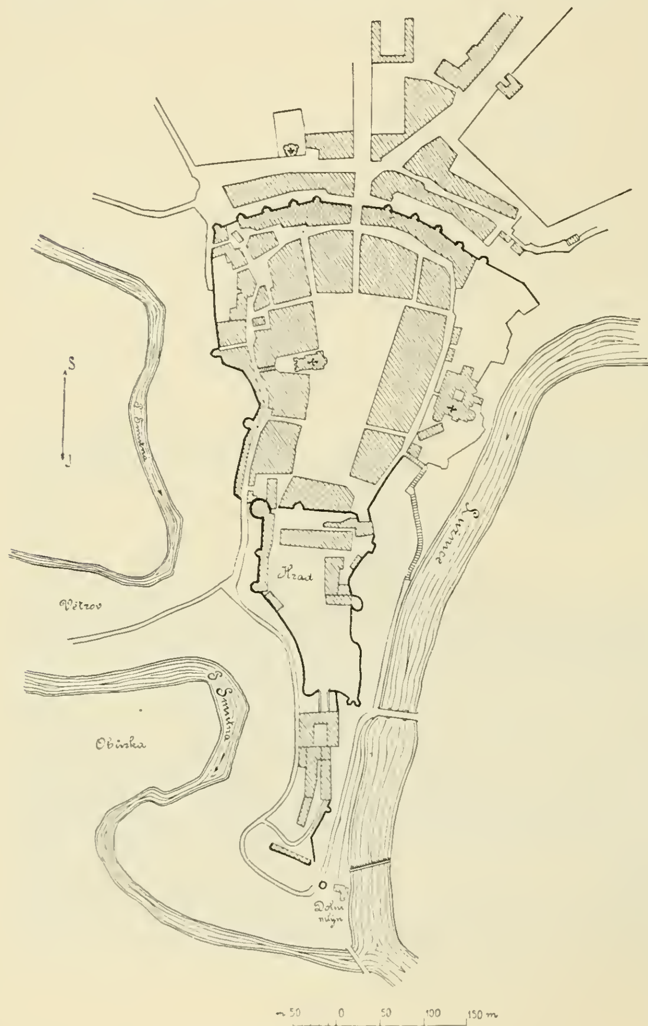
Obr. 1. Bechyně. Dřevořezba z r. 1602.

Böhm. XIV. 134 sq. — Trajer, Beschreibung der Diöcese Budweis 614 sq. — Bern. Grueber, Die Kunst des Mittelalters in Böhmen I., 38. — Světozor 1873, 267. — Dr. Neuwirt »Geschichte der christlichen Kunst in Böhmen«. (passim). — J. Braniš, Method 1891 str. 103—104 a Pam. arch. 1896 str. 43. — Frant. Rypáček, Úryvky z dějin hradu a města Bechyně v Čechách, 1889. – Sedláček A., Hrady, zámky a tvrze král. Českého, VII, 1890 — Braniš, Dějiny středov. umění II (1893), 120. — Jos. Mašek Die Minoritenkirche zu Bechin in Böhmen (s vyobr.) v Mittheilungen der k. k. CentralCommission für Erforsch. und Erhaltg. der Kunst- und historischen Denkmale. XXII (1896) str. 12 sq. — Týž, Dekanal-Kirche des heil. Apostels Mathias in Bechyň (mskp. 1893).

Staré prospekty Bechyně: Paprocký, Diadochos str. 208. (viz reprodukci jeho na obr. 1.) — Standrartova rytinka na okraji jeho mapy Čech (viz F. A. Borovský v Pam. arch. XVI, 549, a téhož spis »V. Hollar«, str. 27).

Mohyly v Hemerském revíru; jsou tu pohřby od nejstarší kultury bronzové až po kulturu t. zv. gallskou či latènskou, kteráž zastoupena jest v jedné mohyle skvostnou garniturou. Keramika těchto mohyl vykazuje vedle dvou starších (neolitických) typů ráz kultury Hallstattské v pozdní její fási. Mohyly »na Blátě« z poslední doby spalování mrtvol, rovněž i v revíru »u Sovy«. Dr. Píč v Pam. arch. XVII (1896) seš. I. sl. 1—13; 17 a 18; XVIII (1898) seš. I. sl. 11—14. Jihozápadně od Bechyně, nedaleko Nuzic a Lužnice a potoka »Židova strouha«, hradiště s mocnými valy. Nalezeny tu hojné střepy hliněné, zlomek nádoby tuhové, úlomek klíče a j. Richlý v Mitth d. C.—C. XIX (1893) str. 143. Severovýchodně od Bechyně, na ostrožně »Hrobkov« zvané, hradiště. (Pam. arch. XVI, 812.) Výběr vynikajicích praehistorických památek z Bechyňska viz na obr. 3.

Některá praehistorica z okolí nalézají se v malé sbírce vyložené v zámku v t. zv. »soudní síni«.

Obr. 2. Bechyně. Situační plán města.

Město založeno králem Janem Lucemburským přeměnou z bývalého podhradí. Ohražení svěřeno podkomoří král. čes. Oldřichovi Pluhovi z Rabšteina.

HRADBY MĚSTSKÉ táhnou se v mírně prohnuté křivce na severní straně města a pak v přímkách několikráte se lomících podél východní strany, kdež připojují se k opevnění hradnímu. Na východní straně, kde příkrý sráz terénu k řece tvoří již přirozené opevnění, nyní sice hradeb není; za dřívější doby však zajisté i tu opevňovací zdi se táhly, ač nikoliv tak silné jako v jiných přístupnějších stranách (viz situaci města na obr. 2.). Byvalé příkopy se sice již nezachovaly, za to však patrny jsou

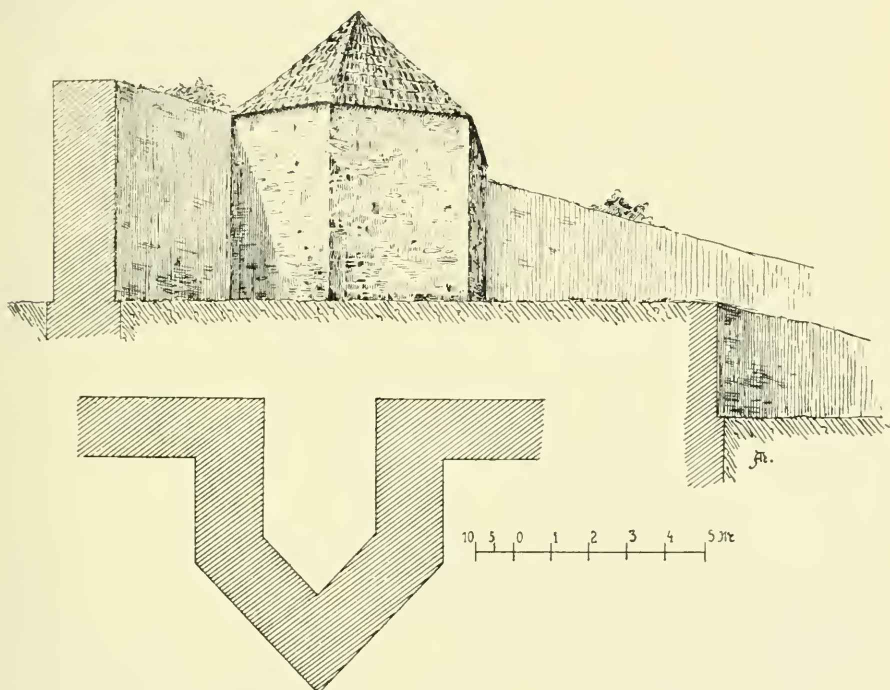

Obr. 3. Výběr praehistorických starožitností z okresu Milevského.

1. Bronzová cista z mohyly u Hánova. *2., 17.* Nádoby z mohyl Hemerských u Bechyně. *3.* Turban z bronzu (Hemery u Bech.). *4., 15.* Šálky s úškem (Hem. u Bech.). *5.—7., 20., 21., 25.* Bronz. jehlice (Hem. u Bech.). *8., 10., 18., 22., 30., 31., 36., 37.* Bronz. náramky (Hem. u Bech.) *9.* Bronz. šíp (Hem.) *14., 16.* Amforky (Hem.) *19.* Bronz. spona (Hem.). *23., 33.—35.* Jehlice bronz. z mohyl u Řepče. *24.* Bronz. knoflík s úškem (Hem.) *26., 32.* Železné hroty (Hem.). *27.* Bronz. plíšek (Hem.). *28.* Bronz. puklička (Hem.). *29.* Modrá perla skleněná s vkládanou bílou proužkou. (Hem.).

dosud lícní zdi příkopní, za nimiž táhne se 16·5 *m* široký parkán. Za parkánem strmí vlastní zeď městská 5—6 *m* vysoká a 1·70 *m* široká s baštami, jichž dvě postranní zdi kolmo ze zdi městské vystupují a dvě zdi přední v ostrý hrot se sbíhají (viz obr. 4.). Z bran nezachovala se žádná.

DĚKANSKÝ KOSTEL SV. MATĚJE (obr. 5.). Starší dějiny této stavby nejsou známy, a z nynější podoby na nejstarší vzhled její souditi není možno. Byla sice loď její pokládána za románskou, avšak neprávem, jelikož neshledáváme tu nižádných známek slohu řečeného. A byla-li to skutečně původně stavba románská, nezbylo z ní než zdivo;

Obr. 4. Bechyně. Systém městských hradeb.

neboť gotická okna poukazují k tomu, že na sklonku stol. XIII. nebo ve stol. XIV. podniknuta byla buď přestavba nebo stavba úplně nová, ačkoliv i z té již málo co jest patrno. Gotický presbytář sklenut nynějším způsobem patrně teprve v XVI. stol., ač zdivo jeho může pocházeti i z dřívější některé periody gotické. Barokní façada presbytáře směrem k náměstí pochází z r. 1740. Některá data o přestavbě lodi, jakož i o stavbě hudebního chóru a věže obsahují tři nápisy na stavbě samé umístěné:

1. uvnitř chrámu v jižní stěně (poblíž hudebního choru ve výši 2 *m* od podlahy) nalézá se mramorová tabulka (0·41 *m* vys., 0·65 *m* šir.) s tímto nápisem:

„Letha 1613 Ke czti a chwa-
le panu Bohu wssemohauczye̅
Sklenul Chram tento kruchtou

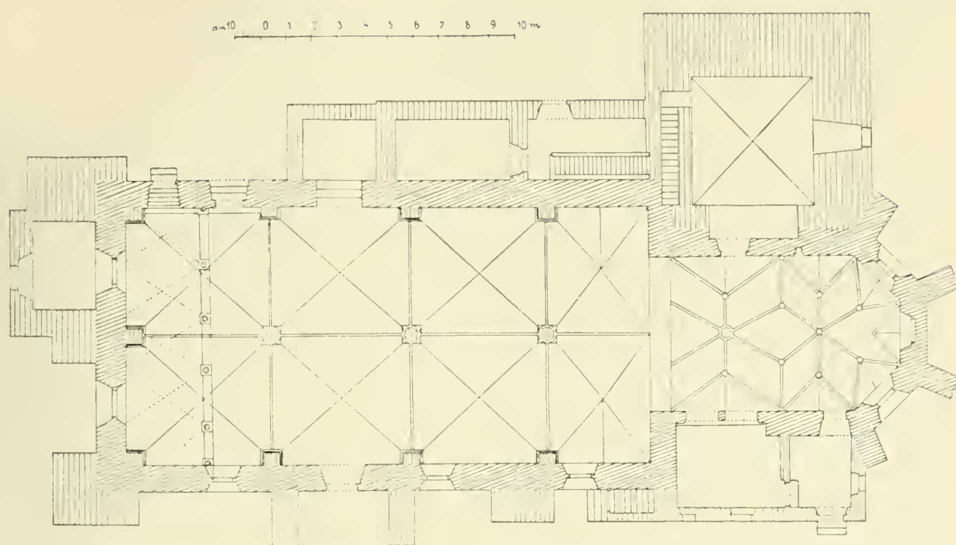
krow zdielany nakladem Won-
dřzegez Holussiczkeho a Mande-
leny Manzelky ge° Waczlaw Syn pp"

Obr. 5. Bechyně. Děkanský kostel: pohled.

2. Uvnitř chrámu na kruchtě na prostředním pilíři sešlý již nápis barvou na omítce provedený tohoto znění:

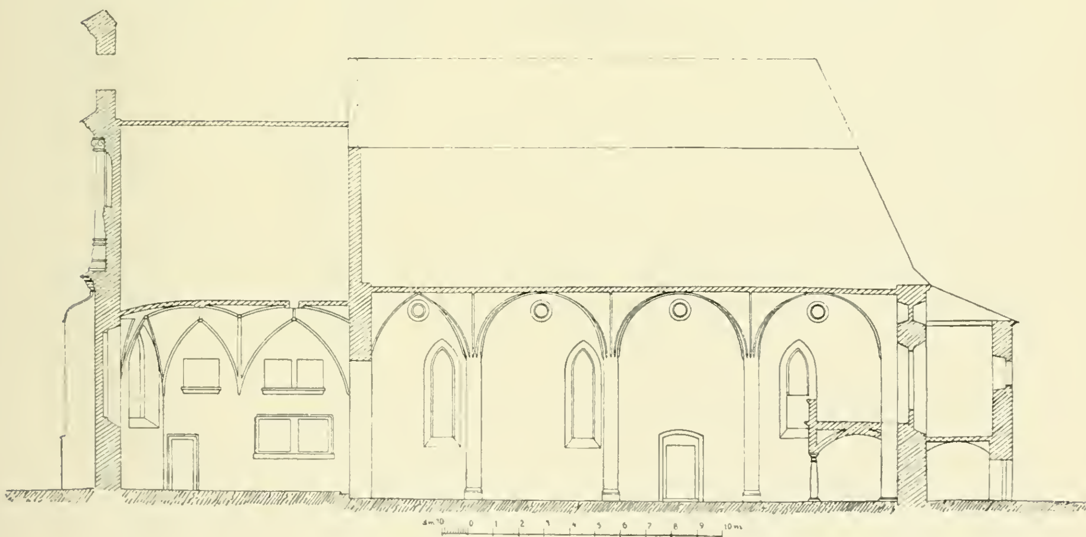
„Johann Schütz von böhmisch Budweis
hat gebaut diese Kirch und Thurm mit Vleiß
1 6 1 5

Obr. 6. Bechyně. Půdorys děkanského kostela.

den dritten Junij hie . . . wart
Volendet dieſe Arbeit zartt.“

3. Nade dveřmi vedoucími z bytu hlásného na galerii věžní zasazena deska z červeného mramoru (0·65 *m* vys., 1·03 *m* šir.) s nápisem:

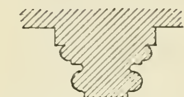

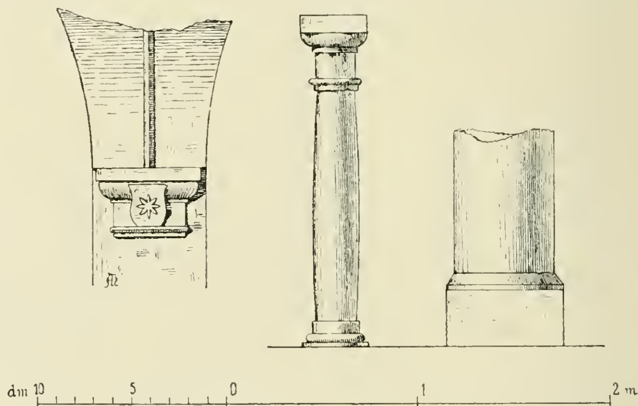
Obr. 7. Bechyně. Děkanský kostel: řez podélný.

„Letha 1613 Geho mĩ Vrozeneho Pana pana
Adama z Sſternbergka Pana diedičzneho na Be-
chyni, Libochowiczych, Budyni, Zelene horže, Sedl-
czy, Zielcžy a Planiczy, Neywyžſſyho Purgkra-

bij Pražſkeho — Tato Wiežie wyſtawena Puwodem y na dile Nakladem tychž Statkůw Sprawcze Wondržege Holuſſiczkého.“*)

Presbytář (viz půdorys a průřez kostela na obr. 6. a 7.) 9 *m* dl., 6·2 *m* šir., 7·4 *m* vys., končí se třemi stranami pravidelného osmiúhelníka, v nichž jsou okna do špice sklenutá bez kružeb (okno za oltářem jest zazděno); překlenut jest síťovou klenbou o dvou polích s profilovanými žebry (viz obr.8.) bez konsol. Nad oltářem jest hladký svorník; v druhém klenbovém poli jest svorník širokým otvorem proražen. Na zevnějšku opřen presbytář v rozích 4 opěrnými pilíři o jednom ústupku, nahoře barokně zprohýbanými, což se stalo při opravě r. 1740, kdy nad třemi zdmi presbytář zakončujícími zbudován barokní vysoký štít. Střední část tohoto štítu má po stranách oblé polosloupy s jonskými hlavicemi a uprostřed výklenek se sochou sv. Matěje, slabého provedení; nad tím prohnutá římsa, a nejvýše vikýřovitý nástavec s vásami po stranách a s kovovým křížem na vrcholu. Obě postranní části štítu jsou trojúhelníkové, barokní křivkou přepnuté a kamenným jehlancem oživené.

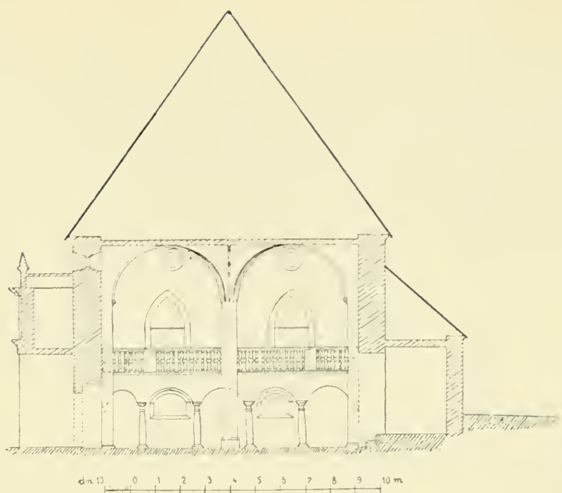

Obr. 8. Bechyně. Profil žebra v děkanském kostele.

Obr. 9. Bechyně. Děkanský kostel: přípora a sloupy.

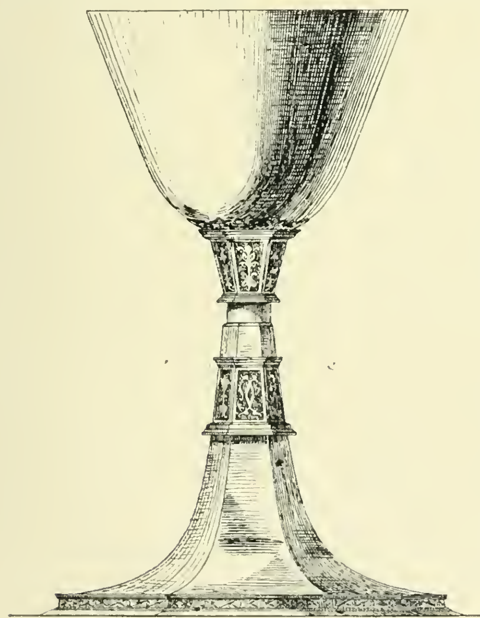
Loď, 20·65 *m* dlouhá, 10·36 *m* široká a 8·15 *m* vys., oddělena jest od presbytáře neprofilovaným vítězným obloukem, téměř polokruhovým. Rozdělena jest třemi oblými, žulovými sloupy — na hranolových patkách

*) Z prvního a třetího nápisu jde na jevo, že štědrým mecenášem stavby byl Ondřej Holušický. Druhý nápis udává nám sice jasně jméno stavitelovo: Jan Schütz z Č. Budějovic, odporuje však datem svým 1615 nápisu 1. i 3., jež mají rok 1613, nad to pak vyjadřuje se tak, jakoby Schütz celý kostel byl vystavěl. Nápis první mluví toliko o sklenutí chrámu, o vystavění kruchty a zdělání krovu. Kterak neshodu tuto vysvětliti? Není přece možno předpokládati dvojí přestavbu chrámovou r. 1613 a hned na to 1615. Budiž tomu jakkoliv, původce této přestavby neosvědčil velikou dovednosť: staré zdivo opříti dal zevně opěráky, uvnitř připojil ke stěnám pilastry, v ose vztýčil pilíře, povstalé tak dvojlodí překlenul; v pozadí zbudoval hudební kruchtu, konečně pak, aby dostalo se více světla, prorazil několik vyšpaletovaných okének nad starými gotickými okny. (Srvn. J. Braniš v Methodu XVII, 103.) Dle pamětní knihy farní byla také ještě r 1735 okna rozšířena a rozmnožena (»Fenestrae plures et majores factae.«).

Obr. 10. Bechyně. Příčný řez děkanského kostela.

(viz obr. 9.) spočívajícími a ve střední ose stojícími — na dvě polovice. Naproti těmto sloupům stojí při severní i jižní zdi po třech přístěnných pilířích; podobný pilíř stojí i při zdi západní v ose chrámové. Pilíře tyto ozdobeny jsou nahoře římsovím, jež u pilíře středního nadto okrášleno jest štítkem se Šternberskou hvězdou (viz obr. 9.). Na sloupech a pilířích spočívá křížová klenba bez žeber; toliko po hranách, jež klenbový čtverec obkličují, táhne se nepatrné žebro profilu trojúhelníkového. Loď osvětlena jest ve zdi jižní třemi do špice sklenutými okny bez kružeb, nalézajícími se úplně mimo osu jednotlivých klenbových polí*) a čtyřmi kruhovými okénky nad nimi, ale přesně v ose polí klenbových umístěnými. Zeď západní má dvě široká hrotitá okna; zeď severní oken nemá. Ve zdi jižní ve třetím klenbovém poli (od presbytáře) nalézá se jednoduchý vchod s předsíňkou, jež prostým průčelním štítem jest ozdobena.

Obr. 11. Bechyně. Kalich v děkanském kostele (0·22 *m* vys.).

Hudební kruchta v západní části chrámu (viz obr. 10.) spočívá na nízkých segmentových arkádách podepřených šesti 1·75 *m* vysokými toskánskými sloupky (viz obr. 9.). Zábradlí kruchty tvoří ballustráda skládající se z kamenných kuželek uprostřed prsténcem přepjatých.

Vnějšek lodi postrádá vší ozdoby a znešvařen jest několika nevkusnými přístavky.

*) To jest dúkazem, že zgotisovaná stavba měla zcela jinou disposici, a že střední sloupy a přístěnné pilíře byly vestavěny teprve r. 1613 bez ohledu na dřívější tuto disposici, a že nejsou tudíž púvodu románského.

Věž pětipatrová přistavěna jest na straně severní v rohu mezi lodí a presbytářem. Jest to mohutná stavba hranolová 24 *m* vysoká (až k zábradlí ballustrády); základna její zaujímá 9 m^2. Stěny její ozdobeny jsou v hořejších $^2/_3$ lisenami a prolomeny vždy dvěma okny nad sebou umístěnými, segmentem překlenutými a omítkovým rámcem obepjatými. Kolem nejhořejší části věže obíhá otevřená gallerie, jejíž segmentové arkády spočívají na 16 toskánských sloupcích, jež stojí na hranolových podstavcích; mezi podstavci běží kamenné, kuželkovité zábradlí. Sloupky i zábradlí jsou ze žuly. Zevnější plochy hranolových podstavců ozdobeny jsou různými znaky a nápisy z části již nerozeznatelnými (na př.: Maria Max. hraběnka z W. C.*), Petrus Cinus primas; W. L. Caesar, Decanus B.; Matěj Dvořáček s erbem cechu řeznického; a několik jiných jmen s odznaky cechovními). Barokní cibulová a plechem pobitá helmice věžní pochází z let 1741—43. V přízemí věže umístěna jest sakristie jednoduchou klenbou křížovou bez žeber překlenutá.

Obr. 12. Bechyně. Cínový svícen v děkanském kostele (1·38 *m* vys.).

Hlavní oltář z r. 1735 jest velmi jednoduchý: uprostřed barokní tabernakl; po stranách a nad tabernaklem andělé.**)

Obraz sv. tří králův od *Petra J. Brandla* (viz »Lumír« 1862 str. 617 a Fr. Beneš ve Světozoru 1867 čís. 101.) byl původně ve chrámu Smiřickém, a teprve r. 1780 sem přenesen. Veliký tento obraz (2·56 *m* šir. a cca 5 *m* vys.) zavěšen jest v jednoduchém rámci šikmo nad oltářem na stěně presbytáře. V pravé části obrazu spatřujeme na povýšeném místě vzadu architekturou obklopeném sedící P. Marii s Ježíškem na klíně. Před ní klečí stařičký šedovousý král, jenž podává Ježíškovi zlatou nádobu, kteréž se dítko oběma rukama chápe; levici položenu má král na prsou a pohlíží s důvěrou ve tvář Ježíškovu. V levém rohu ostatní dva králové, provázení zbrojnoši a panoši; nejzáze stojí velbloud. V pravém dolejším rohu oděnec částečně brněním pokrytý. V levo v oblacích hvězda. Bohatá mistrná komposice. (Viz obr. 13.) Obraz tento již r. 1807. byl velmi sešlý; r. 1816 opraven *Karlem Postlem.*

*) Byla to druhá manželka Adama ze Šternberka, Marie Maximiliana rozená hraběnka z Vysokého Colleru (viz Březan Život P. Woka 212).

**) Dřívější hlavní oltář zhotoven byl r. 1616 prací Matěje Turnera Strakonického (Pam. kn. děkanská.).

Obr. 13. Bechyně. Obraz sv. tři kralův od Petra J. Brandla.

V lodi s obou stran vítězného oblouku v koutech šikmo postaveny jsou dva postranní oltáře stejné úpravy: po stranách hadovitě se vinoucí dříky s korintskou hlavicí a sochy svatých; nahoře barokně prohnutá arkáda, uprostřed v prohýbaném rámci obraz nepatrné ceny.

Uprostřed severní zdi stojí barokní oltář z r. 1744, na němž povšimnutí zasluhuje slušný barokní rámec, do něhož jest vsazena kopie Madonny chované u sv. Tomáše v Brně.

Naproti tomuto oltáři u zdi jižní umístěn rovněž barokní oltář sv. Jana r. 1746 zřízený, ničím nevynikající.

Barokní kazatelna z r. 1726*) v pravo u vítězného oblouku: u počátku schodů na pilíři socha sv. Pavla; na schodišti a řečništi řezané polovypukliny, v rozích řečniště sedící sošky sv. apošt., na baldachynu sošky sv. evang., nejvýše Kristus. Provedení celkem slabé.

Skříň varhanová vyniká effektní (ač obhroublou) úpravou barokní: okřídlená hlava andílčí podpírá spodek skříně před ballustrádu kruchtovou vystupující. Po obou stranách stojí veliké polychromované sochy andělů; nad střední částí pak malý okřídlený andílek.

Kalich mosazný pozlacený, valně porušený (0·22 *m* vys.). Noha šestilupenná, při dolejším okraji kolmou galerijkou geometrickým ornamentem ozdobenou opatřená. Plošky stonku nad a pod nodem pěkně ryté (stylisovaný ornament rostlinný). Nodus chybí. Pod konickou kupou řada malých lupénkův. Druhá pol. XVI. stol. (viz obr. 11.).

Cínový svícen 1·38 *m* vys., jehož dřík četnými horizontálními vydutými prsténci, uprostřed pak prsténcem v ostrou hranu vybíhajícím profilovaný. Na hořejší části nápis: TENTO · SWJCZEN · GEST · VDIELAN · NAKLADEM · VROZENE · WLADIKY · PANY · KATERZYNY · TEŤAVOROWEE XX Z · MIELNYCZ · KE · CZTY · A · CHWALE · BOZY · A · WAZY · LXXX · LIBER. Na prostředním nodu při ostrém okraji: LETA PANIE MDLX TENTO SWICZEN GEST DIELAN NAKLADEM WLADIKY.... (nečitelno). (Viz obr. 12.).

Křtitelnice cínová (stará část 0·71 *m* vys., nad tím nepřiměřený přídavek novější). Při hořejším okraji zdobnou minuskulí vyrytý nápis již jen z části čitelný: »tuto krztitedlniczi dal gest udielati urozeny pan pan . . . Waclaw Sschwamberka . . . a chwalie . . . Boha otce y . . .« Pod tím v gotických čtyřlistech vypuklé symboly 4 sv. evangelistův; mezi nimiž na každé straně po dvou štítcích, z nichž však toliko jediný se Švamberskou labutí se zachoval. Po obou stranách křtitelnice lví hlava s kruhem v tlamě; pod tím věnec 12 arkád segmentových, spočívajících na pěkně modelovaných pilířích, jichž hlavice tvoří pelikán s roztaženými křídly. V arkádách lité destičky obdélníkové nahoře segmentovitě zakončené; výjimku tvoří jedna destička štítová s hvězdou Šternberskou. Na destičkách zobrazeny výjevy z utrpení páně (Kristus v zahradě Gethsem.; Kristus jat, trním korunován

---

*) Dle pam. knihy dáno za ni »statuario in Nespek 90 fl.«

atd.). Dvě destičky jsou odtrženy. Pod arkádami pás s medailony, jež s obou stran drží malí geniové, mezi nimiž rostlinný dekor. Níže ještě dva pásy zdobného gotického písma. Tři nohy: bradaté hlavy mužské s krátkým poprsím, jehož ruce drží konce dlouhých vousů; spodek noh přechází v drápy. K nově přidanému nevkusnému okraji hořejšímu přiletovány

Obr. 14. Bechyně. Křtitelnice (0·71 *m* vys.).

3 původní přidržovadla víka v podobě mužských hlav placatými čepicemi pokrytých.*) Povrch křtitelnice nešetrným čištěním valně otřen a porušen.

*) Jest to práce nepochybně konváře *Jana Mrkvičky*, s jehož křtitelnicí z r. 1562 v Chlumu u Sedlčan (viz vyobr. její v Soupisu okr. Sedlčan. str. 22.) i co do celkové úpravy i co do výzdoby ornamentální se shoduje, a nad to údaj, že zhotovena byla

Víko má tvar osmibokého jehlanu s vydutými stěnami; na vrcholu knoflík, do něhož vetknut kříž (viz obr. 14.).

Kropenka mramorová u jižního vchodu do chrámu s pěknou kartuší hořejší z poč. XVII. stol.

Obr. 15. Bechyně. Hliněný relief v děkanském kostele (0·50 *m* vys.).

Kachel v oratoři panské za rámem jako polovypuklý obraz zavěšený (0·35 *m* šir., 0·50 *m* vys.): ve pěkné arkádě po stranách dvěma karyatýdami podepřené stojí P. Maria chovajíc ležícího Ježíška v náručí. Hořejší rohy i dolejší vlys vyplněny ovocem. Socha P. Marie nepolévaná, ostatek

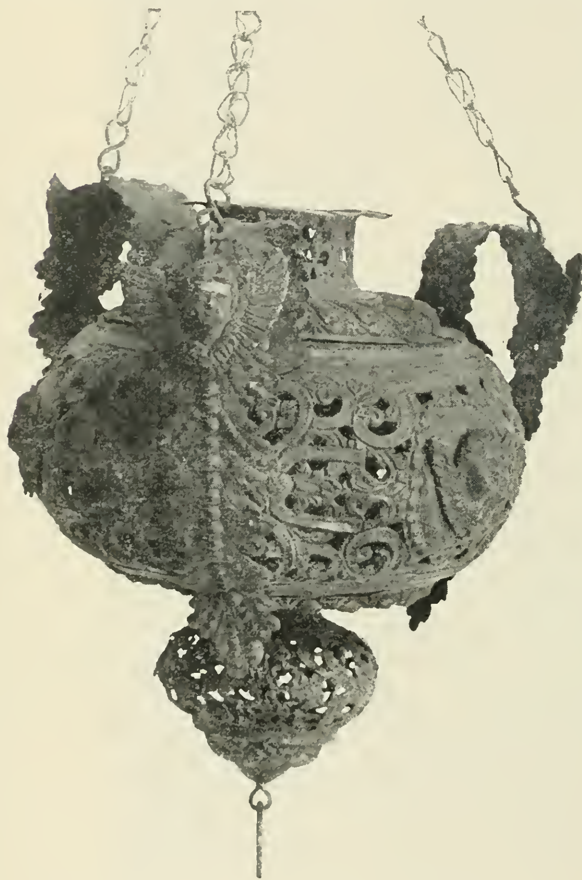
---

nákladem Václava ze Švamberka, jenž vládl na Bechyni od r. 1534 do 1562 mínění toto potvrzuje.

polit černou glasurou. Pěkná práce renesanční z konce XVI. stol. (viz obr. 15.).

Lampa na věčné světlo (0·30 *m* vys.) barokní, z prolamované mosazi s medailonky vyplněnými okřídlenými hlavičkami andílků; ve třech rozích prohnuté listy z plechu tepané, na ohybu andílčí hlavou zdobené (viz obr. 16.).

Ornát sametový červený (0·65 *m* šir., 0·99 *m* vys.), jehož střed naturalistickými větévkami zlatem vyšívanými ozdoben. Vyšívání provedeno jest širokou zlatou nití přes celou plochu od kontury ke kontuře kladenou.

Obr. 16. Bechyně. Lampa v děkanském kostele (0·30 *m* výs.).

Stínítko před Sanktissimum (0·55 *m* šir., 0·84 *m* vys.) na modrém hedvábí bílými válcovitými korálky vyšité: uprostřed IHS, kolkolem jako rámec prut větvovím obtočený; v dolejších rozích dva ornamenty výplňové. Velmi pěkná práce z poč. XVIII. stol.

Zvony: 1. průměr: 1·44 *m*, výška: 1·13 *m*. Kolem hořejšího lemu dvojřádkový nápis:

hoc ∷ opus ∷ preclarum ∷ est ∷ operatum ∷ per ∷ manus ∷ ioannis ∷ campanifusoris ∷ in nomine ∷ domini ∷ nostri ∷ iezu cristi ∷ ad honorem ∷ summe ∷ trinitati ∷ et ∷ individue ∷ unitati ∷ anno ∷ salutis ∷ nostre ∷ millesimo ∷ quingentesimo ∷ primo ∷ et ∷ est ∷ gfusa ∷ feria ∷ tertia ∷ ante ∷ festum ∷ sancti ∷ gregorii ∷ pape ∷ avitus ∷ melos ∷ tango ∷ festorum ∷ gaudia.

Na plášti dvě postavy světcův. Dolejší obruba vydutá; u dolejšího okraje jejího prostý ornamentální pás.

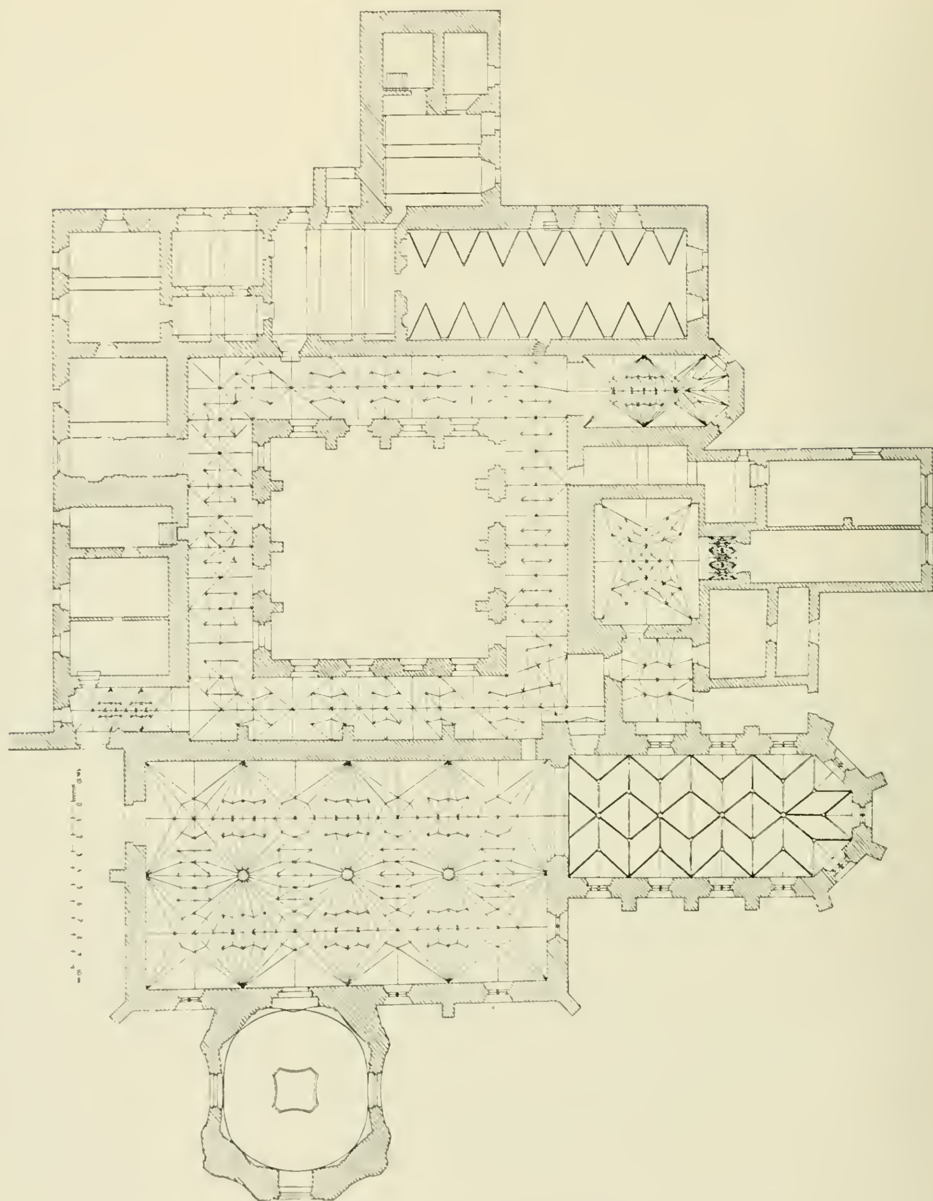
2. prům.: 0·93 *m*; výš.: 0·67 *m*. Nahoře trojřádkový nápis:

TENTO · ZWON · DAL · SLITI · MARTIN · KALIBOR · NIEKDY · PRIMATOR · MIESTA · BECHINIE · KV · PAMATCE · NEB ∽ KV · PAMATCE · MATAVSSE · SYNA · GEHO · PORVSSENI · WZAWSSI · RE-

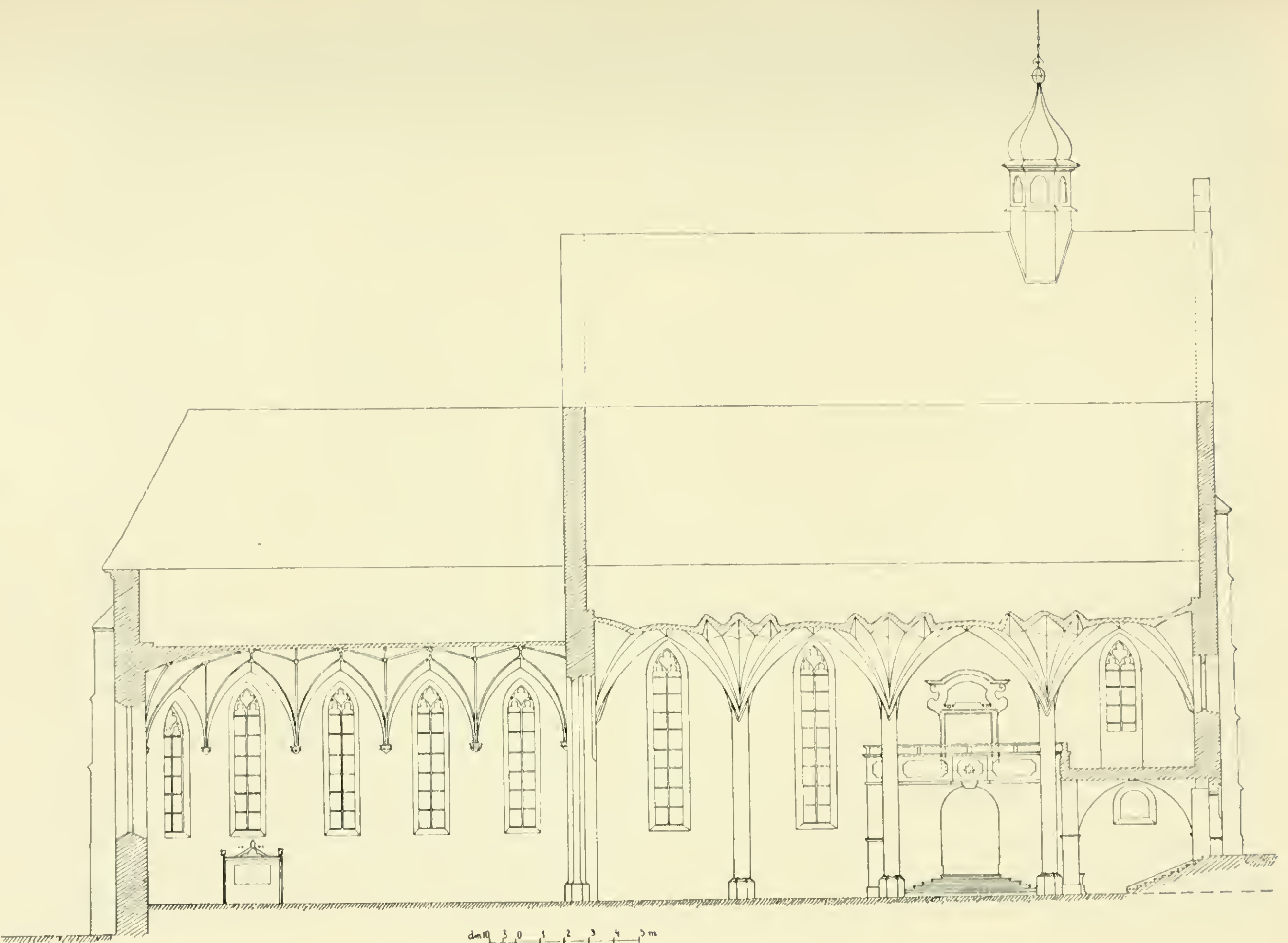
Obr. 17. Bechyně. Klášterní kostel: Pohled od jihu.

NOVIROVAN · ZA · WELEBNEHO · PANA · DECANA · NICODEMA · MATISA · KOPIDENSKIHO · A · PRIMATORA · ADAMA · TKALCZE · LETHA · MDCLIII.

Obr. 18. Bechyně. Půdorys kláštera.

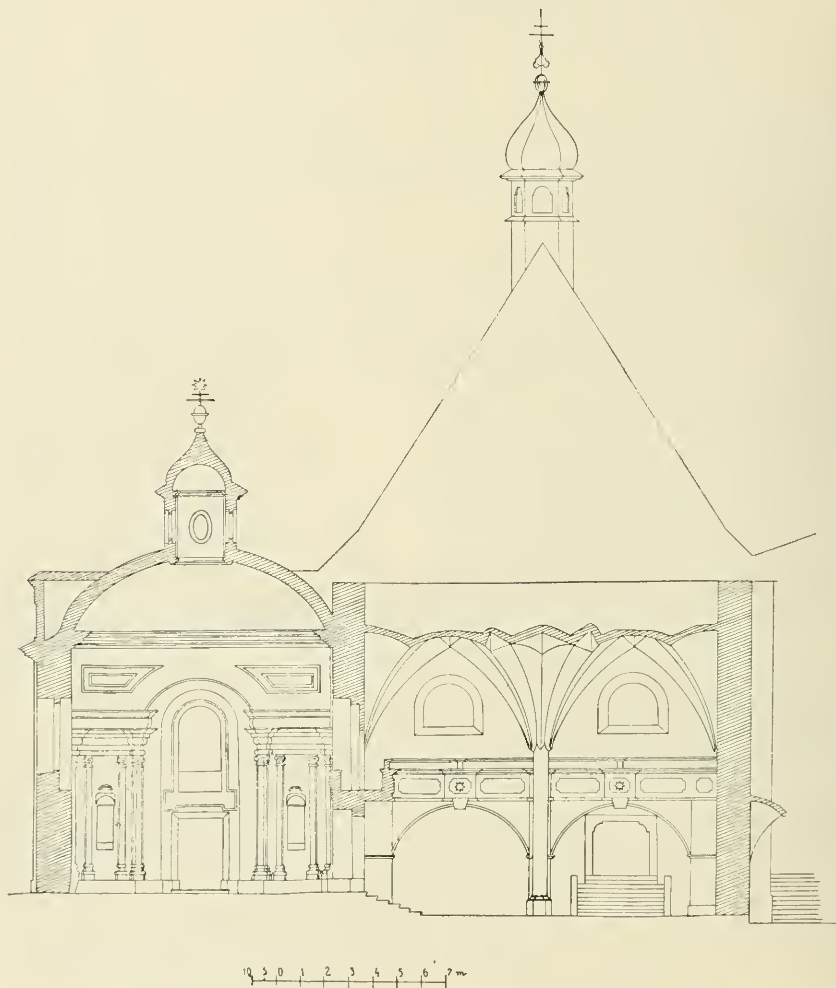
Pod tím ojedinělé akantové listy. Na plášti z předu: krucifix s P. Marií a sv. Janem po stranách; pod patou kříže okřídlená hlavička andílčí; dále jest tu podobizna císaře Ferdinanda III. (poprsí) s podpisem »F III«

Obr. 19. Bechyně. Klášterní chrám: průřez podélný.

a konečně písmena P. R. Vzadu: sv. Vácslav uprostřed dvou andělů (celé post.) a podpis I. F. P.

Při dolejším okraji: DVRCH ∽ DAS · FEVER ∽ BIN · ICH · GEFLOSSEN · SIMON VRNDORFER · VON · BVTWEIS ∽ HAT · MICH ∽ GOSSEN.

Obr. 20. Bechyně. Klášterní kostel: řez příčný.

KLÁŠTERNÍ CHRÁM NANEBEVZETÍ P. MARIE. Ve válkách husitských vzal úplně za své starší klášter Bechyňský i s příslušným k němu kostelem. Nynější chrám a klášter vystavěn byl na rozhraní stol. XV. a XVI. Udává-li letopočet 1491 v prosbytáři chrámovém vytesaný znovuvzkříšení družiny klášterní, jež ovšem nějaký čas bohoslužby v provisorní nějaké budově mohla vykonávati, či vznik stavby chrámové, není jisto; nicméně stanovena jím aspoň hranice, před niž provedení stavby klásti nelze.

Obr. 21. Bechyně. Klášterní kostel: pohled do lodi.

Chrám klášterní (viz obraz 17.) jest orientovaná dvoulodní (42·30 *m* dlouhá) stavba gotická bez věže. Zbudována jest z části z lámaného kamene, z části z cihel a omítnuta; na omítce znatelny jsou tu a tam zbytky olíčení, jehož se zevnějšku chrámovému dostalo někdy za doby Rudolfinské: malovaná rustika a pod hořejší římsou červeně rýsovaný obloukový vlys. Vysoké sedlové střechy kryjí presbytář i loď; na střeše loďové sedí malá barokní cibulová vížka.

Presbytář (viz půdorys chrámu na obr. 18. a podélný řez na obr. 19.) 17 *m* dlouhý, 7·3 *m* široký a 10·4 *m* vys., posunut jest z osy celé stavby k jejímu boku severnímu, takže nalézá se v ose lodi severní. Zakončen jest třemi stranami pravidelného osmiúhelníku a skládá se ze čtyř polí síťové klenby gotické. Žebra klenbová jsou zhotovena z cihel a spočívají na malých přístěnných konsolkách, ozdobených štítky z části prázdnými, z části osmipaprskovou hvězdou Šternberskou vyplněnými. Svorníky klenby jsou kulaté profilované terče beze vší jiné ozdoby. Okna do špice sklenutá (6·20 *m* vys., 1·5 *m* šir.) opatřena jsou žulovou kružbou: dva gotické dvojnosy menší vedle sebe a nad nimi dvojnos větší. V jižní zdi u oltáře bývalé sedile: jednoduchý obdélníkový výklenek obklopený rovněž obdélníkovým rámcem až k zemi sáhajícím, jenž v hořejších rozích ozdoben jest hvězdicemi a nad nímž vyrůstají dva pruty trojúhelníkově se sbíhající a svrchu zakončené hrubou ploskou fiálou, vedle níž vytesán letopočet 1891. Na zevnějšku jest presbytář se strany východní a jižní opatřen opěrnými pilíři o 3 ústupcích.

Vítězný oblouk lomený profilovaný, sklenut jest ze žuly; dole místo trnože jest opatřen po obou stranách polovicí osmihranné patky, jež má tvar shodný s patkami sloupů v lodi.

Obdélníková západní část kostela (13·60 *m* šir., 24·3 *m* dlouhá a 10·30 *m* vys.) rozdělena jest třemi oblými sloupy (7 *m* vys.), na osmihranných podstavcích (1·10 *m* v prům., 0·90 *m* vys.) spočívajícími ve dvě lodi (viz obr. 20.), z nichž jižní jest na straně východní o 0·40 *m* užší nežli loď severní (takže západní část kostela není vlastně pravidelný obdélník); tato nepravidelnosť byla patrně podmíněna terénem. Na západní straně v ose lodi vystavěn jest opěrný pilíř o pěti ústupcích; na severní a jižní straně lodi stojí opěrné pilíře o 3 ústupcích; pilíře při severní straně zasahují z části do ambitův. Každá z obou lodí rozdělena jest ve čtyři klenbová pole přepjatá krásnou cihlovou klenbou hráňovou (či diamantovou) hvězdovité konstrukce (viz obr. 21). Okna nalézají se toliko ve zdi jižní a jedno i ve východní (rozměry jsou 7·70 *m* vys., 1·70 *m* šir.); opatřena jsou podobnou kružbou jako okna presbytáře. Do západní části kostela vestavěn r. 1634 barokní kůr hudební na dvou křížových klenbách spočívající. V ose severní lodi nalézá se vchod do chrámu goticky profilovaný; tympanon zakryt předsíní.

Hlavní oltář rokokový (viz obr. 22.): v hořejší části mohutný, dvěma anděly nesený rám; níže několik velikých rokokových relikviářů;

Obr. 22. Bechyně. Klášterní kostel: pohled do presbytáře.

Obr. 23. Bechyně. Klášterní kostel: Pieta (1·22 *m*).

po stranách nad vchody za oltář socha sv. Norberta a sv. Isabelly. Oltář zbudován r. 1780 celkovým nákladem 664 zl., z čehož obdržel řezbář *Václav Modler*, měšťan Bechyňský 100 zl. a sochař *František Feit*, měšťan Pelhřimovský, 104 zl.

Ve velkém rámci oltářním býval kdysi obraz Nanebevzetí P. Marie za oltářem na stěně visící. Rozměrná, dovedně komponovaná malba: nejvýše v oblacích vznáší se P. Maria, dole sv. apoštolové u prázdného otevřeného hrobu, do něhož andělé z oblak nahlížejí. Obraz tento i co do kresby správný maloval r. 1780 *František Proksch*, malíř a měšťan v Budějovicích, za honorář 200 zl. R. 1790 byl však obraz tento z rámce vyňat a místo něho přenesena sem z postranní kaple dvě znamenitá díla řezbářská; jsou to:

Ukřižovaný Kristus; dovedná řezba ve dřevě (1·60 *m* vys.); zejména bolestný výraz tváře výborně vystižen; modelace těla zdařilá. Z druhé polovice

XVI. stol. Druhdy stával tento krucifix na trámci ve vítězném oblouku napříč upevněném.

Sousoší: P. Maria držící na klíně mrtvé tělo Ukřižovaného; XV. stol. (viz obr. 23). Tvář P. Marie, pravidelná a klidná, jeví obvyklý typ soch gotických. Vysoké čelo jest téměř zcela zakryto kuklou, jež i část tváří a celý krk zahaluje. Tělo oděno v roucho kolem boků jednoduchým pásem spjaté. S ramenou splývá volně plášť v bohatých záhybech až k zemi. Tělo Kristovo poměrně k tělu P. Marie velmi malé; levice bezvládného těla spočívá v levé ruce Bohorodičky, pravá visí volně dolů. Vyhublá tvář Kristovy hlavy v zad nakloněné vroubena jest dlouhými vlasy a krátkým pravidelně uspořádaným vousem. Na soše zachovala se dosud původní jemná polychromie. Lípové dřevo, z něhož socha zhotovena, jest na některých místech červotočinou pokažené a rozpukané.

V malém výklenku jižní zdi presbytáře malá (0·21 *m* vys.) soška, či vlastně polovypuklina dřevěná, jež jest nápodobeninou sošky předešlé, na rozhraní XVI. a XVII. věku vzniklou, v proporcích i podrobnostech od vzoru svého značně se odchýlivši (viz obr. 24.).*)

Obr. 24. Bechyně. Pieta v děkanském kostele (0·21 *m* vys.).

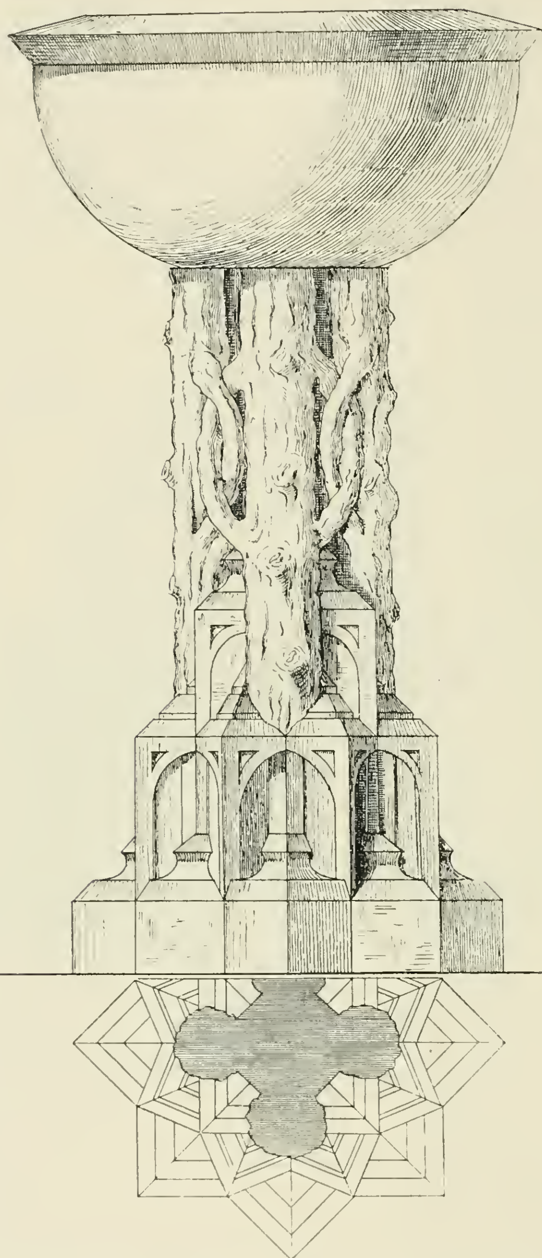
Postranní oltáře v obou lodích rozestavené, dílem dřevěné, dílem z umělého mramoru zhotovené, v nynější barokní úpravě své z let 1717 až 1733 pocházející, nevykazují v plastické výzdobě své nic zajímavého; za to umístěny jsou na nich některé pozoruhodné obrazy:

Sv. František z Assisi od K. Škréty z r. 1634. (Viz Labe, o. c. str. 58; Dr. Gustav E. Pazaurek, C. Screta str. 76, čís. 66). Celá

---

*) J. Labe sděluje ve spisku svém (str. 75.), že »Tobiáš Sadlerus, v svém umění velmi zběhlý, nákladem .... Jana Norb. hr. z Šternberku (vládl na Bechyni v l. 1665—1678) ... na měděném velikém plechu dílem velmi subtilným a pozorným ty tři obrazy vyryl, ... a po něm mnozí jiní ...« Nám však přes úsilovné pátrání nepodařilo se nižádnou z těchto rytin nalézti.

postava zpříma stojící v rouše řeholním. Tvář kučeravým vlasem a krátkým vousem vroubená jest vzhůru pozdvižena. Oči jeví extatické zanícení. Ruce dolů roztažené probodeny jsou hřeby; a rovněž tak i nohy (viz obr. 25.). Obraz (zejména pozadí) nedávno přemalován (Herzogem). Rozměry: 1·10 *m* šir., 1·99 *m* vys.

Obr. 28. Bechyně. Kropenka v klášterním kostele (0·74 *m* vys.).

Sv. Antonín Pad., rovněž od K. Škréty (pendant k předešlému; srvn. Pazaurek, o. c. 2. č. 48.): u prostého oltáře, na němž kříž, lebka a tři zavřené knihy, stojí v levo sv. Antonín se sepjatýma rukama; před ním na oltáři na otevřené knize sedí Ježíšek v košilce, pravici maje v pravo vztaženou a levicí bera sv. Antonína za bradu. Tváře obou ven z obrazu k divákovi obrácené (viz obr. 26.). Rozměry tytéž jako u předešlého.

Sv. Ludvík, malba Michaela Halwachsa († 1715): V levo vystupuje sv. Ludvík z portálu, z jehož architektury značná část jest viditelna (sloup a arkáda). Sv. Ludvík oděn jest pluviálem. Za ním akolyta s berlou, po levici pak jiný akolyta držící misku s penězi. Světec roz-

Obr. 25. Bechyně. Sv. František z Assisi od K. Škréty.

K. BELLMANN PHOTOTYP

Obr. 26. Bechyně. Sv. Antonín Pad. od K. Škréty.

K. BELLMANN PHOTOTYP

Obr. 27. Bechyně. Sv. Ludvík od Mich. Halwachsa.

dává pravicí almužnu. Po pravici dvě postavy starců; mezi nimi hlava stařeny a nejdále v pravo hlava mladší ženy. V popředí sedí žebrák po pás obnažený, dívající se z blízka na peníz, jejž almužnou byl obdržel. U nohou světcových sedí malý polonahý hošík, zvedající pravicí misku vzhůru k světci; v levici drží hliněný džbáneček. Pod stupněm, na němž stojí světec, leží čtyři koruny a žezlo. Nahoře nad světcem andílkové z oblaků vyhlédající. Na stupni, na němž sv. Ludvík stojí, značka umělcova MWH. Mistrná komposice; kolorit přitmělý (viz obr. 27.). Obraz jest oválový, 2·36 *m* vys., 1·30 *m* šir.

S v. Petr z Alkantary: Před křížem z oblých břeven, s klekátka, na němž rozevřená kniha leží, vznáší se světec kleče na oblacích. Pod oblaky světce nesoucími jsou dvě andílčí hlavičky. Nahoře v oblacích andílek, jenž levicí věnec nad hlavou světcovou drží a pravicí naň ukazuje. Kromě něho ještě několik hlaviček andělských. Obraz tento, původně již práce celkem slabá z konce XVII. stol., pozdějším přemalováním pokažen, a nadto i stářím velice jest sešlý. Rozměry: 3·06 *m* vys., 1·29 *m* šir.

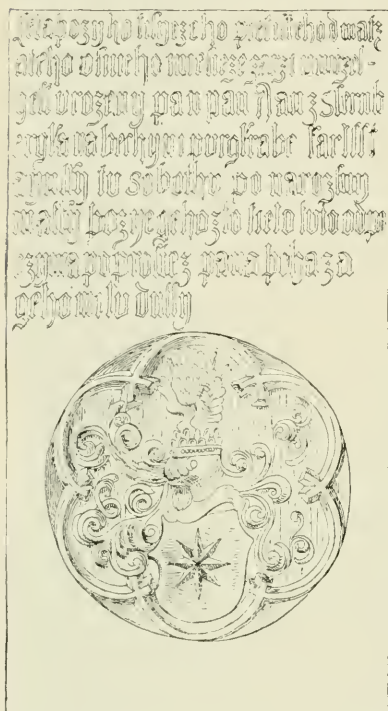
Obr. 29. Bechyně. Náhrobník Ladislava ze Šternberka v klášterním kostele (2·45 *m* vys.).

K r o p e n k a s pozdně gotickým pozoruhodným p o d s t a v c e m ze žuly tesaným (0·74 *m* vys.). Stojí při středním pilíři kruchty, zadní stranou k němu přiléhajíc. Základnu tvoří osmipaprskový hvězdicovitý nízký podstavec, na němž stojí menší ale vyšší rovněž osmipaprskový nástavec s prolamovanými boky, z kterého vyrůstají tři kolmé sukovité pně pobočními větvemi svými vzájemně se proplétající; uprostřed nich pak z dolejších osmihranných podstavců zvedá se čtyřboký hranol nahoře sešikmený. Začátek stol. XVI. (viz obr. 28.).

Do severní zdi presbytáře zasazeno jest čtvero n á h r o b n í c h k a m e n ů vesměs z červeného mramoru:

1. (srv Mitth. d. C. C. XX., 101) 2·45 *m* vys., 1·25 *m* šir.; ve střední obdélníkové ploše rytíř v brnění, v pravici držící štítek se znakem šternberským, v levici helmici bohatě ozdobenou, pod níž vinou se vkusné točeniny ornamentální; pod pravou páží žerď praporce, jenž nad hlavou rytířovou rozvinut. Kolkolem na obrubě nápis:

Anno domini 1521 poſt feſtum divi Martini Magnificus ac vere generoſus dominus dominus Latizlaus de Sternberg dns in bechina Supremus Regni boemie Cancellarius diem ſuum obijt cuius anima in ſancta requiescat pace. Orate.... (nápis od kamenníka nedokončen); viz obr. 29.

Obr. 30. Bechyně. Náhrobník Jana ze Šternberka v klášterním kostele (1·85 *m* vys.).

2. 1·85 *m* vys., 1 *m* šir.; v hořejší polovici osmiřádkový nápis:

Leta bozijho tiſijczeho pietiſteho dwatzateho oſmeho meſieze zarzi vmrzel geſt vrozeny pan pan Jan z Sſternbergka na bechyni purgkrabe Karlſſtaynſky tu sobothu po narozenij matky bozye gehozto tielo tuto odpoczywa poproſtez pana boha za geho milu duſſy.

V dolejší polovici v kruhovém poli, do něhož z prohnutých profilovaných prutů vkomponován šestilupenný rámec, nalézá se znak Šternberský (viz obr. 30.).

3. 1·85 *m* vys., 0·95 *m* šir.; v hořejší polovici osmiřádkový nápis:

Leta Bozijho Tiſyczeho Pietiſteho dwatzateho dewateho na den Swateho Anthonina pauſtewnika w Nedieli vmrzela geſt vrozena pani pani Joharka z Ryznbernbergka Gegyzto tielo tuto pohrzebene odpoczywa proſtez pana Boha za gegij milu duſſy. Amen.

V dolejší polovici v kruhovém věnci z gotických stylisovaných lilií znak Švihovský.

4. 2·21 *m* vys., 1·11 *m* šir.; v prostředním obdélníkovém poli rytíř v plném brnění bez helmice; v pravici drží žerď praporu, jenž za celou jeho postavou se vine a dole kolem žerdi jest ovinut; levice jest dolů vztažena a drží znak švamberský. V rozích kamenu čtyři štítky se znaky Rožmberským, Švamberským, Šternberským a nepovědomým nám znakem se třemi trojzubými hradbami nad sebou. Mezi znakovými štítky táhne se po obrubě nápis tohoto znění: letha · 1 · 5 · 3 · 4 · w autery wochtab · s · trzech · kraluow · vmrzel · gt · urozeny · pan · pau · Kriſtoffor · z · Sſwaberka · a · na · Bechyni · prwnj · drzitel · panſtwy · z · rodu · ſweho · p · b · m · (viz obr. 31.).

V jižní lodi chrámové vyčnívá z pod oltáře část desky náhrobní z červeného náhrobku s pěknou renesanční kartuší a letopočtem 1508.

V téže lodi jest do zdi zasazen žulový náhrobní kámen 1·90 *m* vys. 1·02 *m* šir.: v hoř. části nápis: WILHELMVS ALBERTVS L. B. DE SEEBERCK DOMINUS IN STALETZ WOLTIN ET WATIETITZ NATUS DIE SEPTIMA JULIJ ANNO 1636; pod tím znak a nejníže dokončení nápisu: OBIIT DIE NONA MARTII ANNO 1703.

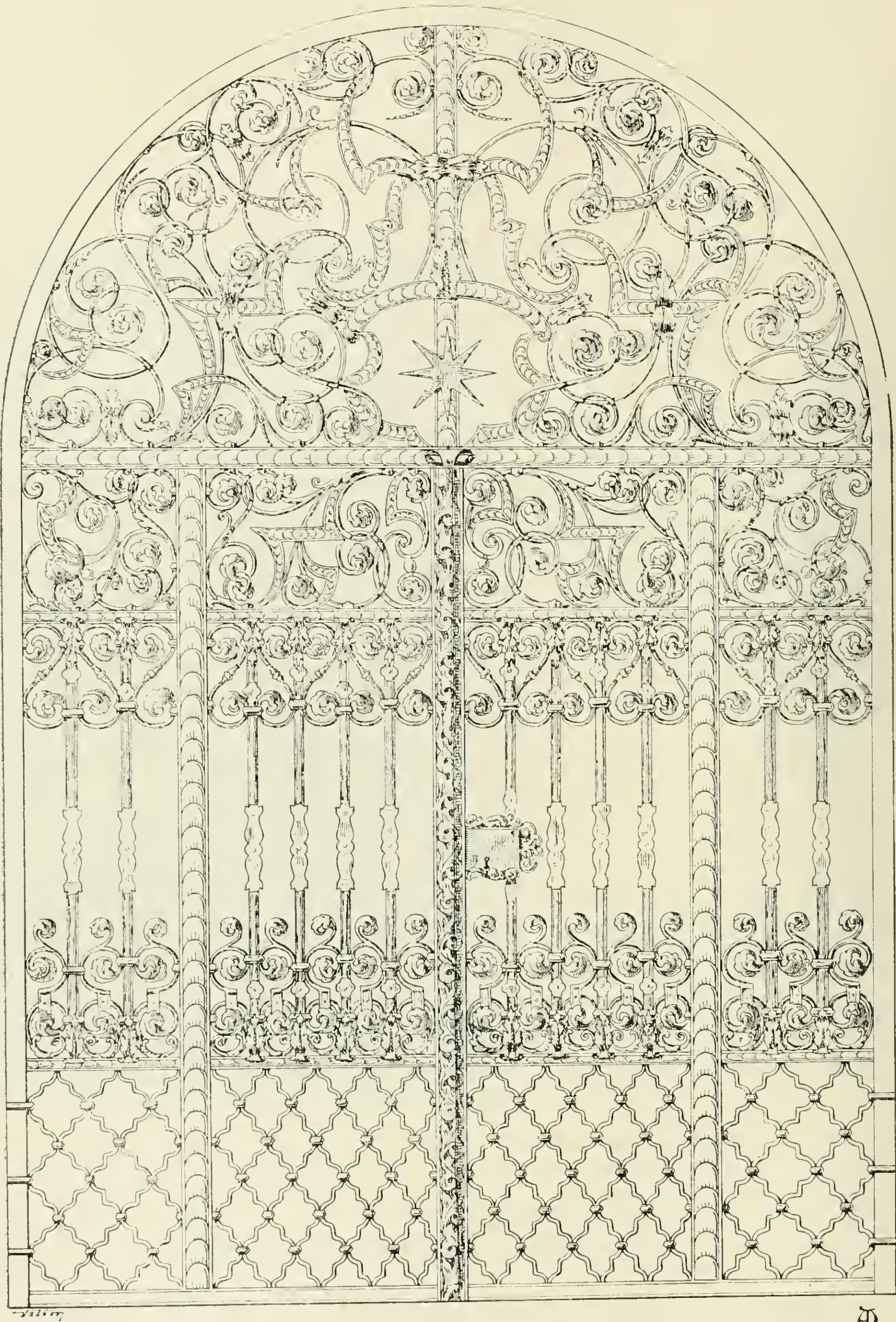
Obr. 31. Bechyně. Náhrobník Krištofa ze Švamberka v klášterním kostele (2·21 *m* vys.)

Ostatní náhrobní kameny nevynikají ani po stránce umělecké ani po stránce kulturně historické.

Kutá mříž železná nyní hlavní vchod chrámový zavírající, dříve před kaplí Ukřižov. P. J. a Bolest. P. M. stávavší; velmi pěkné dílo z druhé pol. XVII. stol. Původně byla pozlacena a polychromována. Rozměry: 2·53 *m* šir., 3·69 *m* vys. (viz obr. 32.).

Chórové lavice s pěkně vyřezávanou zadní stěnou; střed obstoupen dvěma točitými sloupky korinthskými, na nichž spočívá segmentovitě prohnutá římsa s kartuší, v níž vyryt letopočet 1711; nad tím akantové listoví, v němž nejvýše zatknuta Šternberská hvězda. Ostatní stěna jest pro každé sedadlo oddělena pilastry s korinthskou hlavicí, obdélníkové plochy mezi nimi ozdobeny jsou rámcem z listových pletenců; nejvýše pak po rovné římse táhne se vinutina z akantového listoví (viz obr. 33.).

Monstrance barokní stříbrná pozlacená, 0·635 *m* vys.: dvojí řada hustých paprsků, před nimiž kolem schránky pro sanctissimum deset smaltových obrázků sv. patronů českých a sv. Jana Kř.; nejvýše hvězda, na níž smaltový obrázek kříže a sochy marianské v kostele; místo pně soška sv. Vácslava s praporcem v ruce. Z r. 1759. Nepřiměřená noha

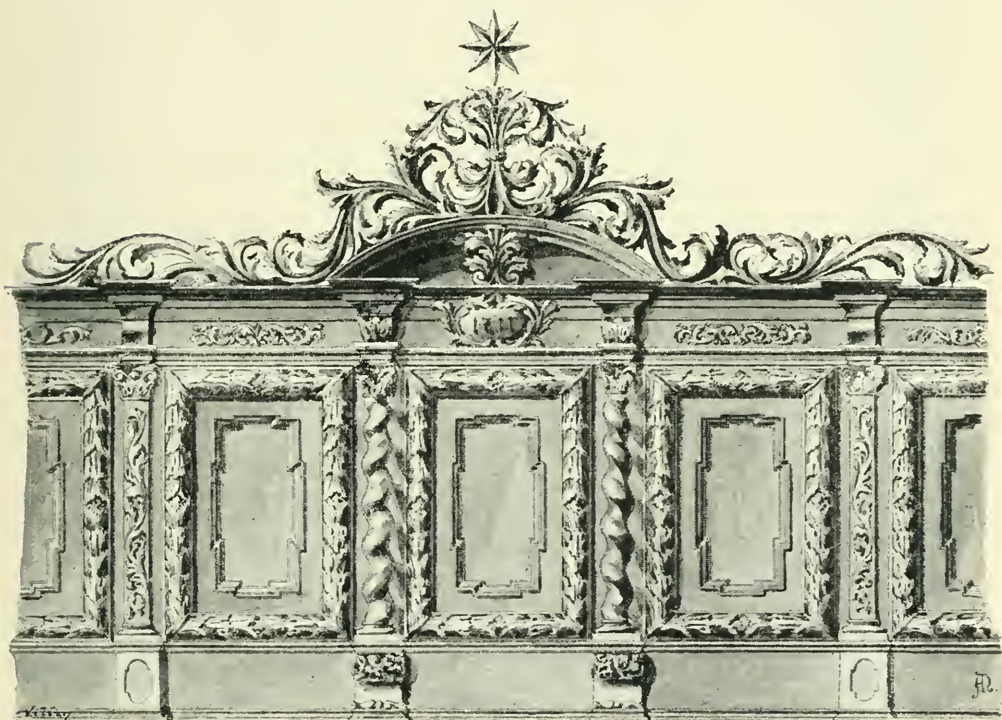

Obr. 32. Bechyně. Kutá mříž v klášterním kostele (2·53 *m* vys.).

mosazná přidělána později; z původní stříbrné ponechán na ní lev k sv. Václavu vzhlížející (viz obr. 34.).

Kalich barokní z XVIII. stol. (0·30 *m* vys.), stříbrný pozlacený, markantně profilovaný, s vásovitým nodem a smaltovými obrázky na kupě i noze (Viz obr. 35.).

Vedle hojných barokních rouch mešních, více nádhernými látkami nežli vyšíváním vynikajících, zasluhuje zmínky: bílá kasule, pošitá

Obr. 33. Bechyně. Hořejší část chórových lavic v klášterním kostele.

pestrým applikačním vyšíváním jednotlivých květů: karafiátů, tulipánů, kosatců a p.; jednotlivé součástky vystříhány z různobarevných látek a našity. Zajímavá práce z druhé pol. XVII. stol.

Z rouch, jimiž odívána socha Bolestné P. M., nejpěknější je roucho z růžové, pěkně vzorkované látky s barokním vyšíváním stříbrným.

Zvony v malé vížce na střeše kostelní zavěšené:

1. větší s nápisem: CONSECRATA IN HONOREM BEATAE V. M. IN COELOS ASSVMTAE, S. WENCEŚLAI MARTIRIS ET SANCTI FRANCISCI REFORMATORVM PROVINCIAE BOHEMIAE SCTI WENCESLAI PRAGAE MDCLXXXVIIII.

2. menší s nápisem: MARIA THERESIA STERŇBERG TRANSFVNDI FECIT 1745; na jedné straně polovypuklý znak Šternberský, na druhé relief P. Marie.

Obr. 34. a 35. Bechyně. Klášterní kostel: Monstrance (0·635 *m* vys.) a kalich (0·30 *m* vys.).

KLÁŠTER k severní straně kostela přiléhající, současně s ním vystavěný, zachoval v přízemních místnostech svých ještě mnoho z prvotní své podoby.

Ambit kolkolem čtvercového bezmála dvora (13·30 *m* dlouhého a 12·90 *m* širokého) vystavěný (východní a západní strana jeho jest

22·90 *m* dlouhá, severní a jižní 22·40 *m*; šířka chodby obnáší 3·70—3·80 *m* výška 4·84 *m*), sklenut jest jednoduchou hráňovou klenbou; bohatěji sklenuta jest užší chodba od fortny klášterní do ambitu vedoucí (viz půdorys na obr. 18. a pohled na obr. 36.).

K severovýchodnímu rohu ambitu přiléhá kaple třemi stranami pravidelného osmiúhelníku (v nichž jsou dvě gotická okna) uzavřena a krásnou hráňovou klenbou opatřena. Původně zasvěcena byla sv. Barboře, za cís. Josefa zrušena, a v novější době nese jméno sv. Karla Bor. (půdorys viz na obr. 18.).

Poblíž vchodu do této kaple nalézá se v ambitu při zdi kamenná kazatelna gotická, v půdoryse tvar polovičního osmibokého hranolu mající a pouze na jehlancovém spodku hojnější horizontální profilací ozdobená. Dříve prý stávala v kostele (na obr. 36. jest v pozadí patrna).

V rohu mezi ambitem a presbytářem kostela za úzkou chodbou nalézá se pěknou hráňovou klenbou opatřená předsíň, z níž vchází se do sakristie 7·50 *m* dlouhé a 6·15 *m* šir., ještě bohatěji sklenuté. Obzvlášť krásně sklenut jest obdélníkový užší výstupek (2·50 *m* dlouhý, 2·20 *m* šir.) k sakristii na východ přistavěný, v němž druhdy nalézalo se okno sakristie: hráňová klenba cihlová nad malou touto prostorou jest opravdu dílo mistrné (viz půdorys na obr. 18.).

Refektář z části k severní straně ambitu, z části ke kapli sv. Barbory přiléhající, 16·50 *m* dlouhý a 6·60 *m* šir., přistavěn byl roku 1684. Sklenut jest valeným lunetovým stropem. Pěknou ozdobou veliké této místnosti jest renessanční dřevěný portál a pak táflování obstojně pomalované allegorickými obrazy a průpověďmi náboženskými.

Na několika dveřích klášterních spatřuje se zajímavé barokní kování.

Druhdy honosíval se klášter Bechyňský dvěma krásnými rukopisy, miniaturami hojně ozdobenými, jež pořízeny byly nákladem Ladislava ze Šternberka. Jsou to: graduál s drobnomalbami *Jakuba Olomúckého*, jenž chová se nyní ve dvorním museu Vídeňském (viz *A. Rybička* v Pam. arch. VI., 281—287; *K. Chytil*, Vývoj miniaturního malířství českého za doby králů rodu Jagellonského 1896 str. 43. a tab. XVII.) a »Životy svatých otců, kteří přebývali na poušti«, jež jsou nyní majetkem universitní knihovny Pražské.

Nyní nalézají se v knihovně klášterní toliko dva starší rukopisy, totiž:

1. »Sermones quadragesimales Jacobini« kniha v 4^0 na pergamenu krásným gotickým písmem psaná a jednou ornamentální iniciálkou ozdobená, ze stol. XV. pocházející (Sign. K. 89.). Klášteru dostal se z knihovny Petra Woka z Rožmberka, jehož »ex libris« v mědi ryté na přídeští se nalézá (nahoře dva medvědi drží rožmberský znak; pod tím věncový štít oválový, v němž nápis: »Ex bibliotheca illustrissimi Principis Domini Dei Petri Vok, Ursini, Domini Domus a Rosenberg, ultimi, senioris, e primatibus Bohemorum celsissimi et antiquis. Anno Christi

Obr. 36. Bechyně. Pohled do klášterní chodby.

MDCIX«; v hoř. rozích festonky, v dolejších větvice růžové, nejdoleji značka rytcova EG · S · Fe.*)

2. »Výklad na řeči Boží«, papírový rukopis foliový (sign. B. 24.) z XV. stol.; na první stránce initiálka S (viz obr. 37.).

KAPLE UKŘIŽ. P. JEŽÍŠE A BOLESTNÉ P. MARIE přistavěna byla r. 1673 k jižní straně kostela, tu kde druhdy do chrámu se vcházelo (Labe o. c. str. 55); v ní umístěny zmíněné starobylé řezby, odkudž i titul její. Tehdáž byla to malá svatyňka, místo níž r. 1724 zbudována

Obr. 37. Bechyně. Initiálka S v rukopisu kláštera Bechyňského.

kaple nynější. Půdorys: nepravidelný osmiúhelník se stěnami dovnitř vydutými (viz na obr. 18.). Stěny ozdobeny hojnými lisenami, jež nesou mohutnou bohatě článkovanou římsu. Ve čtyřech rohových stěnách výklenky. Dvéře z ulice vedoucí mají rovné nadpraží ozdobené kartuší se znakem Šternberským, nad níž pak jednoduchá prohnutá římsa. Vchod z chrámu polokruhem sklenutý; nad ním z kruchty vedoucí úzká empora, z níž vede na emporu v kapli se nalézající vchod barokní římsou ozdobený (viz na obr. 19.). Okna obdélníková polokruhem sklenutá. Orámování dveří, oken a výklenků provedeno ze stucca; mimo to jest i vlys stuccem vyzdoben. Nad římsou ellipsovitá nízká kupole, na níž spočívá osmiboká lucerna se

*) T. j. Egidius Sadeler fecit. Reprodukci ex libris Rožmberského viz. v publikaci Heinemannově »Die Ex libris Sammlung« (1895) list 70.

čtyřmi oválními okny (viz průřez kaple na obr. 20). Na omítce kupole fresco Nanebevzetí P. Marie nevelikć ceny. Oltář zděný, umělým mramorem pokrytý; jeho svrchní hmotná architektura skládá se ze sloupu rovného a hadovitě se vinoucího na každé straně, a mimo to z několika sdružených pilířů, jež nesou římsu barokně profilovanou, na níž spočívá střední nástavek se sousoším Nejsv. Trojice. Mimo to na oltáři sochy dvou andělův, sv. Václava a sv. Ludmily. Oltář zbudován r. 1761, z kteréhožto

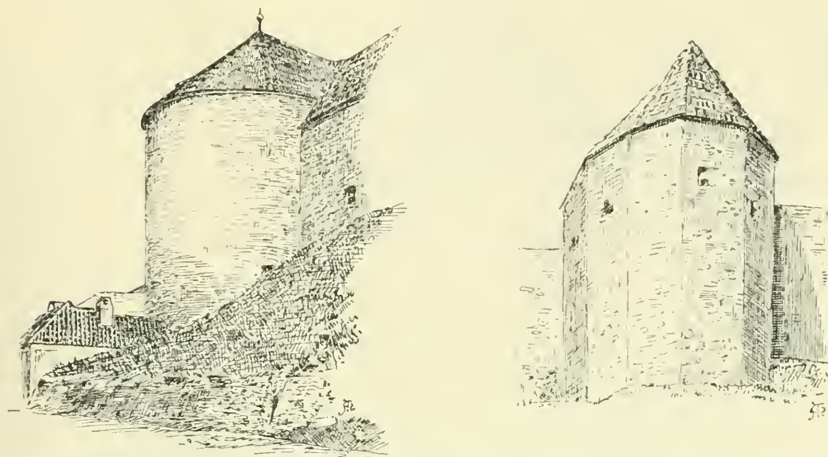

Obr. 38. Bechyně. Zámek.

roku pocházejí i sochy ve výklencích stěn. Rozměry kaple: délka 10·10 *m*, šířka 8·80 *m*, výška ku klenbě 13·20 *m*.

ZÁMEK (obr. 38.). Na starověkém hradišti vystavěn Otakarem II. hrad, jenž od té doby zajisté častěji přestavován. O přestavbách ve stol. XIV. a XV. tu vykonaných nezachovaly se nižádné zprávy. Nejstarší architektonické články poukazují k důkladné přestavbě na sklonku XV. stol. a na počátku stol. XVI. podniknuté. Nepatrná toliko zmínka o stavbách těch vyskytuje se k r. 1532. Hojnější zprávy máme o přestavbě zámku, prováděné ve druhé pol. XVI. až k samému počátku stol. XVII. S přestavbou touto započato, jak se zdá, roku 1562; připomínajíť se v tom roce zedníci *Prokop*

a *Joachym.* R. 1570 pracováno již na vnitřní výzdobě některých tehdá hotových částí, byltě tenkráte tu zaměstnán malíř *Gabriel de Blonde.* Nejhorlivěji však pracováno v letech 1579—1596. Některé části starého zámku zbořeny, jiné zvýšeny nebo přestavěny a celá přední část i s věží při-

Obr. 39. a 40. Bechyně. Bašty v zámku.

stavěna. Stavbu řídil v letech 1579—1587 Vlach *Balcar Majo.* Z jiných pracovníků připomínají se: r. 1582 hojní kameníci zaměstnaní tesáním bran, oken, a j., dále malíři a truhláři: r. 1584 vyskytají se jména truhlářů: *Gangolff z Ulmu, Lukáš Reder z Míšně a Jindřich Groder z Curychu;* r. 1585 nalézáme jméno malíře *Antonína Valtera.* Rozsáhlou měrou, jak se zdá,

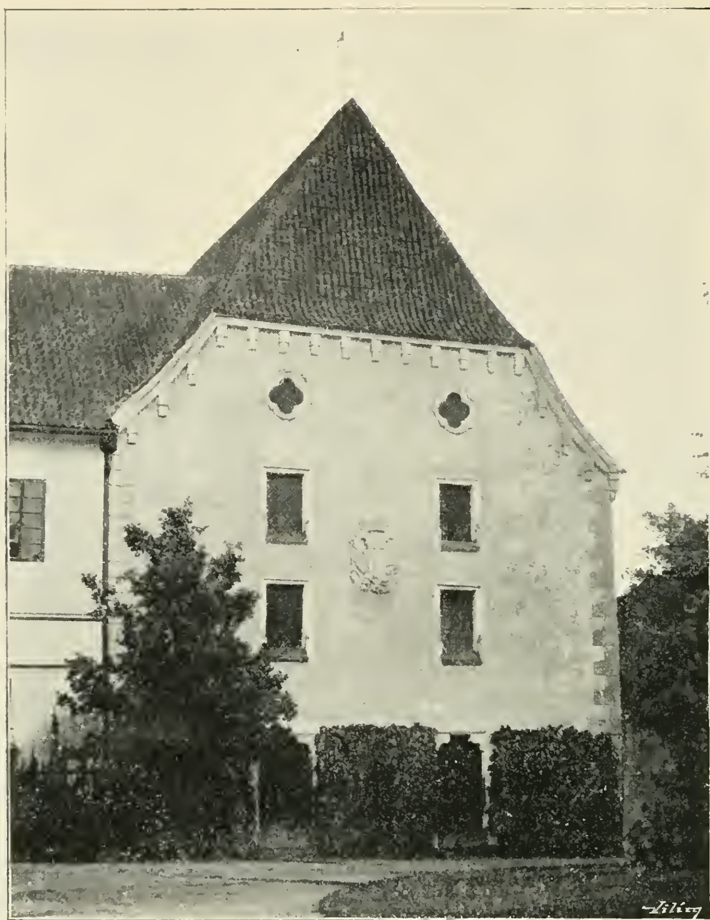

Obr. 41. Bechyně. Střílny v baště.

zaměstnán tu byl malíř *Bartoloměj Jelínek,* neboť pracoval tu v letech 1585—87, pak opět r. 1591 a ještě r. 1600 maloval tu strop. (Srovn. *Fr. Mareš* v Pam. arch. XVI, 663, 664; XVII, 46 a 735; Sedláček o. c. 31.)

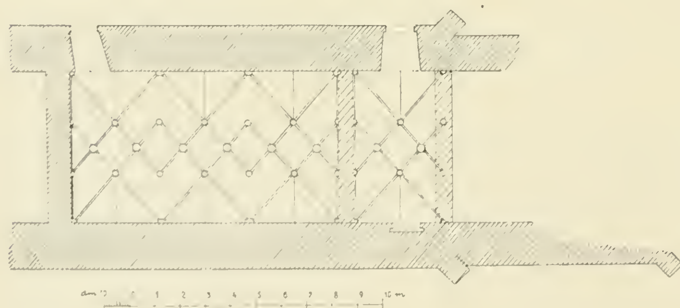
Zámek s předhradím stojí na zúžujícím se stále ostrohu mezi řekou Lužnicí a potokem Smutnou jižně od města (viz situaci na obr. 2.).

Opevnění: předhradí obehnáno kolkolem silnými zdmi, jež zejména na straně západní dobře se zachovaly. V rohu severozápadním stojí mohutná kruhová bašta (viz obr. 39.) asi 23 *m* v prům. o zdech

Obr. 42. Bechyně. Sýpka.

3·10 *m* silných. Zajímavá jest bašta stojící na straně západní v místech, kde hradba k jihu jdoucí v mírném oblouku k jihovýchodu se zatáčí (viz obr. 40.); v ní zachovaly se staré, tesanými kameny obložené střílny (viz obr. 41.). Zámek sám na straně západní hradeb nemá; na straně jižní táhne se kus mohutné hradby (asi 50 *m* dlouhé a 10 *m* široké). Na protějším skalisku nízká okrouhlá vížka strážní,

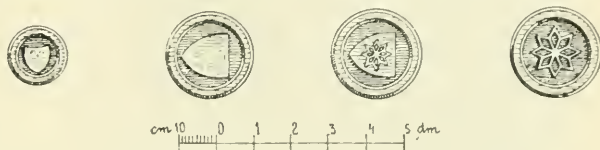

Obr. 43. Bechyně. Půdorys bývalého kostela v zámku.

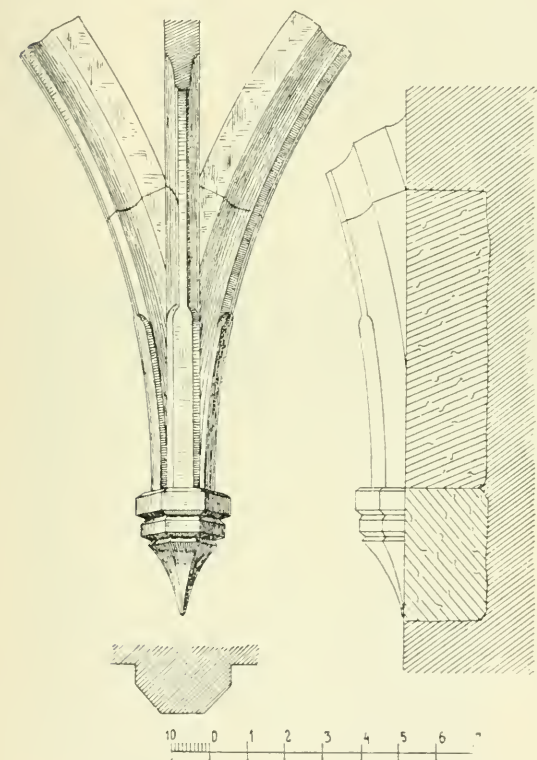
jejíž omítka v 16. stol. ozdobena byla rýsovanou rustikou (viz vyobr. v Sedl. Hr. str. 4.).

V předhradí zasluhuje pozornosti sýpka z konce XV. stol. s vysokým štítem a kamennými obrubami v oknech a dveřích (viz obr. 42.).

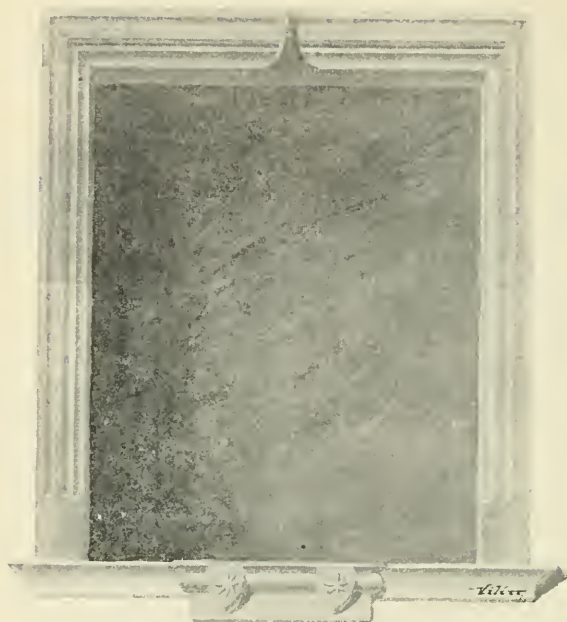
V zámku samém zachovaly se z konce XV. a z počátku XVI. stol. toliko některé přízemní místnosti v části jižní (t. zv. »starý zámek«). V nejjižnějším křídle, poněkud k západu šikmo nachýleném, nalézá se dlouhá síň (nynější dřevník) pozdější příčkou ve dvě místnosti nyní rozdělená, a na straně jižní patrně kusá a rovněž novější zdí zakončená, při čemž část žeber a konsol byla zakryta. Rozměry: 5·95 *m* šir., 14·20 dl., 5·42 vys. (viz půdorys na obr. 43.). Sklenuta jest pěknou síťovou klenbou gotickou s profilovanými žebry a svorníky, z nichž některé Šternberskou hvězdou jsou ozdobeny (obr. 44.). Žebra jsou z pálené hlíny; toliko nejdolejší článek jejich jest žulový a spočívá na konsole rovněž žulové (viz obr. 47.). Okna jsou vybourána; pouze některé obložení žulové se znakem Šternberským tu a tam lze viděti. Zachovaly se též polozasuté dvéře s rovným nadpražím s výplněmi v rozích a s obdélníkovým světlíkem nahoře. Zajímavé síně této dosud nikdo si nepovšiml; jest otázka, k čemu původně as sloužila. Vše zdá se nasvědčovati tomu, že to byla svatyně, a sice že severní delší část až k nynější příčce byla lodí, nynější příčka zakrývá vítězný oblouk, a část jižní byla presbytářem nyní kusým, původně však nepochybně polygonálně zakončeným, k čemuž poukazují i opěrné pilíře z části zachované.

Obr. 44. Bechyně. Svorníky v bývalém kostele zámeckém.

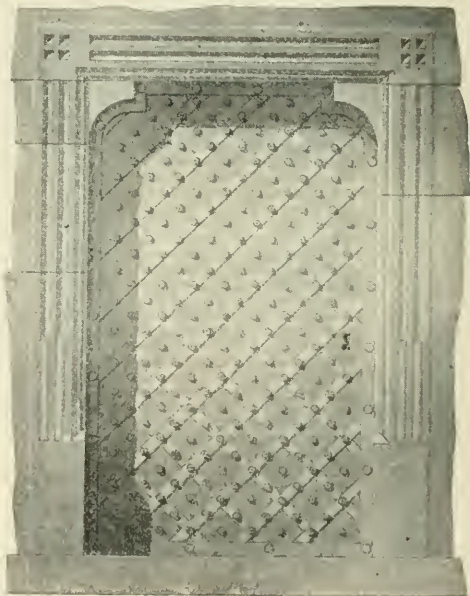
Obr. 45. Bechyně. Žebra v bývalém kostele zámeckém.

Obr. 46. Bechyně. Okno ve staré části zámku.

V prvém poschodí nad síní touto spatřuje se pozdně gotické okno s kamenným obložením dvěma Šternberskými štítky ozdobeným (viz obr. 46).

V přízemí traktu severně od řečené síně se táhnoucího dvě klenuté komory z prvé pol. XVI. stol. Do prvé z nich vedou (z průjezdu spojujícího nádvoří nového zámku s dvorem zámku starého) zajímavé železem pobité dvéře se žulovým ostěním (dvěma žlábky kanellovaným a při vnitřním, sešikmeném okraji prutem ozdobeným) a s výplněmi v hořejších rozích (viz obr. 47.). Komora sama podepřena jest uprostřed sloupem na způsob pně stromového tesaným, z něhož nahoře vystupují žebra v podobě větví upravená (obraz viz v Sedl. Hradech str. 17.). V jižní stěně nalézá se pěkně profilovaný portál z pískovce tesaný se znakem Šternberským v nadpraží římsou opatřeným. V postranních paženích značky kamenické a v pažení hořejším (pod hvězdou): ┐ (viz obr. 48.).

Obr. 47. Bechyně. Dvéře ve staré části zámecké.

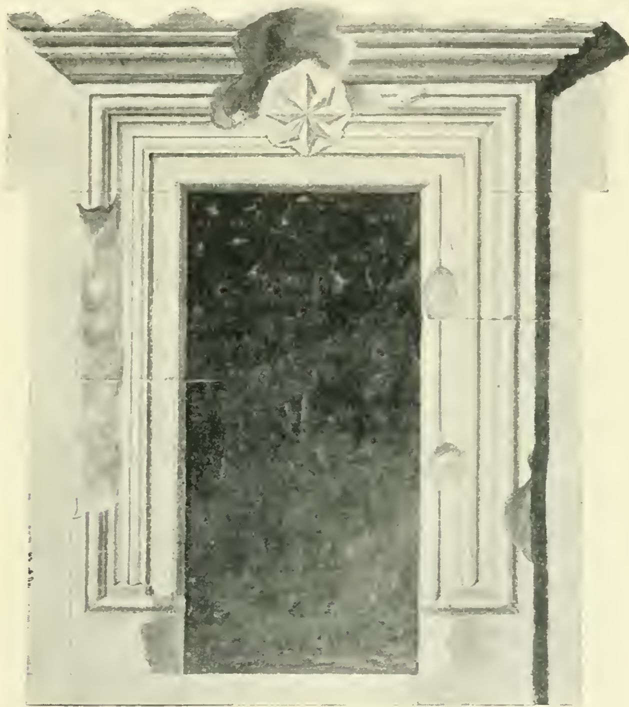
Všecka ostatní stavba pochází z let 1562—1596; provedena byla částečně zcela nově (přední část), z části přestavbou budov starších.

Tehdáž vkusně pomalovány vnější zdi zámecké. Z maleb těch zachovalo se nejvíce na východní frontě jihozápadního křídla a z části též na římse úzké jižní fronty nad průjezdem obě části zámku spojujícím. Ornamentální malby tyto zdobí pažení oken a dveří,

jakož i římsu podstřešní. Bohužel jsou to pouhé jen zbytky málo již znatelné.

Na úzké frontě jižní lunetová římsa, na jejíž pendantifech narýsováno černé listoví se žlutým ovocem uprostřed, na hranách listové pletence a v lunetách lidské hlavy (viz obr. 49.).

V přízemí zmíněné východní fronty vidíme obratně kreslené karyatýdy, maskaróny a visuté svazky ovocné; nad svrškem světlíku dveřního pak římsu s letopočtem 1 · 5 · 7 · 9, a nad tím do trojhranu komponovanou

Obr. 48. Bechyně. Portál ve staré části zámku.

ozdobu, v jejíž malované architektuře spatřujeme opici štít znakový držící a po stranách dvě komické nestvůry; vše to malováno s bravurou a s veselým rozmarem, jenž jeví se i v myších a kočce v pravo na ozdobě sousedního okna sedící (viz obr. 50.).

Ladnou komposicí vyniká orámování okna v prvém poschodí (viz obr. 51.) ve tvaru kartuše oživené maskaróny, andílčí hlavinkou, guirlandy a festony.

Prostější ozdobu vykazuje patro druhé, kdež kolem oken převládají festony ovocné; pěkně ozdobena jest římsa podstřešní, kdež namalováno věncoví stuhami přepletené, a pod římsou pak na širokých prohnutých stuhách visící skupiny ovocné (viz obr. 52.).

Obr. 49 Bechyně. Lunetová římsa v zámku.

V severozápadním rohu t. zv. starého zámku v prvém poschodí nalézá se veliká síň, t. zv. »zbrojnice«. Půdorys její jest nepravidelný čtverec průměrné šířky i délky 10 *m* (viz obr. 53.). Z východní chodby

Obr. 50. Bechyně. Malby na frontě jihozápadního křídla starého zámku (přízemí).

vedou do síně této (zazděné nyní) dvéře se žulovým obložením, nad nímž svrchu spočívá profilovaná římsa (viz obr. 52.). Na straně západní vedou dvě okna na otevřený pavlán.

Strop této síně jest táflovaný a malovaný. Uprostřed jest čtvercová kaseta s mythologickou postavou ženskou; ji obklopují čtyři kasety v pravém úhlu se lomící; od nich jdou po stranách každého rohu šikmo dvě kasety podlouhlé a zašpičatělé s malovanými kartušemi prázdnými, kolkolem řídkým listovím, ovocem, ptáky, maskaróny a jinak ozdobenými

Obr. 51. Bechyně. Malba kolem okna na frontě jihozápadního křídla starého zámku (první poschodí).

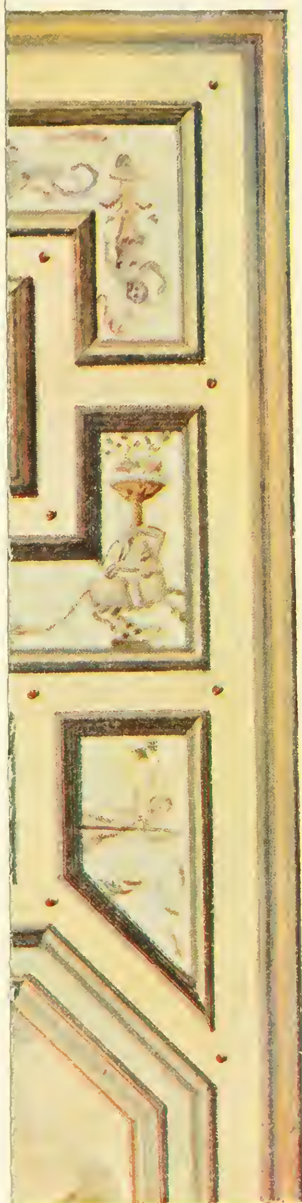
mezi nimi kasety čtvercové s pětilistými růžemi Rožmberskými. V rozích stěn podobně rozložené kasety jako ve středu, vyplněné kentaury a v rostlinné vzory vkomponovanými poprsími, draky a j. Uprostřed jednotlivých stran veliké osmiúhelníkové kasety, v nichž obrazy čtyř sv. evangelistů. Nejlépe malován i zachován jest obraz sv. Jana (viz obr. 53.). Malbu stropu provedl r. 1600 Bartoloměj Jelínek.

K síni této přiléhá na jihu menší komnata, »soudní síň« zvaná (5·5 *m* dlouhá, 4·5 *m* široká) s klenutým stropem (viz půdorys na obr. 54.). Klenba jest lunetová s velkým obdélníkovým polem středním a jest bohatou plastickou výzdobou pokryta. Ve středním poli uprostřed: postava ženská v každé ruce svíci držící; po stranách dvě a dvě klečící postavy.

Obr. 52. Bechyně. Malba kolem okna a pod římsou na frontě jihozápadního křídla starého zámku (druhé poschodí).

Nápis: VIGILATE Z obou stran střední skupiny této ve dvou ellipsovitých věncích: smrť beroucí muže za ruku s nápisem DESIDERANS DISSOLVI, a anděl troubící na troubu s nápisovým páskem VENITE a se čtyřmi hlavinkami andílčími mocně foukajícími v rozích. Hrany středního pole i hrany pendentifů a okraje lunet ozdobeny bohatě perlovcem, vaječníkem a pletencem, kteréžto ornamenty jsou vesměs modrou barvou a zlatem

S

J

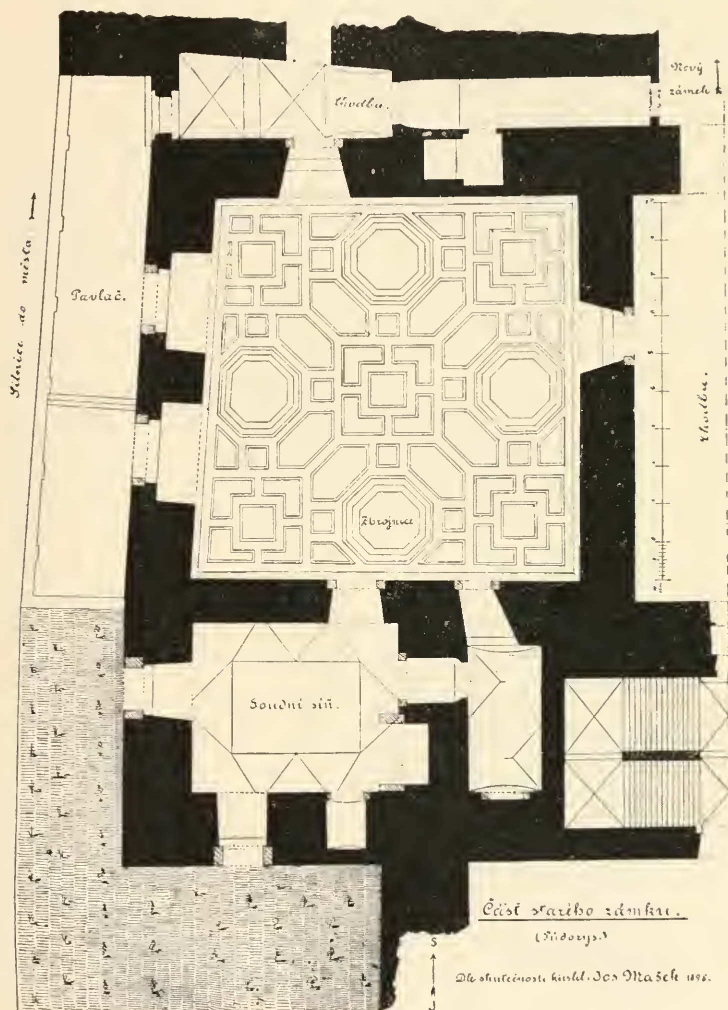
Tiskem J. Otty v Praze

BECHYNĚ.

[illegible] část stropu ve [illegible]

polychromovány. Na pendentifech: 1. kříž na ratolestech olivových, nahoře trojnásobná pětilistá růžice; nápis VICTRIX CASTA FIDES; 2. dvojitý květinový keř hadem obtočený; nápis LATET ANGVIS IN HERBA; 3. zdechlina koňská, na níž čtyři havrani se pasou; nápis: SPECVLVM FIDĚLI;

Obr. 54. Bechyně. Půdorys zbrojnice a soudní síně.

4. dívka u keře růžového stojící a růži trhající s nápisem EX MALO BONUM; 5. kniha zavěšená na dvou křídlech s nápisem ET VSQVE AD NUBES VERITAS TUA; pod tím dva ďáblové. V lunetách allegorické postavy ženské na povalených mužských postavách sedící, jež znázorňuje ctnosti křesťanské (spravedlnosť, pravdomluvnosť, sílu, víru atd.) vítězící nad zlobou a bezprávím. Veškery polovypukliny jsou bílé, toliko tu a tam z části zlacené. Modelace jejich jest místy dosti obhroublá (viz obr.

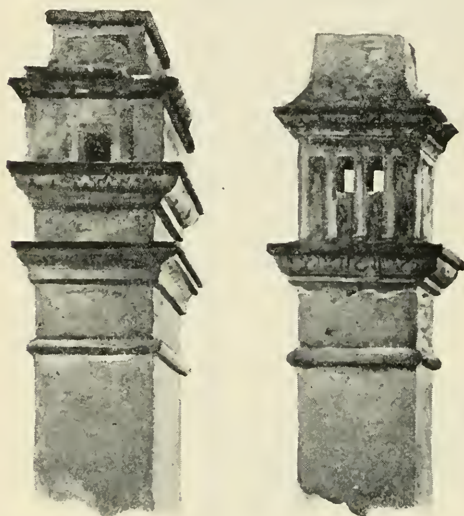
Obr. 55. Bechyně. Část plastické výzdoby »Soudní síně« v zámku.

Obr. 56. Bechyně. Část plastické výzdoby »Soudní síně« v zámku.

55. a 56.). — V jihovýchodním rohu této síně vlaský krb s dosti bohatě členěnou římsou.

Vnější stěny celého zámku byly dříve ozdobeny sgrafittovou rustikou, kteráž dosud na jihovýchodním křídle i příčném traktu t. zv. starého zámku nejzřetelněji se zachovala.

Obr. 57. Bechyně. Komíny na příčném traktu starého zámku.

Zajímavé jsou vysoké ozdobné komíny nad příčný trakt vyčnívající (viz obr. 57.). V prvém poschodí jihovýchodního křídla veliká síň hojně freskovými malbami vyzdobená, nyní však spustlá. Poměrně nejzachovalejší jsou malby v hlubokých výklencích okenních. Po stranách na širokých stěnách výklenkových jsou tu biblické postavy starozákonní (Samson, Dalila, David a j.), na hořejším segmentovitě sklenutém pásu uprostřed medailonek s drobným výjevem, po jeho stranách pak postavy pážat, amoretův a j. držících odznaky a nápisové pásky k dolejším obrazům se vztahující. Uzké ostění nejblíže okna nese slušné malování ornamentální. Viz obr. 59. Východní stěna má 8 takto ozdobených oken; ve zdi západní jsou toliko okna dvě; uprostřed mezi nimi jest veliký krb s namalovanými pilíři a znaky (vyobr. jeho viz u Sedláčka na str. 28., kdež ovšem podpis obrázku jest chybný), a na veliké ploše u jižního rohu namalován jest veliký obraz nepochybně nějaký soudní výjev znázorňující, málo již znatelný; stopy podobných maleb spatřují se také po obou stranách zmíněného krbu (viz ukázku dvou postav z nich u Sedláčka o. c. str. 18.).

Obr. 58. Bechyně. Žulový portál před průjezdem vedoucím do starého zámku.

Průjezd do t. zv. »starého zámku« ozdoben na straně severní pěkným portálem žulovým (2·45 *m* šir. a 3·3 *m* vys.) polokruhově sklenutým a kolkolem střídavě plastickými obdélníky při stranách šikmo

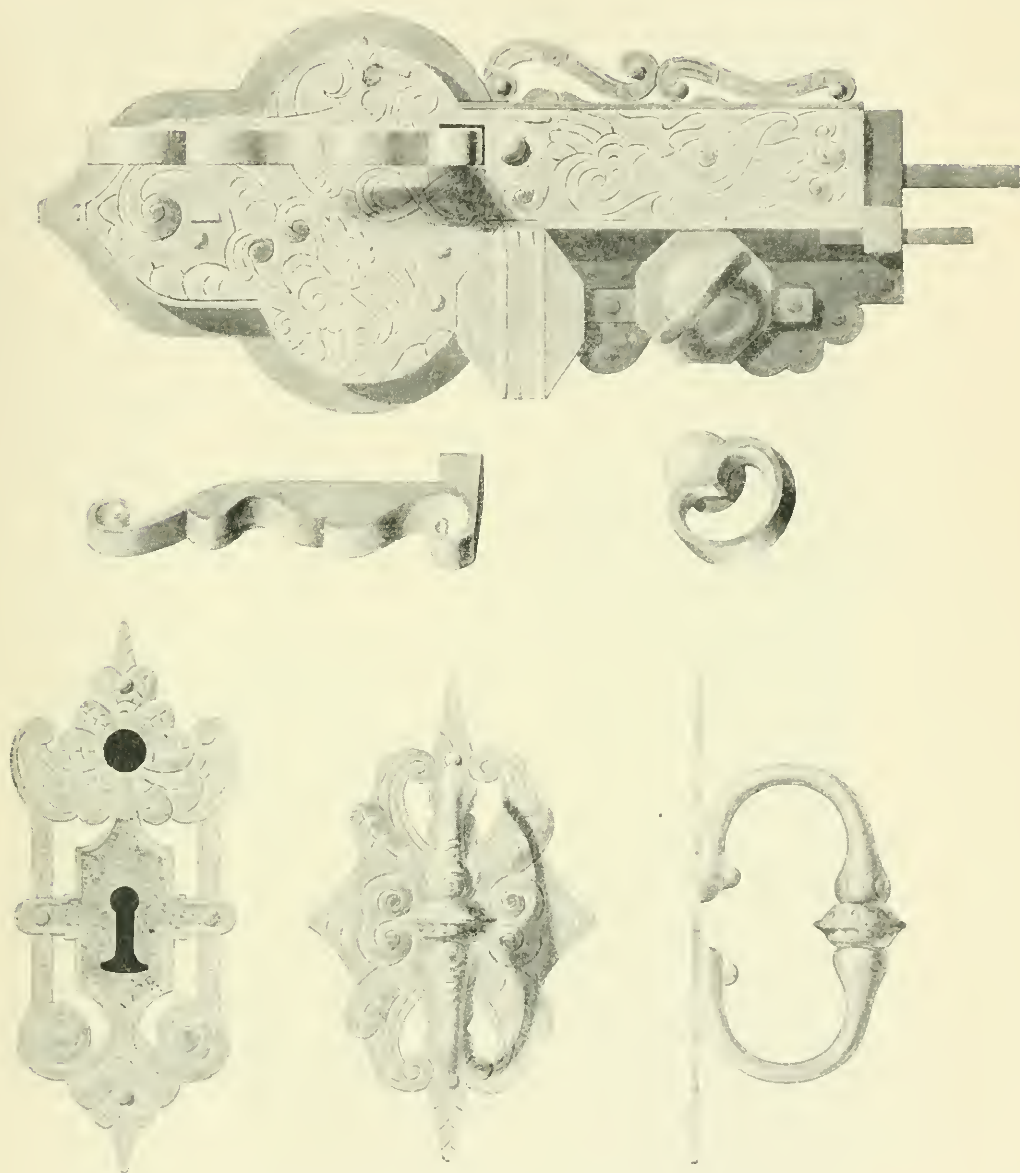

BECHYNĚ.

Zámek: Freskové malby ve velké síni.

Reprodukce J. Vilíma v Praze. Tiskem J. Otty v Praze.

síznutými a růžicemi ozdobený; v hořejších rozích jsou pěkné kartuše znakové (viz obr. 58.). Konec XVI. stol.

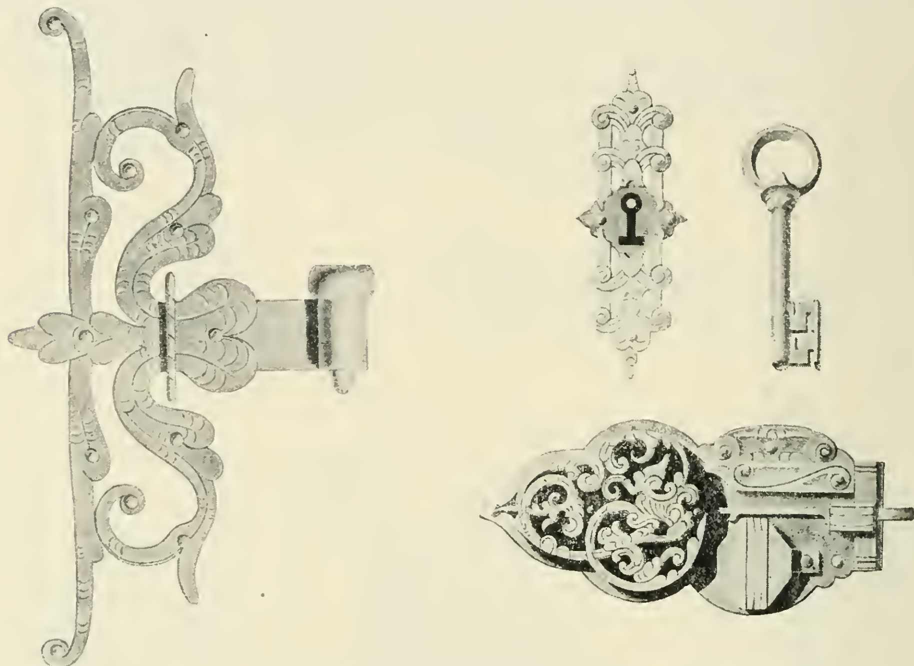

Obr. 60. Bechyně. Ukázky kování v zámku.

Tak zv. »nový zámek«, t. j. část přistavěná na sklonku stol. XVI. nově na severu k starší a tehdáž přestavěné části jižní, nevykazuje výzdobu tak bohatou jako tato. Sgrafitová rustika, jež vnější stěny její druhdy pokrývala, jest zabílena a toliko místy proráží. Dvouobloukový most kamenný vede ku klenutému průjezdu, nad nímž v průčelí zámec-

kého stavení pne se věž krytá cibulovitou bání s dvojí lucernou (viz na obr. 38.). V ní zavěšeny jsou hodinové cimbály, z nichž jeden nese nápis: petr wok wolff z rozmberka anabe chyni ⊕ katerzina rozm berská z ludanic ana bechyni ode mne wawrzynce hodinarze w nowem miestie praskem slit tento cymbal letha 1590.; druhý má nápis SCHLOSS BECHIN A: 1746.

Z vnitřních místností zasluhují úpravou svojí zmínky toliko: 1. malá kaplička v 1. poschodí, z jedné části chodby upravená, v níž nalézá se pěkný obraz »Přátelstva Kristova« v barokním rámci, dále pěkný barokní

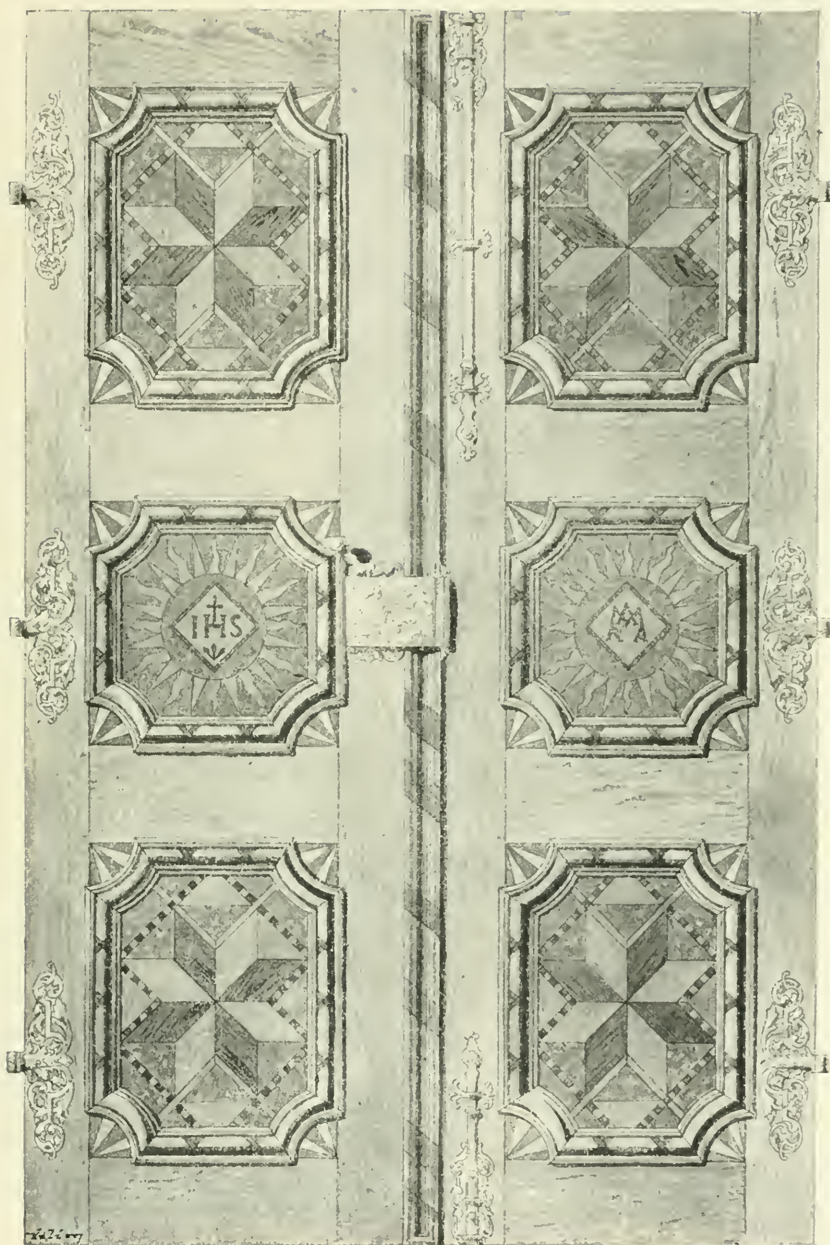

Obr. 61. Bechyně. Ukázky kování v zámku.

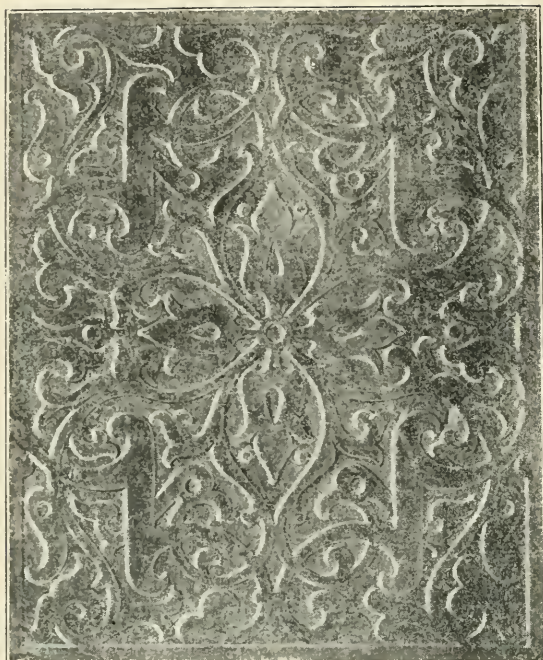
krucifix ze slonoviny a několik vypuklých obrázků pěkně ve stříbrném plechu tepaných; a 2. klenutá síň ve 2. posch. s klenbou lunetovou s obdélníkovým plochým středem. Kraje pendentifů ozdobeny jsou štukovým perlovcem; na pendentifu mezi okny znak Rožmberský v kartuši. V lunetách festony ovocné s kariatýd dolů splývající. Na jednom pendentifu figura s rohem hojnosti.

Na různých dveřích zámeckých hojnosť starobylého úhledného kování renesančního i barokního. Zejména pěkné kusy zachovaly se na dveřích do sklepů, ve zbrojnici a na staré jedné skříni (viz obr. 60. a 61.).

Z bývalé jesuitské residence Opořanské přeneseny sem vykládané dvéře barokní (1·51 *m* šir., 2·37 *m* vys.) s pěkně pracovaným kováním (viz obr. 62.).

Obr. 62. Bechyně. Vykládané dvéře barokní v zámku.

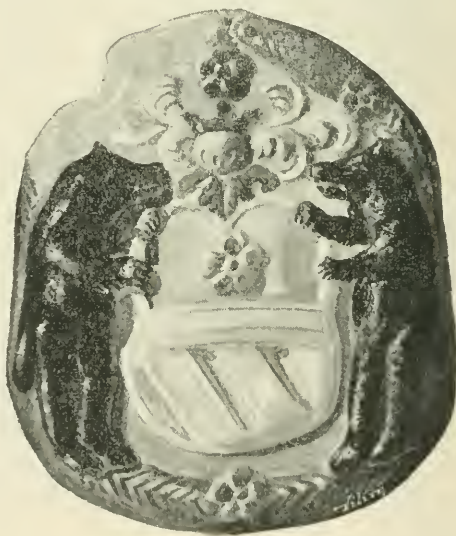

Obr. 63. Bechyně. Kachel v zámku.

Velmi pěknou prací keramickou jsou veliká kamna ve zbrojnici. Zeleně polévané kachlíky pokryty jsou jednak vzorem geometrickým (viz obr. 63.), jednak (při okrajích) bohatější výzdobou figurální; tak ozdobeny jsou rohové kachle hlavami lvů, a vlysové kachle andílky nesoucími věnec, uprostřed něhož ověnčená maska.

Ve zbrojnici chová se pěkný malý kachlíček se znakem Rožmberským, barevnými glasurami provedeným, z rozhraní XVI. a XVII. věku (viz obr. 64.).

Z nábytku a z vnitřní výzdoby uvedeny buďtež tyto vynikající kusy: Židle s mistrně vyřezávaným lenochem renaissančním (viz obr. 65.). Po vnějších okrajích jdou ladně proti sobě se sklánějící listové ornamenty nahoře vespolek spojené vkusnou karyatydou, pod níž nalézá se srdcovitý otvor. S vousovitých výběžků karyatydy nad otvorem tímto jdou po obou stranách malé květinové festonky k oběma zmíněným ornamentům krajovým. Okraje srdcovitého otvoru pak ozdobeny jsou pěkně formovanými listy. Renesanční skříň vkusně rozčlánkovaná a výbornými žlutými intarsiemi vyzdobená (obr. 66.). Celá skřínka rozdělena jest v průčelí ve tři vertikální a ve dvě horizontální oddělení vkusnými podvojnými pilířky s pseudojonskými hlavicemi. Dříky pilířků ozdobeny jsou pěknými intarsiemi. Obdélníkové plochy vnitřní oživeny podvojnými arkádkami nahoře římsovím zakončenými.

Obr. 64. Bechyně. Kachlíček se znakem Rožmberským v zámku.

V prostředním poli polovice spodní jest jediný větší oblouk s pilíři po stranách na spůsob portálku.

Kasseta (0·47 *m* dlouhá, 0·35 *m* šir. a 0·25 *m* vys.), povlečená zarůžovělou koží, na níž provedeno vyšívání stříbrem ušlechtilého vzoru (obr. 67. a 68.).

Gobeliny: 1. 4·53 *m* šir., 2·80 *m* vys. Kolkolem obruba 0·46 *m* šir. (dole již chybí) vyplněná uprostřed každé strany kartuší s medailonkem, dále pak dekorem květinovým. Ve středním poli figurální výjev. V pravo zástup oděnců na koních, v popředí jezdec v antické zbroji, jenž s koně právě sesedl; před ním klečí čtvero žen. Středem z pozadí několik jiných žen sem spěchá. V pravém pozadí dvě ženy k jinému jezdci prosebně se blíží. V dalekém pozadí v pravo za stromovím město. V levo zástup jezdců, před nimiž dvě ženy klečí. XVII. stol. V levé partii značně poškozen (Viz obr. 69.)

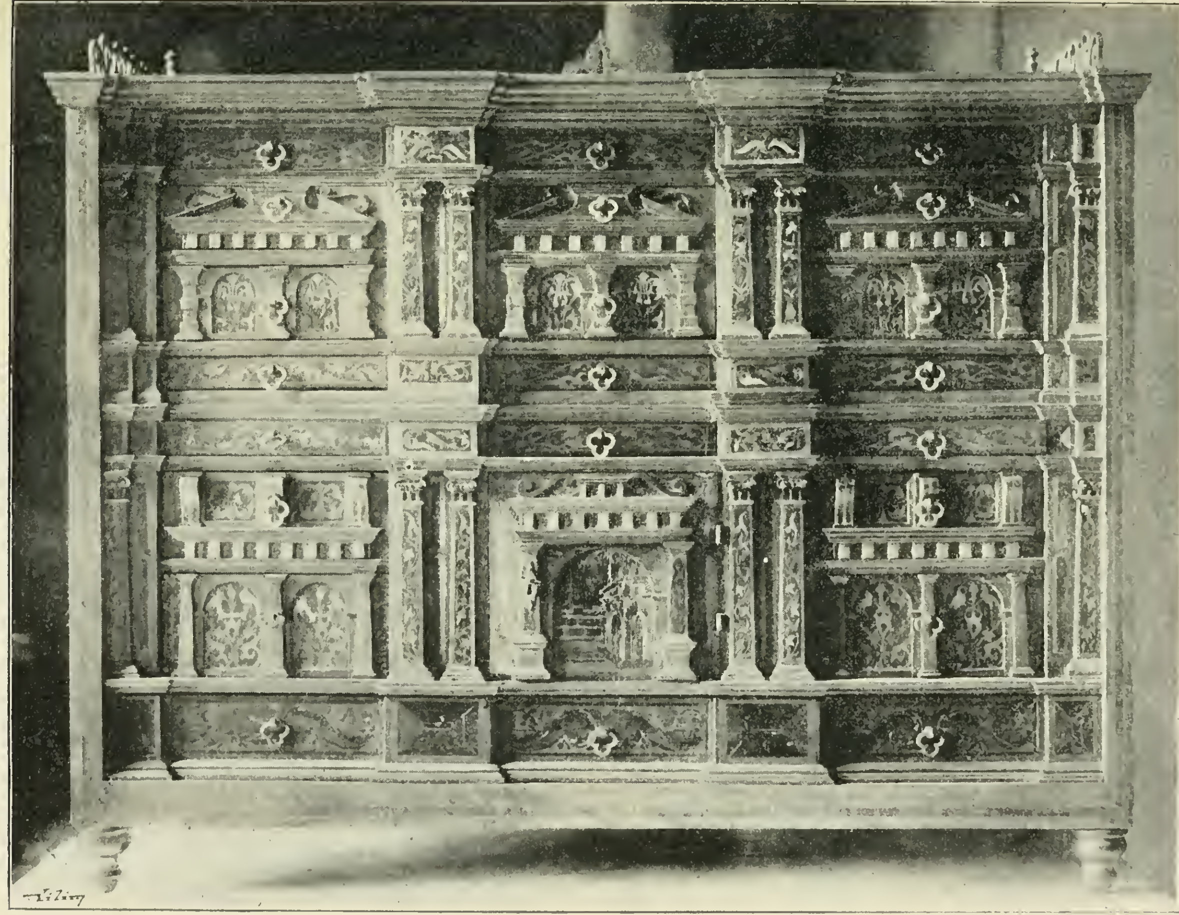

Obr 65. Bechyně. vyřezávaný lenoch židle v zámku.

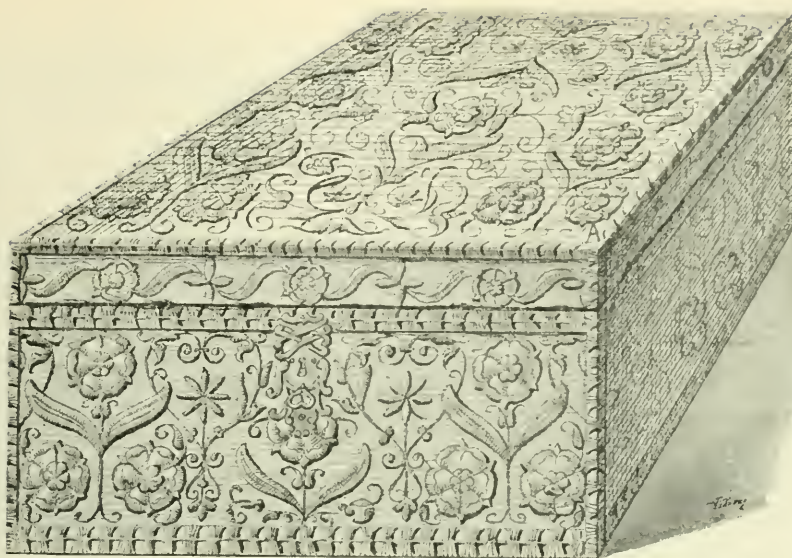
2. 3·93 *m* široký 2·51 *m* vys. Po stranách a dole obruba vyplněná rostlinstvem mezi nímž hojná zvířata (pávi, veverky, papouškové); v obdélníkovém poli hlavním zobrazeno setkání se dvou mužů v objetí si spočívajících; v pravo muž ověnčený, za ním hoch štít nesoucí a za tímto oděnec: v levo za druhou hlavní osobou scény dva průvodcové její. Veškery osoby oděny antickým krojem. V pozadí krajina stromovím porostlá, v níž kostel a jakési stavení. Století XVII. (Výjev tu znázorněný představuje patrně setkání se Jakuba s Esauem).

Malba na skle (0·215 *m* vys., 0·16 *m* šir.): pestře malovaný znak Rožmberský s nápisem: Petr · wok · wolff · z · Rozmberka; nahoře letopočet 1580 (viz obr. 72).

Několik pěkných broušených a rytých pohárův a sklenic ze XVII. a XVIII. století (sklenice s vyrytými poprsími sv. apoštolů; číše s víkem a nápisem VIVAT KAISER KAROLVS VI. a j.).

Obr. 66. Bechyně. Renesanční skříň v zámku.

Obr. 67. Bechyně. Kasseta vyšíváním ozdobená v zámku.

Několik džbánů a baněk polévaných: 1. modře polévaný džbán s cechovním znakem a nápisem TENTO ŽBAN GEST FVNDOWANI ZA LOD MAGSTROWSTWI MICHALA PROCHAZKA A ZA PIMTATÍKA IKNACZA MARSSALA 1734. 2. Široký džbán bíle polévaný s vypuklými odznaky různých řemesel 3. Baňka z r. 1669 s písmeny AK. 4. Džbán cechovní s nápisem: STARŠI TOWARIŠ IAN HIL MLACÍ IANN SPAČEK 1646, a j.

Obr. 68. Bechyně. Detail vyšívané kassety.

Gotické mosazné mísky kostelní okrouhlé: 1. 0·38 *m* v prům., na dně polovypukle tepaný beránek s korouhvičkou, z jehož prsou do kalichu před ním stojícího se řine krev; kolkolem věnec vyražených malých křížků, na hořejším okraji řada vyražených gotických ih.

2. 0·41 *m* v prům., na dně vypukle vytepaný sv. Kryštof; kolkolem lístkový ornament, na hořejším obvodu řada pětilistých vražených růžiček.

Hojně zbraní, z nichž vynikají: 1. ručnice honební z 18. stol: zámek a obložení stříbrné, vypouklým reliefem ozdobené (na zámku lovec se psem, na pažbě výjevy honební

a mythologické). Označeno jménem puškářovým: PAUL POSER. PRAG na hlavni i na kování (viz obr. 70.);

2. pistol jízdecká z XVIII. stol.: na stříbrném kování vypouklý reliéf: jezdci střílejí k terči. Označeno: P. POSER PRAG.

3. pistol jízdecká z XVIII. stol.; na stříbrném kování relief představující scénu z jezdecké bitky. Označeno: IOANN DEPLAN A PRAG (viz obr. 71.).

Hlaveň dělová, bronzová, 2·06 *m* dlouhá, uprostřed Dietrichštejnský znak a jméno puškaře: »MICHEL DOBLER GOS MICH 1544.«

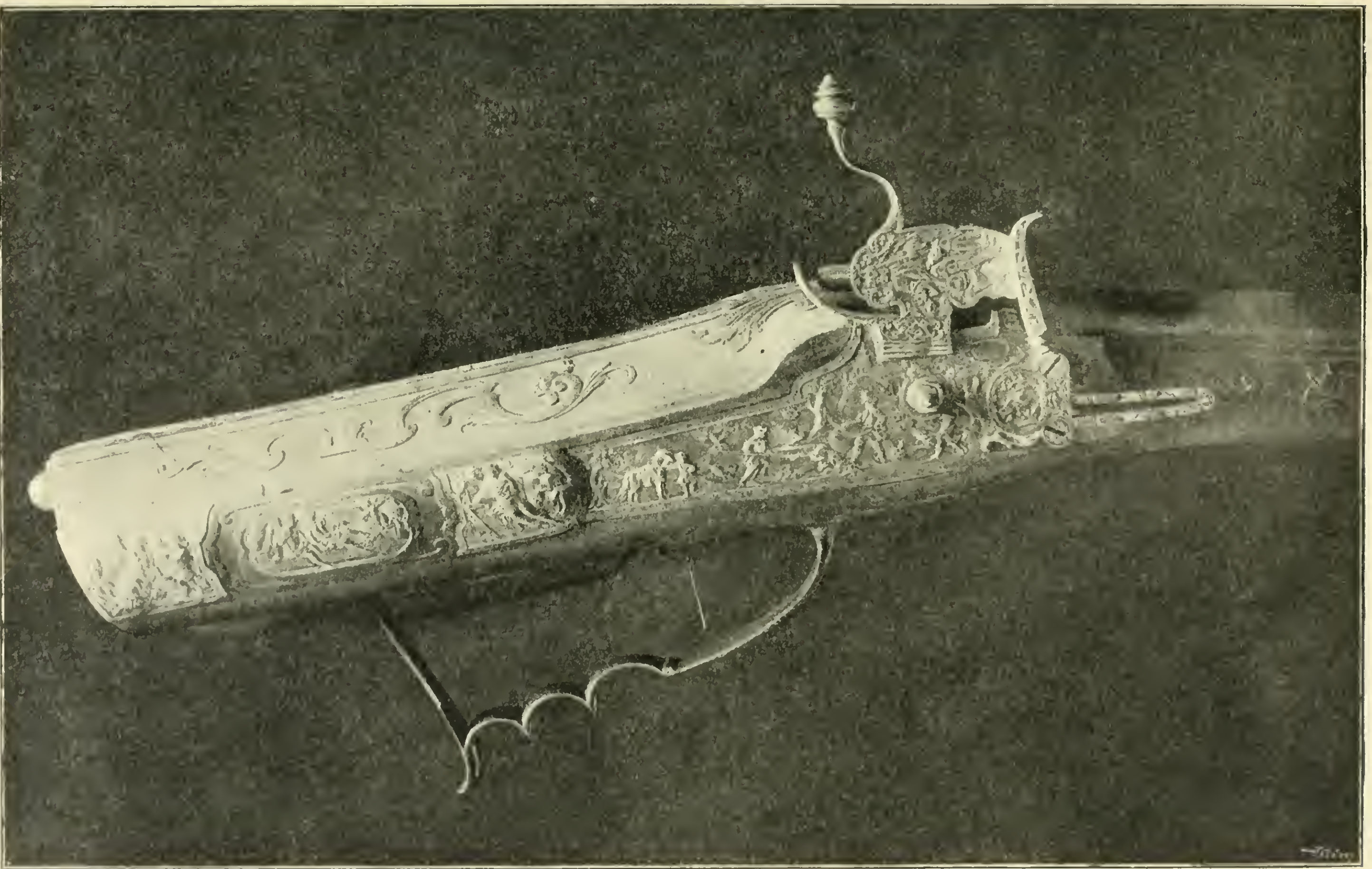

Obr. 69. Bechyně. Gobelín v zámku.

BOŽÍ MUKA kamenná, gotická, v levo u cesty západně podél zámku vzhůru vedoucí: podstavec nízký hranol se sříznutými hranami, na něm krychlový nástavec a hranolový dřík s hranami z části sříznutými, na něm krychle štítkem se Šternberskou hvězdou ozdobená, a pak hranolový nástavec, jehož boky nahoře vybíhají v malé křížky, mezi nimiž stojí kamenný kříž větší, jehož dolejší část jehlancovitě se rozšiřuje a stříšku kapličky tvoří. V bocích hořejšího nástavce obdélníkové prohlubeniny, v nichž novověké sv. obrázky malované. (Vyobr. viz v Ottových Čechách VIII, 91.)

DOMY SOUKROMÉ: Dům zvaný »Burdův« (čís. 11), poblíž kláštera, přízemní, honosí se dvěma pěknými barokními štíty.

Dům »Paškův« (čís. 21) na náměstí, jednopatrový, vyniká dosti pěkným průčelím barokním.

Obr. 70. Bechyně. Ručnice honební ve sbírkách zámeckých. (Zhotovil Pavel Poser v Praze.)

Obr. 71. Bechyně. Pistol jízdecká ve sbírkách zámeckých. (Zhotovil Jan Deplan v Praze.)

V domě čís. 122. nalezen zámek pěkným prosekávaným ornamentem ozdobený, a ušlechtile pracovaný klíček renesanční (nyní v Pražském umělecko-průmyslovém museu).

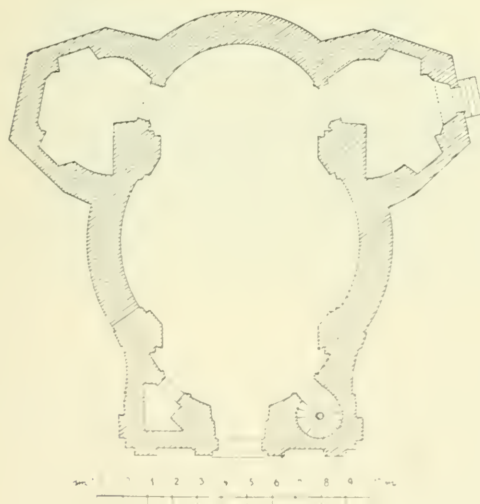
Ve sbírce c. k. odbor. keram. školy pěkný majolikový džbán, moravské práce z r. 1735.

Obr. 72. Bechyně. Erb Rožmberský na skle malovaný v zámku.

HŘBITOVNÍ KOSTEL SV. MICHALA,

severně od města před hradbami ležící. Zbudován v letech 1667—1670. Půdorys: ellipsovitá loď, k níž na severu přiléhá polokruhový presbytář a jižně zcela symmetrické místo pro kruchtu; po obou stranách presbytáře pětihranné přístavky, z nichž jeden za sakristii slouží (viz obr. 73.). V rozích, kde ellipsa lodi v polokruh presbytáře a jižního přístavku přechází, stojí mocné pilastry, nesoucí mohutnou římsu, jež kolem celé stavby obíhá, jakož i obloukové pásy, jež oddělují loď od zmíněných přístavkův. Nad lodí kopule s lucernou; klenba presbytáře i klenba nad kruchtou rozdělena dvěma pásy do prostřed vítězného oblouku se sbíhajícími ve tři trojúhelníková pole. Loď osvětlena dvěma polokruhovými okny. Tu a tam plastická ozdoba: na římse vítězného oblouku Šternberská hvězda mezi dvěma větévkami, v lodi pod kopulí festony ovocné. Průčelí ozdobeno při hranách z dola nahoru řadou rustikovaných kamenů; vchod má po

Obr. 73. Bechyně. Půdorys hřbitovního kostela.

Obr. 74. Bechyně. Hřbitovní kostel.

stranách pilíře s korinth. hlavicemi, nahoře římsoví do špice se sbíhající, v němž v kartuši hvězda Šternberská. Nahoře nad průčelím štítový nástavek, jenž po bocích má po nízké hranolové vížce jehlancovitou helmicí kryté. Osmihranná lucernovitá vížka na kopuli, plechem pobitá, obstoupena jest v rozích opěrami dole vydutými (viz obr. 74).

Oltář i kazatelna ve střízlivém baroku, černé, místy mírně zlacené. Hlavní oltář: Dva a dva sloupy barokně-korinthské, mezi nimiž soška (sv. Jan Kř. a sv. Josef), obstupují z každé strany střed, v němž obraz sv. Michala. Nad sloupy krychle s andílčími hlavicemi, pak bohatě článkovaná římsa. Nad střední částí menší nástavek dvěma menšími sloupky (téhož tvaru jako dolejší) z každé strany obstoupený; uprostřed obraz nejsv. Trojice. Nejvýše v barokovém listoví dvojitý znak, k němuž dva andělé ukazují.

Kazatelna: řečniště obstoupeno šesti sloupky, nad stříškou socha Spasitele.

POUSTEVNA severozápadně od města nad záhybem říčky Smutné, vystavěná na sklonku stol. XVII. Podlouhlé stavení se zaokrouhlenou částí zadní. Nad přední částí prostý štít, po jehož obou stranách nízké čtyřhranné vížky. Vnitřek rozdělen v místnosti obytné. Skrovná tato stavba jinak ničím nevyniká. Po zrušení poustevny dány oltáře odtud do kostela Sudoměřického.

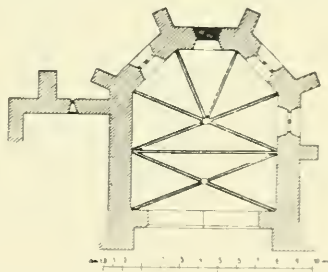
Bernartice.

Schaller XIV, 144; Sommer X, 44—45; Trajer, Beschreibung 618.

V okolí asi na třech místech praehistorická pohřebiště. Některá praehistorica v soukromém majetku (4 bronzové náramky a jantarové korály v majetku p. uč. E. Průchy a j.).

CHRÁM SV. MARTINA (farní), budova orientovaná, původně gotická; r. 1717 částečně přestavěná.

Presbytář gotický (viz půdorys na obr. 75.): pět stran pravidelného osmiúhelníka a jedno obdélníkové klenbové pole. Klenba křížová, jejíž žebra v části pětistranné sbíhají se ve svorníku podobu růžice majícím (dvě listové řady); v obdélníkovém poli sbíhají se žebra ve svorníku hladkém. Při koncích jsou žebra šikmo sříznuta bez konsol; jen v levém rohu kde stěna presbytáře a vítězného oblouku se stýká, má konsolka podobu hrubé vousaté tváře mužské. Okna v presbytáři čtyři, jež vesměs mají kružby (viz obr. 76); toliko v okně za oltářem, jež zpola jest zazděno, kružba není patrna. Vítězný oblouk ve špici lomený se šikmo sříznutou hranou vnější.

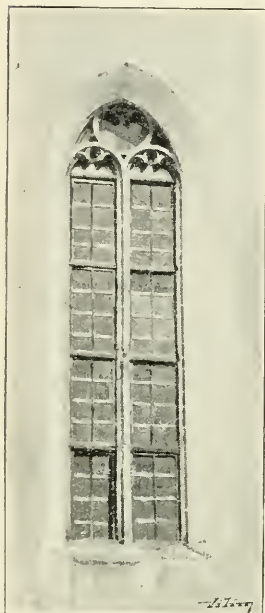
Obr. 75. Bernartice. Nejstarší část kostela.

V pravo od presbytáře bývalá sakristie gotická, z níž zbyla toliko zeď východní s úzkým špičatým okénkem: ostatek rozšířen v neforemný přístavek.

Loď barokov á o dvou klenbových polích s dvěma pětibokými kaplemi po stranách (jež tvoří jaksi loď křížovou) a dvěma postranními loďmi. Klenba bez žeber, pilíře s jednoduchým římsovím. Okna obdélníková segmentovitě překlenutá.

Oltáře barokové, vesměs malé umělecké ceny. Na hlavním oltáři poměrně nejlepší jest rámec obrazu; zejména oválová část jeho nejhořejší bohatě řezaným listovím obklopená. Z postranních oltářů poměrně nejzdařilejší oltář sv. Františka Xav. s dosti dobrým obrazem umírajícího světce.

Náhrobní kámen (v postranním přístavku v pravo od presbytáře) z červeného mramoru z r. 1585, obdélníkový, s českým nápisem. Kolem čtyř stran nápis got. minuskulí; v hořejší části středního pole kartuše s biblickým nápisem latinskou majuskulí; v části dolejší (kusé) erb.

Obr. 76. Bernartice. Kružba v okně jižním.

Zvon 1. 68 *cm* v prům., 49 *cm* vys. Kolem hořejší obruby bobkový věnec místy stuhami převinutý. Pod tím nápis:

FRANTZ IOSEPH KÜHNER GOSS MICH IN DER KLEINEREN HAVPTSTADT PRAG.

Níže guirlandy květin. Na plášti polovypuklina sv. Jana Nep. s nápisem:

IN HONOREM S. IOANNIS NEP.

a sv. Michaela (mezi dvěma odlitými listy šalvějovými) s nápisem:

IN HONOREM S. MICHAELIS ARCHANGELI.

Zvon 2. 82 *cm* v prům., 58 *cm* vys. Tytéž ozdoby a hořejší nápis jako na předešlém: toliko mezi guirlandy visí odlitky mincí rakouských z počátku XIX. stol. Na plášti polovypouklý obraz P. Marie a nápis:

IN HONOREM B. V. MARIÆ IMMACUL. CONCEP.

Na druhé straně sv. Martin a nápis:

IN HONOREM S. MARTINI EP.

Zvon 3. 47 *cm* šir., 40 *cm* vys. Kolem hořejší obruby akanthový vzor, pak týž nápis zvonaře jako na předešlých, pod ním barokní vzor. Na plášti sv. Linhart s nápisem:

IN HONOREM S. LEONHARDI.

FARA, jednopatrové stavení, bývalá residence jesuitská; façada prostá; toliko vchod bohatším římsovím ozdoben. Na faře chová se skoblená rytina Uctívání sv. Kříže 95 *cm* šir., 148 *cm* vys. s podpisy: »Bergmiller inv. Ioan. Holzer delin. Gottlieb Heiss sculp. et excud. Aug. Vindel.«

TVRZIŠTĚ (viz Sedláček, Hrady a zámky VII, 45) u rybníka řečeného »zámecký«.

U města dva nízké křížky kamenné (popis a vyobr. podal H. Máchal ve »Zlaté Praze« 1885, 163 a 175; viz i »Ottův Slovník Naučný« III, 18 a obr. č. 2. na přilož. tabulce).

Bezinky (u Rataj).

Žárové mohyly, jež r. 1897 prozkoumal J. Hraše (viz Pam. arch. XVIII. 119—120).

Borovany.

Schaller XIV, 145, Sommer X, 45, Jos. Hejna, Kostelíček sv. Rosalie v Borovanech.

Poblíž kostelíka skupina mohyl dosud neprozkoumaných. Bývaly tu tři tvrze, o nichž viz Sedláček, Hrady VII, 45—46.

KAPLE SV. ROSALIE r. 1682 zbudovaná a 1719 rozšířená. Nízká obdélníková loď plochým stropem krytá, k níž původní kaple jako apsida rovněž plochým stropem krytá přiléhá. Kryt šindelový, nad presbytářem barokní lucernová vížka plechem pobitá, nesoucí na hrotu monogram I H S.

Soška sv. Rosalie ze dřeva hrubě řezaná; přes to tvář i vržení širokého pláště obstojně podáno.

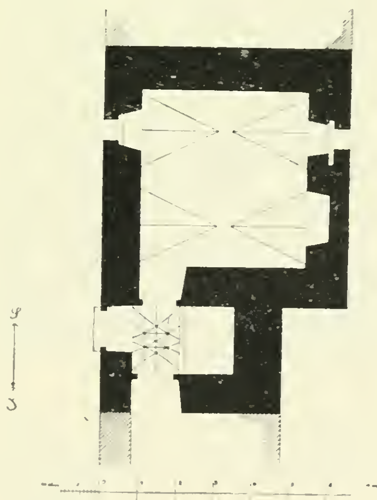
Bráník (u Kučeře).

Rozsáhlé pohřebiště v lese na břehu Vltavském, dosud neprozkoumané. Některé z mohyl (počtem přes 100) měří až 25 *m* v průměru.

Březí.

Sedláček, o. c. XI, 79.

TVRZ již 1549 pustá, po níž nyní žádné památky není.

Obr. 77. Březnice. Půdorys dvou klenutých síní ve tvrzi.

Březnice.

Sedláček, o. c. VII. 52 (s plánem a vyobr.); Fr. Wildmann v Methodu XIX, 31.

Na tak zv. »Zahrádkovém políčku« pohanské pohřebiště.

TVRZ podoby nepravidelného pětihranu, příkopy obklopená, jejíž zdi opatřeny v rozích baštami. Původní obydlí pánů tvrze proměněno v sýpku.

V dobách pozdějších byla tvrz patrně k severovýchodu rozšířena, a na prostoře nově připojené vystavěny některé budovy, pro něž ve staré tvrzi místa nebylo. A z těchto staveb, zdá se, bylo stavení na severovýchod poblíž staré tvrze ležící, zámeckou kaplí, jelikož zachovala se v něm místnost překlenutá zajímavou diamantovou klenbou, jejíž hrany v mírných křivkách jsou prohnuty, a pak místnost větší opatřená lunetovou klenbou bez žeber; viz půdorys na obr. 77.

Obr. 78. Březnice. Profil gotického pažení.

Ze starší kamenické výzdoby tvrze zachoval se toliko kus žulového gotického pažení (viz obr. 78.).

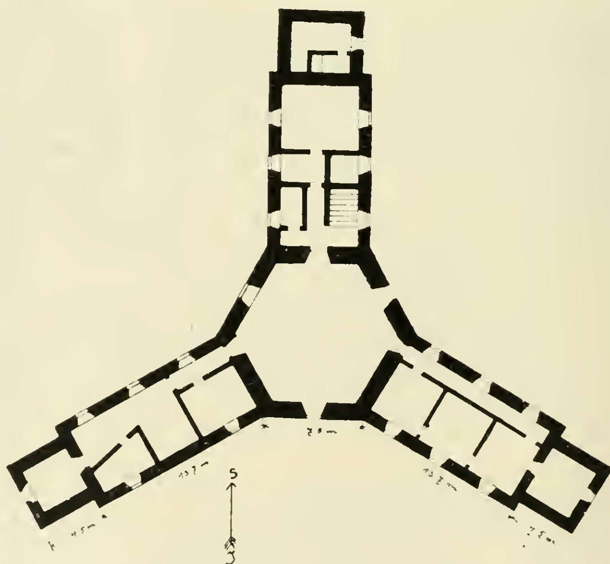
Pěkná jest renesanční rytá železná lišta na dveřích špýcharu.

Březovec.

Mohyly z doby hallstattské. Viz v Památkách archaeologických XVIII, 117—119.

Černice.

LOVECKÝ ZÁMEK (zbudovaný r. 1766), jednopatrové stavení zajímavého půdorysu: ze šestiúhelníkové části střední vybíhají tři obdélníková křídla (viz obr. 79.). Střední šestiúhelníková čásť o patro zvýšena. Façada střízlivá. Uvnitř pěkná rokoková kamna 3·20 *m* vys. (viz obr. 80.). Z nářadí zde chovaného zasluhuje zmínky vkusný barokní tác pro psací náčiní s tisového dřeva mosazem a cínem vykládaný (viz obr. 81.).

Obr. 79. Černice. Půdorys loveckého zámku.

Červená.

Jos. Braniš v »Methodu« XXI, 6 (s půdorysem).

KOSTEL SV. BARTOLOMĚJE, prostá románská stavba orientovaná s presbytářem pravoúhelným.

Presbytář 4·65 *m* šir., tolikéž dl. a 6·07 *m* vys. má románskou klenbu křížovou s plochými širokými žebry 2·66 *m* nad podlahou jednoduchou římsou počínajícími.

Ve východní zdi kruhové okno 0·77 *m* šir., vyplněné kamennou mříží s kruhovým středem, z něhož šestero kamenných paprsků k obvodu se rozbíhá (viz obr. 82.).

Vítězný oblouk polokruhově sklenutý je na vnitřních postranních kolmých stěnách (1·52 *m* širokých) u výši 2·76 *m* ozdoben románskou římsou, v jejímž žlábku jest řada polovypuklých polokoulí; římsa ta táhne se pak ještě 0·34 *m* dále po kratší straně pilíře obrácené k presbytáři (viz obr. 83.).

Sanktuarium kamenné v severní zdi, 0·97 *m* šir., 1·28 *m* vys. 2·05 *m* nad podlahou s římsovou obrubou nahoře polokruhovou; nejvýše rovnostranný křížek s trojúhelníkovými výstupky na ramenou (viz obr. 84.).

Z původních oken zachovalo se pouze románské okénko na hudební kruchtě; jinak jsou všechna ostatní v široká segmentovitě překlenutá okna přeměněna.

Zevnější i vnitřní úprava moderní.

Nad síncem velmi pěkně kutý kříž ze XVII. stol.

Na nevzhledné zvonici (opodál stojící) zvony:

1. 0·805 *m* prům., 0·65 *m* vys.: kolem hořejšího okraje znakové kartuše držené z každé strany poprsím mužským a ženským v rostlinný dekor vybíhajícím; pod tím souvislý věnec akanthových listů špicí dolů obrácených. Na plášti Kristus P. na kříži, pod nímž P. Maria a sv. Jan. Kolem dolejšího okraje věnec svislých lístků.

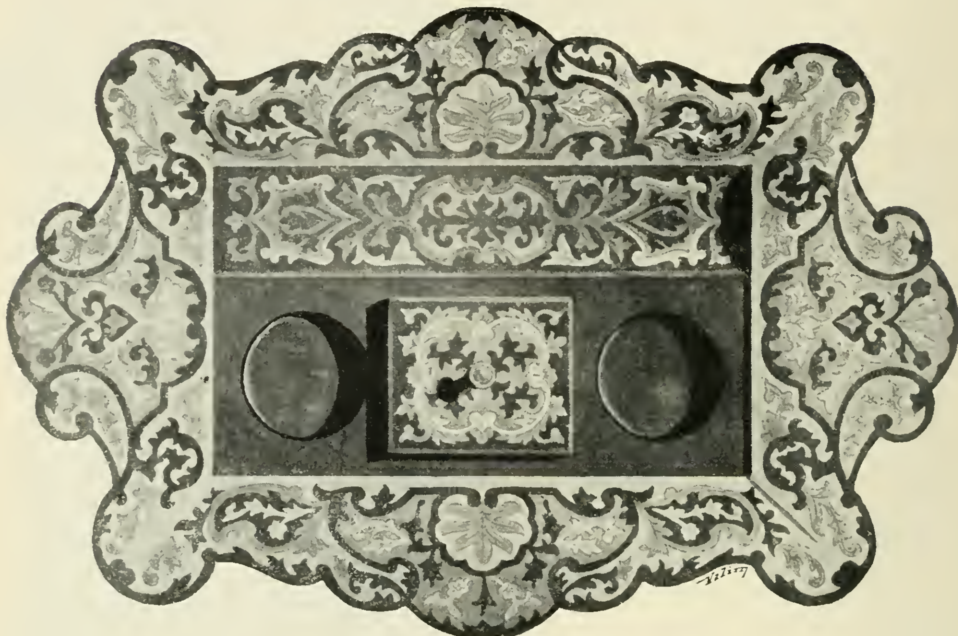

Obr. 80. Černice. Rokoková kamna.

Na zadní straně znak Eggenberský a v oválovém věnci obdélníkový rámec s nápisem:

LETHA 1637 SLYTY GEST
KE CZTI A SLAWIE PANA BOHA
BLAHOSLAWENE PANNY MARYE

K ZADVSSY S. BARTHOLOMIEGE NA CZERWENEG. SKRZ OBSTARANI PRZEDNIHO KOSTELNIKA IANA KAZYMAVRA PODDANEHO G. M. K. Z EGKENBERCKV OD STANISLAWA FRYCZE ZWONARZE W MIESTIE RAVDNICZY.

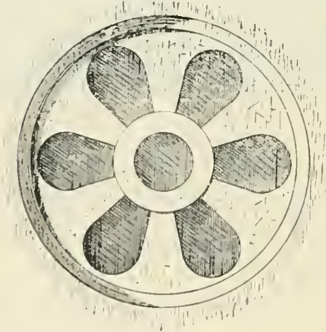

Obr. 81. Černice. Vykládaný tácek.

2. 0·825 *m* prům., 0·635 *m* vys.: při hořejším okraji pás, v němž motiv: pelikán prsa svá rozdírající, jehož rozestřené peruti v dekor rostlinný se rozvíjejí; pod tím prohnutě visící festony s velikým květem slunečnicovým uprostřed. Na plášti v barokní kartuši polovypuklý obraz sv. rodiny: sv. Josef a Panna Maria vedou malého Ježíška za ruce, dále znak zvonaře v kruhovém rámci s nápisem:

IOHAN ADALBERT PERNER IN BUDWEIS. ANNO 1839.

a konečně relief sv. Barbory na barokním podstavci stojící.

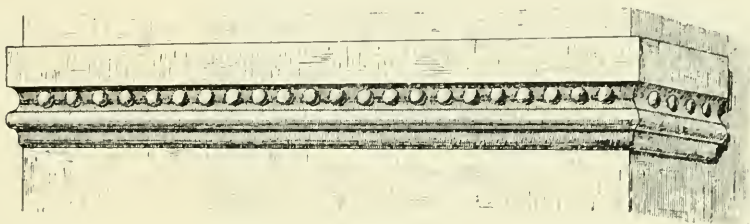
Obr. 82. Červená. Okno v presbytáři.

Dobronice.

Schaller XIV, 144; Sommer X, 45; Trajer 631 až 632; Jos. Hejna, Paměti statků: Opařanského, Podbořského, Dobronického a Stáleckého 186—204; Sedláček, Hrady a zámky VII 36—44; Týž, Místopisný slov. 141—142; F. J. Lehner v Methodu XVI. str. 66 (s půdorysem).

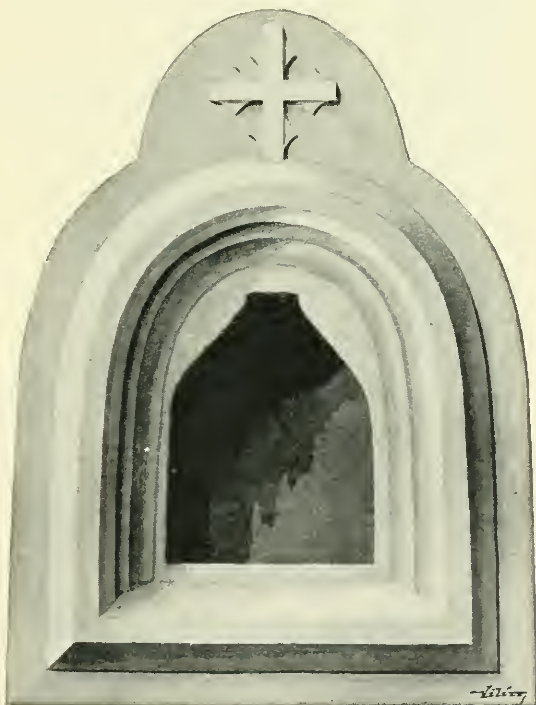
Mohyla u hájovny poblíž silnice. O jiných blízkých mohylách viz Hraše v Pam. 1871—3 str. 139.

KOSTELÍK PANNY MARIE (viz obr. 85.), nyní filiální, r. 1350 jako farní připomínaný. Stavba orientovaná (viz půdorys na obr. 86.).

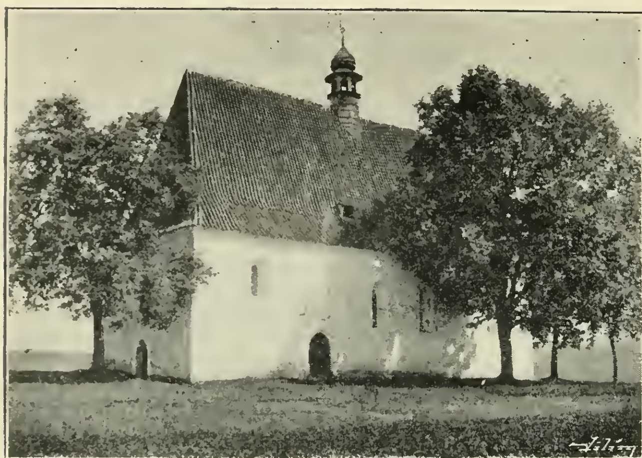
Obr. 83. Červená. Románská římsa.

Čtvercový presbytář má ve zdi východní a jižní po jednom okénku s kružbou dvojnosou. Klenba hráňová. Výška klenby od země 5·49 *m*. Vítězný oblouk do špice sklenutý. Loď obdélníková s dřevěným stropem úzkými trámci ve čtverce rozdělenými. Na straně jižní 3 do špice sklenutá okna, z nichž dvě kružbami dvojnosými jsou ozdobena, kdežto okno na kůr vedoucí jest bez kružby. Na téže straně nízký portálek gotický s jednoduše profilovaným ostěním (viz obr. 87.), do špice sklenutý, 2·02 *m* vys., 1·30 *m* šir. Ve zdi západní (průčelní) nízký polokruhově sklenutý neprofilovaný vchod a nad ním do špice sklenuté okénko bez kružby; obé neslohové, původu novějšího. Kruchta dřevěná spočívající uprostřed na dvou dřevěných sloupích prostě řezaných: osmistěnný hranol nahoře šikmo seříznutý nad tím osmihranný prsténec, z něhož vystupuje válec dole vydutý a nahoře šestihranným prsténcem spjatý; nejhořeji místo hlavice zase šestiboký hranol. Střecha vysoká žlábky krytá s vížkou dřevěnou.

Obr. 84. Červená. Sanktuarium.

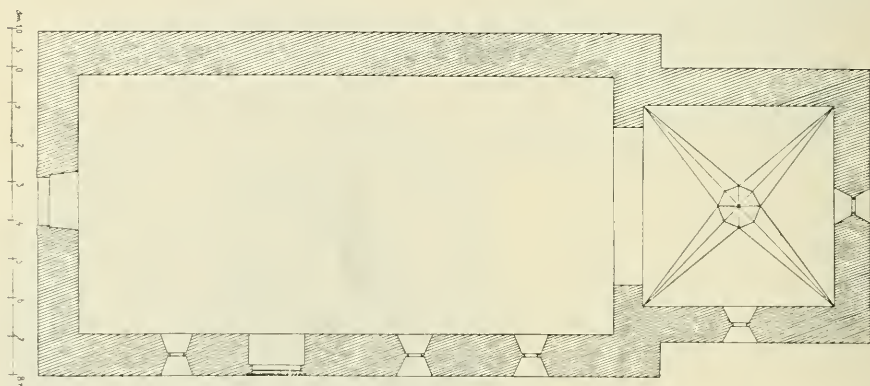
Hlavní oltář v pozdním baroku: dva celé sloupy a dva polosloupy korinthské s vydutým stvolem nesou kladí s kusým šikmým římsovím. Po

Obr. 85. Dobronice. Kostelík P. Marie.

stranách řezané listoví. Kolem středu obdélníkový rámec nahoře segmentovitě uzavřený. Nad ním dva andílkové drží korunu. Pod korunou ve výklenku rámcem tvořeném 1·48 *m* vys. socha P. Marie s Ježíškem. (viz obr. 88.). Oltář a zejména tato socha jsou zdařilé práce z konce XVII. století.

Při zdech, jimiž vítězný oblouk v loď se šíří, po jednom oltáříku z každé strany v střízlivém baroku, velmi slabého provedení s obrázky na

Obr. 86. Dobronice. Půdorys kostela.

plátně nevelikė ceny. Z r. 1678 a 1682. Na oltáři v levo stojícím malá soška P. Marie neuměle řezaná s letopočtem 1635.

Při zdech v lodi po jednom větším oltáři z každé strany v jednoduchém baroku s dvěma kanellovanými sloupy korinthskými po stranách s jednoduchým kladím nahoře a šikmými kusými římskami. Jako obrazy oltářní visí na nich veliké skoblené rytiny *Heissovy:* Poprsí P. Marie dle malby Benedetta Lutti-ho a Poprsí p. Ježíše dle malby I. G Berkmillera.

Obr. 87. Dobronice. Profil pažení portálu.

Na severní stěně pěkně řezaný barokní rámec rozvilinový (2·3 *m* vys., 0·78 *m* šir.), do něhož zasazena r. 1701 zhotovená kopie v Tovačově chovaného obrazu Spasitele z Jerusaléma přineseného.

HRAD (popis, vyobrazení i půdorys viz u Sedláčka o. c. na str. 36—48), zbudovaný asi v pol. XV. stol. na místě bývalé tvrze; r. 1773 opuštěn a 1790 rozmetán. Zachovalo se z něho dosud ještě jen zdivo mohutné okrouhlé věže, dále první brána, čtyřhranná klenutá komnata, několik kleneb, několik gotických jednoduše profilovaných ostění a krákorců a p. (viz obr. 89.).

Dražice.

Nedaleko eliptická mohyla 21 a 30 kroků v prům.; 200 kroků odtud 8—12 velice zploštělých mohyl. Richlý, Mitth. d. C-C. XIX, 1893, str. 142.

O bývalé tvrzi viz Sedláček o. c. VII, 57.

Nynější ZÁMEČEK jest prosté jednopatrové stavení beze všelikých ozdob a památností. Přímo k zámečku přistavěna kaple sv. Mikuláše 10 *m* dlouhá a 6.65 *m* šir., plochým rákosovým stropem krytá, nic pozoruhodného nevykazující.

Hánov.

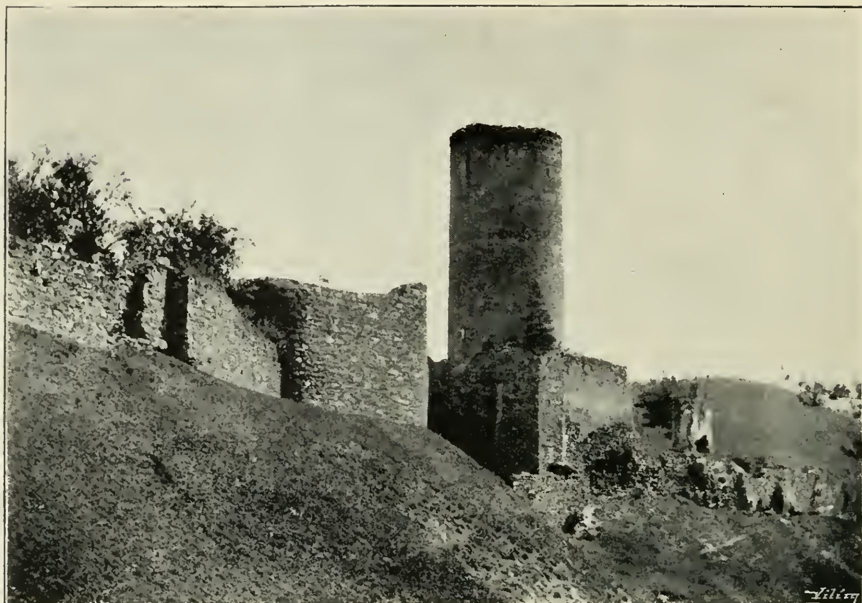
J. Hejna, Paměti statků Opařanského atd. str. 141.

Západně nad dědinou v lese »Čabelkách« kamenná mohyla, v níž nalezena cista (viz J. K. Hraše v Pam. arch. XVII, 70 s vyobr. cisty; Český Lid II, 711—713 a j.)

Obr. 88. Dobronice. Socha P. Marie.

Na stráni severovýchodně od Hánova hojné střepy a popel, jež nasvědčují dávnověkému osídlení.

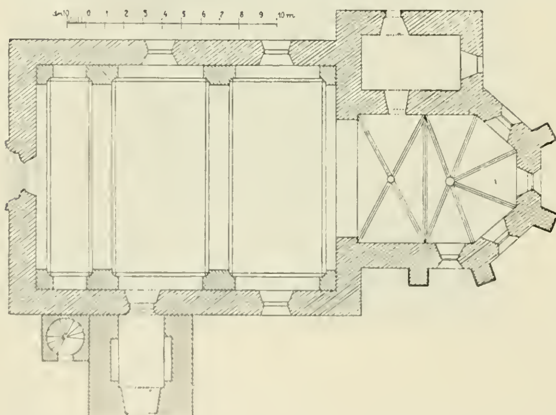
Obr. 89. Dobronice. Zříceniny hradu.

Hemery.

O zajímavých mohylách zdejších viz ve stati »Bechyně« na stránce 2.

Hodonice.

Střepy hliněné a tuhové s popelem a uhlím, místy i s černou zemí smíšené jež poukazují k osídlení středověkému. — Západně od Hodonic kruhová mohyla mající v průměru asi 10 kroků. Jindř. Richlý v Mitth. d. C. C XIX, 1893, str. 142.

Obr. 90. Hodušín. Půdorys chrámu.

Hodušín.

Schaller o. c. XIV, 149; Sommer o. c. X, 55; Trajer, o. c. 623; »Hodušín« v »Českém Jihu« r. 1880. č. 43.

Západně nad osadou při cestě do Sepekov, kde slove »ve vosečinách«, na hřebenu hory »Chlumu« rozlehlé praehistorické pohřebiště. Dosud patrno asi

60 mohyl, jež měří okolo 14 *m* v průměru, a 2—3 *m* na výš. Jedna z nich nade všechny vyniká, majíc c. 6 *m* výšky a c. 30 *m* v průměru. Některé z nich neopatrným zkoumáním porušeny.

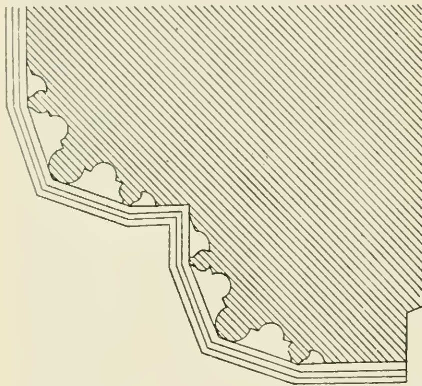

Obr. 91. Hodušín. Portál západní.

KOSTEL SV. VACLAVA, farní, již r. 1343 připomínaný, orientovaná budova z lomového kamene, rannou gotikou ve XIII. stol. zbudovaná. R. 1832 vyhořela. Poslední úprava z r. 1889.

Věž čtyřboká r. 1804 přistavěná, při jižní stěně lodi, úplně bezvýznamná. Přízemní kobkou přístup k jižnímu portálu kostela.

Loď mírně obdélníková, původně plochým dřevěným stropem krytá, jenž po požáru r. 1832 nahražen nynější valenou cihlovou klenbou, rozdělenou na tři travé, opřenou o pasy, jež spočívají na hranolových pilířích k bokům zdí přistavěných (viz půdorys na obr. 90.).

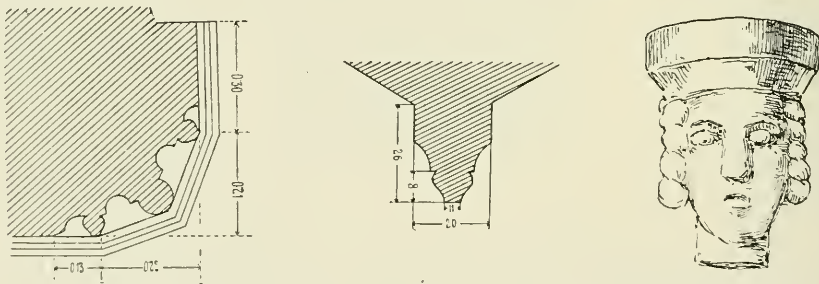
Obr. 92. Hodušín. Profil západního vchodu.

Triumfální oblouk lomeně klenutý; hrany ploše sříznuty.

Vchody dva: v západním průčelí a v jižním boku z podvěží. Oba jsou bohatě profilovaným žulovým ostěním obloženy a obloukem v mírný hrot zlomeným překlenuty. Vchod západní (obr. 91.), 1·45 *m* šir. a 2·90 *m* vys., obložen jest dvojnásobným, stejně profilovaným rámcem. Profil rámce: třikrát lomený plášť jeho zdobí na dvou hranách hruškový profil, na hraně prostřední pak válec, jenž jest ve výši 1·37 *m* ozdoben kalichovitým výstupkem na způsob hlavice; mezi tím dva polokruhové a dva čtvrtkruhové žlábky (obr. 92.); vše to na hranolovém soklu, oblounem a žlábkem na svrchní hraně římsovaném.

Jižní portál 1·22 *m* široký, obložen toliko jedním rámcem profilace souhlasné (obr. 93.).

Okna v lodi mají úpravu novodobou. Toliko v jižní stěně zachovalo se okénko původní, zakryté přistavěnou věží; jest 0·24 *m* šir., štíhlé, půlkruhem překlenuté, vnitř i zevně špaletované (špaleta vnitřní nyní zazděna) a hladce tesanými kvádry obložené.

Obr. 93.—95. Hodušín. Profil jižního portálu, profil žebra, konsola žebra.

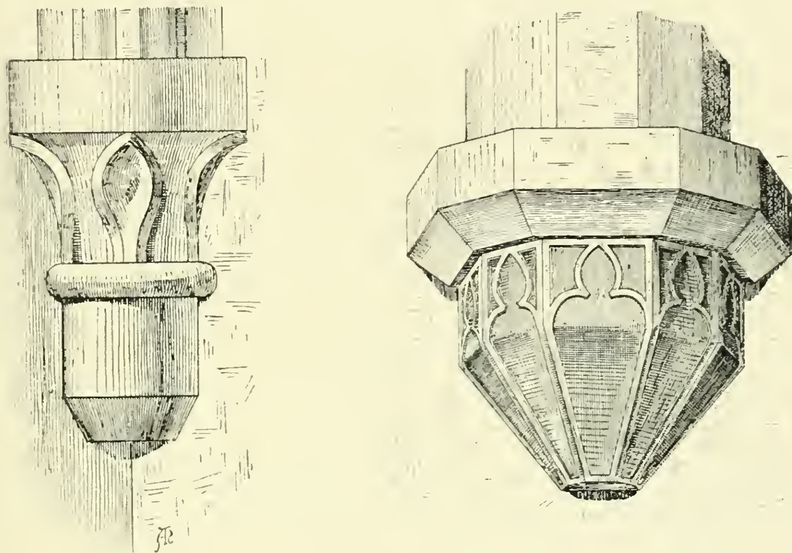
Presbytář, pěti stranami osmiúhelníka nastavený obdélník, kamenem zaklenutý do žeber.

Žebra (profil ob. 94.) 0·20 *m* široká, vystupují na 0·26 *m* z klenby; sbíhají se ve dvou svornících okrouhlých; svorník nad oltářem ozdoben jest vytesanou pětilistou růžicí.*)

*) Až do r. 1291 byl Hodušín majetkem Vítkoviců, již patrně kostel zdejší založili.

Konsoly žeber z vápence a žuly tesané: pět z nich má podobu lidských hlav, nesoucích okrouhlou krycí desku (obr. 95.); válcová hlavice při triumfálním oblouku po epištolní straně ozdobena třemi lžicovitými lístky (viz obr. 96.). Všecky tyto hlavice byly původně podepřeny válcovitými sloupky. Konsoly prostřední, z nichž trojí žebro vyrůstá, jsou jehlancové, na hranách panelované (viz obr. 97.); žebra pak — zprvu jediný hranol — dělí se teprve 0·42 *m* nad konsolou.

Zevně podepřena jest klenba opěráky (vyjímajíc severní stěnu, kde budova opřena sakristií), bez ústupků, 0·90 m^2, ozdobenými trnožem 1·70 *m* vys., šikmou deskou žulovou přikrytým.

Obr. 96. a 97. Hodušín. Konsoly žeber.

Okna — čtyři, v bocích osmiúhelníka — jsou zevně bohatým profilováním orámcována. Měří 0·78 *m* na šíř, 3·70 *m* na výš; zda původně měla kružbu, nelze konstatovati (ač tomu nepochybně tak bylo). Profilování, jež vykazuje tvary příbuzné gotickým tvarům na oknech v klášteře Milevském, sestává ze dvou hruškovitých prutů, dvou žlábků a jedné ploché hrany. Prut oknu bližší přerušen římskou opět hruškového profilu. Hrot, v nějž záklenka zlomena, jest velmi mírný.

Původní nábytek chrámový požárem zničen; nynější jest dílem moderní, dílem z Milevska a ze Strahova sem přenešený. Zmínky zasluhují:

Obraz na plátně 0·72 *m* široký, 2·50 *m* vys. »Pieta«: Sv. Jan a P. Maria sedíce drží mrtvého Krista; nad nimi andělé se vznášejí. Cenná práce z poč. XVIII. stol, opravováním značně porušená.

Kopie Sepekovského obrazu na plátně z konce XVII. stol., velmi dobrá (1·00/1·72 *m*).

Slušné barokové sochy 1·20 *m* vys. (sv. Barbora, sv. Florian, sv. Vavřinec a sv. Apolena) na oltáři; z druhé pol. min. stol.

Kalich, zlacené stříbro, 0·22 *m* vys., sličné formy, ozdobený poněkud hrubě provedeným tepáním (ovoce, květy v páskové ornamentaci. Značky: Malostranský znak s letopočtem 1735 a IMS. Na okraji nohy: »*S. Vito in Cheyn obtulit Pater Adolphus Schönegg, Can: Reg: et Provisor Sionensis.*«

Zvon 1. požárem zničený, nyní přelitý, měl nápis: »Milonis Abbatis Strahoviensis, ecclesiae Hodussinensis patroni impendiis campana haec refusa est anno Domini CIƆDCCCVII Prage Bohemorum per Georgium Maier. Georg Maier goss mich in Prag auf der Kleinseite A. 1807.« Relief sv. Václava, barokní, 0·12 *m* vys. odlit dle zvonu starého.

Zvon 2. průměr 0·45 *m*, výška 0·36 *m*. Při koruně rokokový ornament, pod ním nápis:

GEORG MEIER GOSS MICH IN PRAG AVF DER KLEINSEITHE
A. 1807.

Na plášti hrubě modelované reliefy sv. Václava a Vojtěcha. Dole: MILO ABBAS STRAHOVIENSIS REFVSAM VOLVIT. ANNO REPARATÆ: : SALVTIS CIƆ · IƆCCC · VII · PER · ME · GEORG · MAIER.

Holešice.

Sedláček o. c. XI. 70—72 (půdorys a vyobraz.); Frant. Tyl, Paměti Zvíkovské (passim).

Na »Žikovci« ostrohu to vrchu »Žikova«, obemknutém Vltavou a potokem, rozsáhlé hradiště mohutným valem z nasypaného kamení opevněné. Na sever, kde ostroh souvisí s vrcholem hory, zbytky širokého průkopu a dvojitého valu.

Severně při dvorci zříceniny TVRZE mohutným, dosud dobře zachovaným valem a příkopem v okruhu opevněné. Zdivo silné z lomového kamene hlinitou maltou spojované. Ve dvorci některé budovy zachovaly stopy renesanční výstavnosti (zbytky štítů, rustikování); v severovýchodním rohu zahradní zdi zbytek polokruhové bašty.

Jižně před vjezdem do dvorce, kde nyní cihelna, druhé, starší TVRZIŠTĚ, skrovné rozlohy, okrouhlým příkopem a valem hliněným obklopené.

Hradiště viz Skalice.

Hvožďany.

V místě zvaném »na Hrobech« mohyly se zbytky spálených kostí. J. Richlý v Mitth. d. C-C. XIX 1893, str. 141.

Chotěřina (Kotejřina).

Sedláček, o c. XI. 79; Tyl o. c. 119 et passim.

TVRZ zdejší zanikla beze stopy.

Chýžka Malá.

Schaller XIV., 150. — Sommer X., 58. — Trajer, Beschr. 625. — Sedláček, Míst. sl. 346 b.

FARNÍ KOSTEL SV. PROKOPA, již 1365 farní, orientovaná stavba původně románská, později v některých částech sgotisovaná a posléze barokně upravena.

Presbytář apsidovitý, zbytek původní stavby románské, konchou sklenutý, 7·05 *cm* v průměru, 7·85 *m* vys.; síla zdí 1·25—1·43 *m*. Uprostřed apsidy románské okno, jež pouze z kaple Nejsv. Trojice čili ze sakristie jest viditelno, kdežto z kostela jest zazděno. Nalézá se 2·24 *m* nad zemí, ostění jeho šikmo dovnitř se zúžuje, takže vnější rozměry okna jsou: 2·15 *m* vys. a 0·85 *m* šir., kdežto rozměry vnitřní: 1·54 *m* vys. a 0·19 *m* šir. Hloubka okna obnáší 0·68 *m**). Kolem vnitřního otvoru táhne se úzký kamenný pás. Kromě zdiva, klenby a polozazděného okna nic z románské stavby se nezachovalo.

Vítězný oblouk do špice sklenutý, 5·32 *m* šir., síla zdiva 1·17 *m*.

Loď 15·75 *m* dlouhá: každá podélná zeď její rozčlánkována uprostřed a v rozích mohutnými pilíři přístěnnými, z několika pilastrů složenými, z nichž některé jednoduchou vkusnou barokní hlavicí jsou ozdobeny. Svrchu spočívá mohutná římsa. S pilíře na pilíř klene se oblouk. Prostřední pilíře spojeny dvěma klenbovými pásy na příč přes prostoru se pnoucími. S nárožních pilířů jde po jednom pásu. Mezi pásy plackovité klenby. Loď osvětlena čtyřmi (dvěma po každé straně) obdélníkovými okny, nízkým segmentem překlenutými. V jižní zdi lodi nízký postranní portál gotický s jednoduchou profilací (žlábek uprostřed), 2·10 *m* vys., 0·99 *m* šir.

Oltář hlavní (z r. 1769) a kazatelna (z r. 1778) barokní; práce slabá.

Barokní vásovitý podstavec dřevěný (1·14 *m* vysoký) pod křtitelnicí.

Křtitelnice cínová, nízká, mísovitá, bez ozdob; na vrcholu cínová koule s vyrytým nápisem:

SAND PROCOPIUS 1692

a na kouli dosti pěkně modelovaná a litá (nyní však valně porouchaná) soška sv. Prokopa 22 *cm* vys.

---

*) Původně byla apsida osvětlena několika takovýmito okny nyní zazděnými.

Dřevěná náhrobní deska (38 *cm* šir., 65 *cm* vys.) na vnitřní stěně vítězného oblouku. Znak a dole kartuše s německým nápisem k Theodoru Leopoldu z Ohrenheimbů († 18. čna 1743) se vztahujícím. Obstojná práce.

KAPLE NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE, NYNĚJŠÍ SAKRISTIE, k románské apsidě r. 1610 od Jindřicha Doudlebského z Doudleb přistavěná. Sloh pseudogotický. Pět stran osmiúhelníka, v jehož rozích z prostých říms vyrůstají klenbové hrany bez žeber, jež nepravidelnou klenbu síťovou tvoří. Okna úzká, nahoře oble sklenutá na spůsob románských. V okně jižním do skla vpálený barevný erb (0·16 *m* v prům.) s kruhopisem:

GINDRZICH DAVDLEBSKY Z DAVDLEB · LETHA 1610

(viz obr. 98.).

Obr. 98. Chýžka Malá. Erb do skla vpálený.

V koutě mezi sakristií a apsidou nizounká jednopatrová věž šindelovou mansardovou střechou krytá.

Zvon 1. 83 *cm* šir., 60 *cm* vys. Na plášti (strana severní) Ukřižovaný (corpus o sobě litý a pak na zvon připájený), v levo sv. Sigmund, v pravo sv. Václav (krásně modelovaný, postava i s praporcem 26 *cm* vys.) Kolem hořejšího okraje pás 7 *cm* šir., obsahující maskové karyatydy v rostlinné rozviliny vybíhající. Na druhé (k jihu obrácené) straně obdélníková kartuše s jednoduchým římsovým orámováním. V ní nápis:

VOX MEA VOX VITE VOS VOCO
AD SACRA VENITE
THOMAS JAROSCH BRVNENSIS
AVXILIO DIVINO ME FVDIT
MDLIIII

Zvon 2. 61 *cm* šir., 48 *cm* vys. U hořejšího kraje 10 *cm* široký ornament složený z akantového listu barokně stylisovaného, jenž po stranách vybíhá v barokní římsky, na nichž sedí andílkové držící v náručí květy. Na plášti dvě ozbrojené postavy ve starořímském odění*), v levici mučednickou korunu držící. Pod nimi nápis:

FVDIT ME IOSEPHVS LISSIAK PRAGAE 1766.

Při dolejší obrubě obláčky, v nichž andílčí hlavinky. Na druhé straně pláště sv. Vít.

Jednota.

Schaller o. c. 149.

Pod nynějším dvorcem těsně při silnici do Milevska vedoucí, kdež »na zámku« říkají, zbytky bývalé tvrze.

Jenšovice.

ZÁMEČEK na hřebenu horském, původně renesanční budova z počátku XVII. stol. umělecky nevýznamná.

Při cestě do Milevska pěkná žulová soška P. Marie Svatohorské, as 1 *m* vys., na štíhlém oblém sloupci s hranolovým podstavcem (asi 4 *m* výsokým). Na podstavci nečitelný nápis a letopočet 1735.

Klokočov.

Sedláček o. c. VII., 210.

TVRZ zdejší byla ještě r. 1572 ve stavu dobrém, potom však za několik málo let na samém sklonku stol. XVI. klesla v rumy.

Klučenice.

Na severozápad v lese, jenž slove »na hrobcích« (parc. 609.), rozsáhlé sídliště a pohřebiště. Dvě z mohyl dosud zachovány (měří 7·00 *m* v průměru). Mezi přehojnými střepinami a popelem nalezeny tu skleněný korál (žlutý, duhovaný), úlomek bronzového srpu (obé v zemském museu). Některé předměty odtud uloženy v museu Plzeňském.

KOSTEL SV. JANA KŘT. A ANTONÍNA POUSTEVNÍKA (farní), úhledná baroková orientovaná budova r. 1723 na místě starého, již r. 1352 připomínaného kostelíka postavená.

---

*) Patrně sv. Jan a Pavel, patronové proti krupobití.

V západním průčelí věž (čtyřboký hranol) zevně na dvě poschodí římsami, jež jsou při rozích hladkými pilastry podepřeny, rozdělená, bání a lucernou krytá. Přízemní kobkou, 2·50 *m* šir., 3·80 *m* dl., a sploštělou bání překlenutou upraven vchod do kostela, nad ní pak empora.

Loď obdélná — nároží jsou oble otupena — 9·15 *m* šir., 14·15 *m* dl., překlenuta valeně u výši 9·00 *m*. Klenba opřena o široké pásy, z nichž na příč tři, podél dva jsou přepjaty a na vzájem se křižují. Pásy podepřeny jsou uvnitř hladkými pilastry se štukovými různě modelovanými hlavicemi (ovocný a listový motiv s okřídlenou hlavičkou uprostřed, viz obr. 99.).

Obr. 99. Klučenice. Hlavice pilastru.

Kněžiště (5·75 *m* šir., 5·00 *m* dl., 8·80 *m* vys.) rovněž valeně zaklenuto: v koutech zaokrouhlených stojí pilastry, podobné pilastrům v lodi, z nichž vyrůstají kosmo se křižující pásy klenbové. Od lodi je dělí vítězný oblouk půlkruhem překlenutý, 8·10 *m* vysoký, nezdobený.

Okna v lodi po dvou, v presbytáři po jednom na každém boku, jsou obdélníková (svrchu je přepíná segment); klenba tvoří nad každým výseč.

Sakristie za hlavním oltářem, 3·55 *m* šir., 3·75 *m* dl., 4·00 *m* vys., stejně jako presbytář překlenutá.

Pozadí hlavního oltáře tvoří krásný Brandlův obraz na plátně 3·00 *m* vys., 1·90 *m* šir.) »Sv. Jan Křtitel a sv. Antonín opat« *) v profilovaném rámci dvěma anděly neseném, nad nímž řezbou ve dřevě upraven baldachýn v bohatých záhybech s napodobené stříšky splývající. Nad brankami po bocích oltáře 1·80 *m* vysoké sochy bl. Anežky české a svatého Augustina.

Na pobočních oltářích slušné obrazy na plátně: »sv. rodina« a »sv. patronové čeští« orámované architektonicky upravenou strukturou.

*) Viz Fr. Beneš ve »Světozoru« 1867, str. 147, čís. 72.

Po bocích obrazů slušné sochy. Komposice všech tří oltářů jest vkusná, provedení však hrubé a tvrdé.

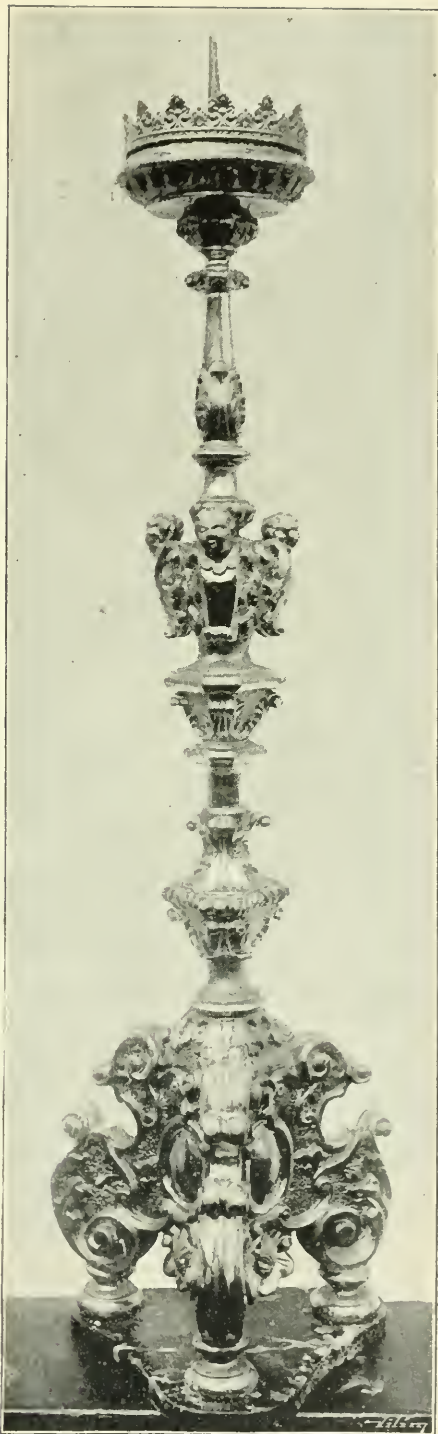
Šest svícnů barokových na hlavním oltáři, ušlechtile ze dřeva řezaných a zlacených, 0·74 *m* vys.: na trojboké prohybané noze štíhlý stvol hojně a ozdobně římsovaný, na němž uprostřed nasazeny jsou tři dětské hlavinky (obr. 100.).

Tamtéž pár stojanových relikviářů 0·90 *m* vys.: prolamovaný, ze dřeva řezaný a zlacený rámec obkličuje ostatkovou zasklenou schránku; pod ním štítová okrasa s namalovanou kyticí (napodobená malba na porculánu).

Monstrance (obr. 101.) 0·38 *m* vys. (s křížkem později přidaným), mosazná, z části zlacená, z části stříbřená, noha oválová ze čtyř výsečí, sličným barokovým tepáním ozdobených, složená; stvol oblý, uprostřed profilovaným šestibokým ořechem přerušený, pokrytý nahoře vytepanými šupinovými lístky, nese sluncovou schránku, obklíčenou oválným prolamovaným a tepaným okolkem (listy a propletavé větvoví). Zadní stěna schránky okrášlena podobným vyrytým ornamentem. Bez značek. Z počátku XVIII. stol.

Kalich 0·235 *m* vys., ze zlaceného stříbra, jemně tepaný: na noze i číši hojný květinový dekor, prázdné štítky a dětské tváře; na ciselovaném ořechu tři páry líbajících se andílčích hlav. Na obrubě nohy puncováno: P. M. 1714. (Obr. 102.)

Kaditelnice bronzová, 0·15 *m* v prům., probíjená, ze XVII. stol.; místo uch pro řetízky hrubě stylisované okřídlené hlavy. Loďka na

Obr. 100. Klučenice. Svícen barokní (0·74 *m* vys.).

kadidlo, barokní, ze stříbřené mosazi slušně tepaná; místo stvolu delfín. Výška 0·17 *m*.

Věčná lampa cínová: baňka 0·23 *m* v průměru, profilovaná, se třemi kariatydovými uchy pro řetězce (hlavy mouřenínů).

V sakristii slušná dubová, jalovcem vykládaná skříň na paramenty jakož i podobná zpovědnice.

Na skříni dva modely soch 0·24 *m* vys.: sv. Barbory a sv. Apolleny.

Vše z poč. XVIII. stol.

Na dveřích pod věží pěkný kruh renesanční ze XVII. stol., 0·15 *m* v průměru, profilovaný; na něm nanýtovaná podoba tváře do plechu vsekaná.

Kování dveří ozdobeno slušně vytepaným barokovým listovím.

Obr. 101. Klučenice. Monstrance (0.38 *m* vys.).

Zvony: 1. 0·92 *m* průměr i výška, bohatě a vkusně ozdobený. Při koruně obíhá vlys 7 *cm* široký, skládaný z renesančních větvic, z nichž vyrůstají polopostavy muže a ženy proti sobě obrácené a štítek držící (obr. 103.). Na plášti na obdélníkové, lištnou orámované desce nápis:
BRYCCIVS PRAGENSIS O AVXILIO DIVINO FECIT O MĒ ANNO 1554 O LAVS DEO. *)
Po každé straně nápisu je podobiznová medaile; pod nápisem obraz Ukřižovaného. Na protější straně pláště opět orámovaná legenda: NON NOBIS DOMINE NON | NOBIS SED NO | MINI TVO DA GLORIAM nad tím ornament v hořejším vlysu se opakující a četné otisky medailií. Při okraji otisk pamětní mince, na aversu podobizna a opis: GILBERTI LONGOLII HVM. ART. ET MEDICINÆ DOCT., na reversu poprsí Ferdinandovo s letopočtem 1550.

*) Slova dělena jsou kruhem, v němž nalézá se štítek s podobou zvonu; nad štítkem písmena: B Z.

2. 0·59 *m* prům., 0·57 *m* výška, nehezké formy. Při koruně: SVB REGIMINE ANTONII SVCHANEK GENERALIS MAGNI MAGISTRI CRVCI GERORVM CVM RVBEA STELLA | RE FVSA SVM A· D· 1790 I C S. Pod tím relief P. Marie (0·16 *m* vys.) typu Sepekovského.

Na hřbitově náhrobní kříž kovaný 1·42 *m* vys., 0·70 *m* na příč, s letopočtem 1767, hrubá, vesnická práce dle pěkného vzoru.

Ve dvorci PANSKÉ STAVENÍ rustikované, umělecky nevýznamné. Na kamenném obložení dveří letopočet 1605, čímž vznik budovy této datován.

Obr. 102. Klučenice. Kalich (0·235 *m* vys.).

Kostelec.

Schaller o. c. III, 28, Sommer, VIII, 62. — Trajer o. c. 534. — Fr. Palacký v »Čas. Č. Mus.« 1851. I., 15. — Fr. Vacek v »Methodu« XVII. str. 17. A. Sedláček, Míst. Slov. 440.

Obr. 103. Klučenice. Část ozdobného vlysu na zvonu.

V lese »panském« veliká »mohyla« 14 *m* v průměru se žárovými pohřby a četnými střepy, při proražení cesty zničená. Nalezena tu bronzová jehlice nejstaršího typu, hliněný přeslen, miska a úlomek popelnice Hallstattského rázu (nyní vše v česk. museu).

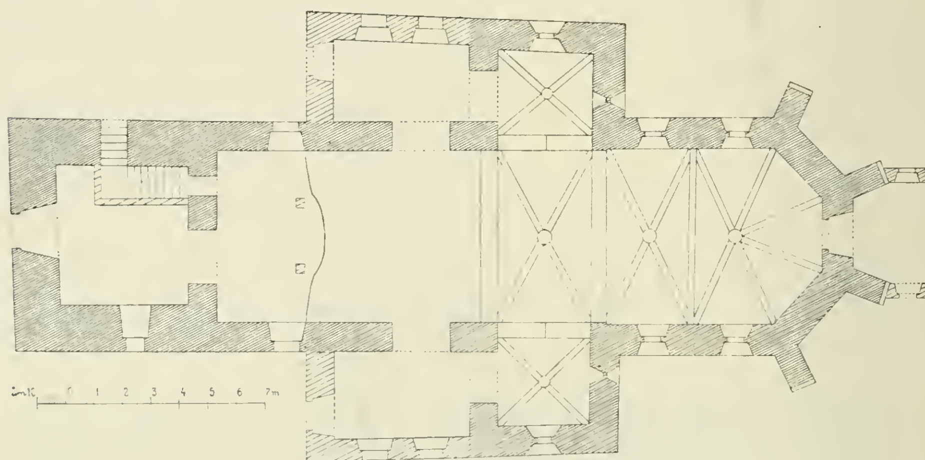
KOSTEL NAROZENÍ P. MARIE již r. 1341 (jako farní) připomíná se i s proboštstvím zdejším jakožto pradávné příslušenství Benediktinů

Břevnovských, kteří jej patrně sami založili. Orientovaná budova z lomového zdiva, založená záhy ve XIII. stol. v podobě poněkud nepravidelného latinského kříže (viz půdorys na obr. 104.), jeví tvary přechodu ze slohu románského v gotický.

Věž v západním průčelí: mohutný hranol na lichoběžníkové základně, celou šíři původní budovy zaujímající. Původní jsou toliko spodní dvě patra, výše zdiva kostela dosahující a nepochybně kdysi dřevěným patrem ukončená. Svrchní patra přistavěna teprve r. 1763, čemuž nasvědčuje i chronogram nad vchodem chrámovým:

aVe gratIa pLena
sanCta VIrgo aC DeI Mater.

Obě spodní patra byla původně toliko zevnitř budovy přístupna a do chrámu otevřena velikým půlkruhovým obloukem; nyní jsou otvory ty

Obr. 104 Kostelec. Půdorys chrámu.

přezděny, v západní stěně nevkusný vchod do kostela upraven, přístup do svrchních pater opatřen prolámáním otvoru v severním boku věže a nevkusným ozděným schodištěm v podvěží. Síla zdiva 1·62 *m*.

Loď podélná, plochým rákosovaným stropem krytá, zohyzděna v XVIII. stol. přistavenými po obou stranách oratořemi; tehdáž podélné stěny prolomeny po každém boku otvorem, z něhož podlaha oratoře obloukovitě do lodi vysedá, a dubovým zábradlím z dosti slušně profilovaných sloupků složeným zapažena jest. Touto přestavbou zničena původní okna; světlo má přístup okny novými, ve vnějších stěnách přístavků upravenými. V době pak nedávné prolomeny boky lodí i v přízemí pod oratořemi, čímž kostelíku dodáno rázu pseudotrojlodního — na velikou ujmu původní líbeznosti. Míry: šíř. 6·05 *m*, dél. 9·85 *m*, výš. 7·08 *m*.

Loď příčná 13·32 *m* dlouhá a toliko 3·16 *m* (na jih 3·36 *m*) široká jest překlenuta sličným křížovým klenutím (tři pole) polokruhovým, o profilovaná žebra opřeným. Výška středního pole 6·68 *m*. bočních 6·58 *m*.

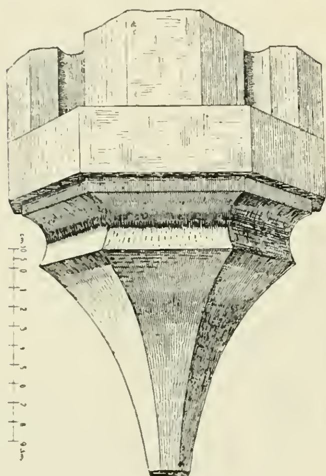
Obr. 105. Kostelec. Pohled do presbytáře a na hlavní oltář.

Klenbová pole dělí od sebe polokruhové pasy 0·53 *m* silné, 6·04 *m* vys., neprofilované. Podobný pás, 0·57 *m* silný, 6·16 *m* vys., dělí prostřední pole od lodi podélné i od presbytáře. Klenba je cihlová.

Původní okénka zachovala se (přezděna a zakryta bočními oltáři) v severních stěnách křížových ramen; umístěna jsou 2·80 *m* nad podlahou. Jsou 0·17 *m* široká, 1·17 *m* vysoká, do vnitř i zevně špaletovaná; špaleta měří 0·63 *m* na šíř a 1·80 *m* na výš a jest půlkruhem zakončena. Okenní otvory rámovány jsou žulovým ostěním tvaru nyní nezřetelného (patrně gotisující dvojnos).

Presbytář: čtverec zdloužený třemi stranami osmiúhelníka. Zaklenut jest podobně jako loď příčná elegantní půlkruhovou žebrovou klenbou (viz obr. 105.).

Žebra v presbytáři i v lodi stejně profilovaná: hranol 0·22 *m* široký, 0·32 *m* ze zdi vynikající, má hrany ploše sříznuté a žlábkem ozdobené. Svorníky všechny (v lodi tři, v presbytáři dva) jsou okrouhlé, mískovitě prohloubené. Na žebrech stopy mnohonásobného omalování. Patky žebrům schází; toliko v presbytáři, kde tři žebra pospolu ze stěny vyrůstají, upraven slušný, všem společný patníček (viz obr. 106.).

Obr. 106. Kostelec. Konsola žeber.

Okna v presbytáři původního tvaru pozbavena.

Rohy presbytáře podepřeny jsou zevně úhlednými opěráčky o jednom ústupku. Ústupečky i vrcholy opěráčků kryjí šikmé žulové desky, žlábkem v předu profilované; dva z pilířkův zdobí mimo to na vrcholu kamenný trojúhelníkový štítek.

Kolem celé původní stavby obíhá kamenný trnož 0·66 *m* vys., svrchu šikmo sříznutý.

Hlavní oltář (viz obr. 105.) velmi sličný, rokokové úpravy: dva velcí a dva malí andělé vznášejíce se, drží rozpjatý stříbřený baldachýn, jenž svrchu je spjat prohybanou římskou. Baldachýn tvoří pozadí měděné, dílem zlacené, dílem stříbřené skříňce se sochou Madonny dosti vkusně upravené, stojící na tubernáklu rovněž tepaným plechem obkládaném, k němuž se podobně upravené lavičky pro svícny připojují. Nad skřínkou vznáší se dřevěná socha Boha Otce. Po stranách oltáře po pěkné soše dřevěné, zlacené 1·10 *m* vys. (asi sv. Filip a Jakub), a pěkně upravené brance, jíž se k sakristii, vzadu za presbytářem nedávno přistavěné, vchází; branka ta ozdobena jest řezbou a vásami.

Skřínku, tabernakl i lavičky zhotovil r. 1766 za 240 zl. pasíř *Zikmund Ehrlich* v Příbrami.

Soška Madony (obr. 107.) pozdně gotická z lipového dřeva, 0·67 *m* vys., s Děťátkem na pravici, zastřená dřevěným, vyřezávaným krunýřem na způsob šatu. *)

Kalich stříbrný, zlacený vkusné formy: noha šestilistá, mírně profilovaná; XVI. stol. (obr. 108.).

Svícny: 1. Dva pěkné renesanční z bronzu lité; podstavec trojboký na třech tlapách; na plochách vsekávané palmetové lístky a uprostřed připájené andílčí hlavičky, hrubě modelované (obr. 109.). Stvol nevkusný, kroužený. XVI. stol.

2. Dva bronzové, kroužené, vkusně profilované, 0·265 *m* vysoké. Z téže doby.

3. Dva cínové, 0·42 *m* vys. s barokovým listovým dekorem na trojbokých nohách, z konce XVII. stol.

Oltáře poboční z téže dílny jako hlavní, podobné, však prostší úpravy. Obrazy novodobé.

Kazatelna baňatá, střechou přikrytá. Zdobí ji hojné rokokové rámce, andílci a relief Rozsévače. Oltářům soudobá.

Lampa před hlav. oltářem z mosazného plechu obhrouble tepaná, (rokokové ornamenty), stříbřená.

Sedadlo pontifikální s pěkně řezaným opěradlem, barokové.

Obr. 107. Kostelec. Soška Madonny (0·67 *m* vys.).

Zvony: 1. 1.02 *m* v průměru, 1·00 *m* výška (s hladkými uchy). Při koruně vlys (5 *cm* šir.) složený z obdélníkových obrazců (8 *cm* dl.), jež se vždy čtyři a čtyři opakují, znázorňujíce příběh marno-

*) Aby mohli sošku tímto »šatem« odíti, odřezali původní sošku Ježíška a přidělali novou barokní.

Obr. 108. Kostelec. Kalich.

tratného syna. Pod tím obruba svislých akantových listů. Na plášti podélný rámec 0·26/0·49 *m* (větévka akantovými listy ovíjená, v rozích okřídlené hlavičky), v něm relief (0·15 *m* vys.) P. Marie bolestné a minuskulový nápis:

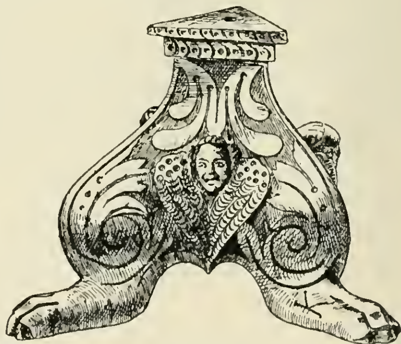
S dowolenim wyſoce urozeneho Pana Pana Jana Girziho z Sſwamberka na Ronſſpergkce. ẽ ga | kozto kolatora Farij a koſtela Blahoſlawene panij | Marije w koſtelřij, a milownika Prawdij panie | Krijſtowij, tež i nabozenſtwi praweho krzeſtianſkeho Tento' Zwon Slowutnij Brijkcij Zwonarz z Cijnbergku w Nowem | Mieſtie Prazſkem, Pro potrzebu Cijrkewni Panum Pſad: | nim nalezejicijm k weijſſ gmenowanemu Koſtelu nakladem | ✠ gegich geſt udielal. Leta panie 1596. ✠

Pod nápisem oválová medailie: na aversu podobizna Brikcího s opisem:

BRICCIUS ÆRIS FUNDITOR A STANNIMONTE,

na reversu pak jeho znak a heslo. Při okraji okrouhlá mince (8 *cm* průměr) s vyobrazením personifikované Spravedlnosti a Trpělivosti. Na protější straně pláště dva znaky: Švamberský a Felzovský, nad nimiž nápisy:

JAN GIRZY. PAN Z SSWANBERGKA NA RONSSPERGCZE, BORV, A WORLIKV, Ẽ GEHO MILOSTI CYSARZE RZYMSKEHO RADA ✠

Obr. 109. Kostelec. Noha svícnu.

Obr. 110. Kostelec. Zvon.

ALZBIETA SSWAMBERG-
KOWA, SWOBODNA PANI
ROZENA Z FELSU ⋈ NA
RONSSPERGKCZE, BO-
RU A WORLIKU ⋈

Při okraji pod znaky symboly čtyř Evangelistův: okřídlené postavy píšící a při nich obvyklé attributy.

Na bocích pláště 9 *cm* vysoké reliefy sv. apoštolů (dva a dva): Šimona a Judy, Jakuba a Filipa. (Viz obr. 110.).

2) 0·91 *m* v průměru, 0·85 *m* výška (s uchy v podobě vousatých hlav). Při koruně vlys květů a listů z orlích postav vyrůstajících, s něhož pletence splývají. Na plášti v rokokovém orámování týž relief Bolestné Matky jako na zvonu č. 1. Při obrubě letopočet 1799. Na protější straně ve věnečku vavřínovém znak (zvon) a opis: JOS: PERNER IN BVDWEIS.*)

Náhrobník mramorový hladký s vrytým nápisem:

IOANNES FERBERT PRESBITER ECCLESIASTICVS ET FVNDATVS PROTOCAPELLANVS AD HOSPITALE KOSTELECESE OBIIT ANNO MDCCLXXV DIE XVI MARTII.

Kovářov.

Schaller o. c. III, 29; Sommer o. c. VIII, 60; Trajer o. c. 535; Sedláček o. c. XI. 78—79.

KOSTEL VŠECH SVATYCH, farní, již r. 1356 připomínaný, hrubá, orientovaná stavba z konce XIII. věku, z lomového kamene (viz půdorys na obr. 111.)

Věž čtverhranná, nevkusnou schodovitou střechou opatřená, přistavena r. 1712 (dle pam. knihy). Spodní prostora (původní) měří 2·70 *m* na šíř a 3·20 *m* na dél (síla zdiva 1·45 *m*) a jest nyní do kříže (bez žeber) překlenuta.

Loď obdélníková (délka 14·40 *m*, šířka 9·80 *m*) přikryta prkenným, omítnutým stropem (výška 7·05 *m*).

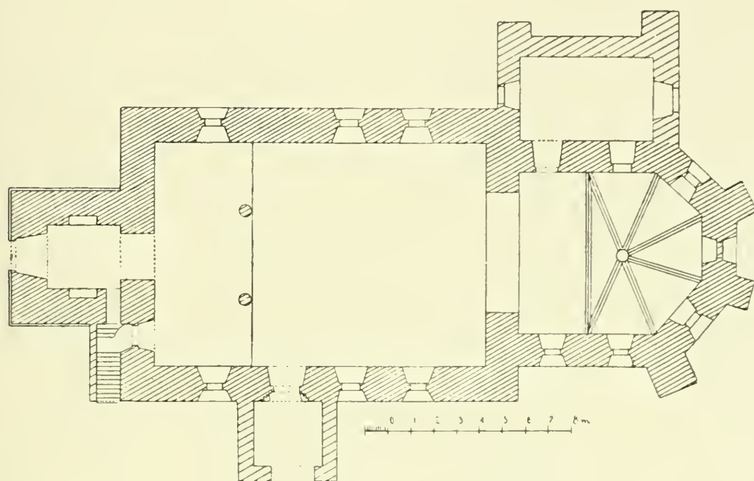
Vítězný oblouk, lomeným obloukem u výši 6·00 *m* překlenutý (rozpjetí 5·75 *m*, síla zdi 1·38 *m*), na hranách rovně sříznutý, jest přerušen (1·83 *m* nad podlahou) jednoduchou římsou: krycí deska žlábkem podepřená.

---

*) Zvon tento Pernerem přelitý, měl dle pam. knihy farní nápis: »Leta Páně 1611. slyt jest tento zvon ke cti a chvále Pánu Bohu všemohoucímu nákladem všech vosadních záduší Kosteleckého, založení Kostela Panny Marie, Matky Boží ve vsi Kostelci nad Vltavou přič. P. Jana Vovčičky nad Vorlíkem a P. Václava Hostinského J. M. P. Jiřího Šwamberka služebníka, ode mne Bartoloměje Hofmanna, zvonaře, měštěnína nového města Pražského v Slovanech.« Vážil 7½ centu.

Presbytář ukončen třemi stranami osmiúhelníka, klenut kamenem a sice travé při vítězném oblouku valeně, ostatek do žeber kamenných, 0·17/0·20 *m*, na hranách ploše sřezávaných, osazených na jehlancovitých nosnících, přeložených prostou čtyřhrannou deskou. Svorník kruhový ozdoben mírně vypuklou růžicí ze čtyř okrouhlých listů. Klenba značně zvýšena (výška 8·40 *m* při 6·85 *m* šířky). Nároží presbytáře opřena jsou zvenčí opěráky bez ústupkův. Síla zdiva 1·45 *m*.

Okna: v lodi tři po každé straně, nepravidelně rozložená, v presbytáři pět (v osách klenbových polí mimo stěnu severní), jsou 0·85 *m* šir., 2·22 *m* vys., půlkruhem překlenutá, nyní bez ostění, silně špaletovaná.

Obr. 111. Kovářov. Půdorys kostela.

Portál (obr. 112.) v jižním boku lodi hrubým žulovým pažením obložený: vnější špaleta tvoří pravoúhlý ústupek, jest do špice zaklenuta a na hraně prutem profilována; vchod sám jest obdélníkový (1·19/2·00 *m*), obložený dvěma oblými pruty, kteréž tvoří ve vodorovném nadpraží neumělé — paromanské — podvojné zaklenutí, nad nímž vytesán hrubý rovnoramenný křížek se špicemi sešikmenými; tympanon zakryt nyní stropem přistaveného síince.

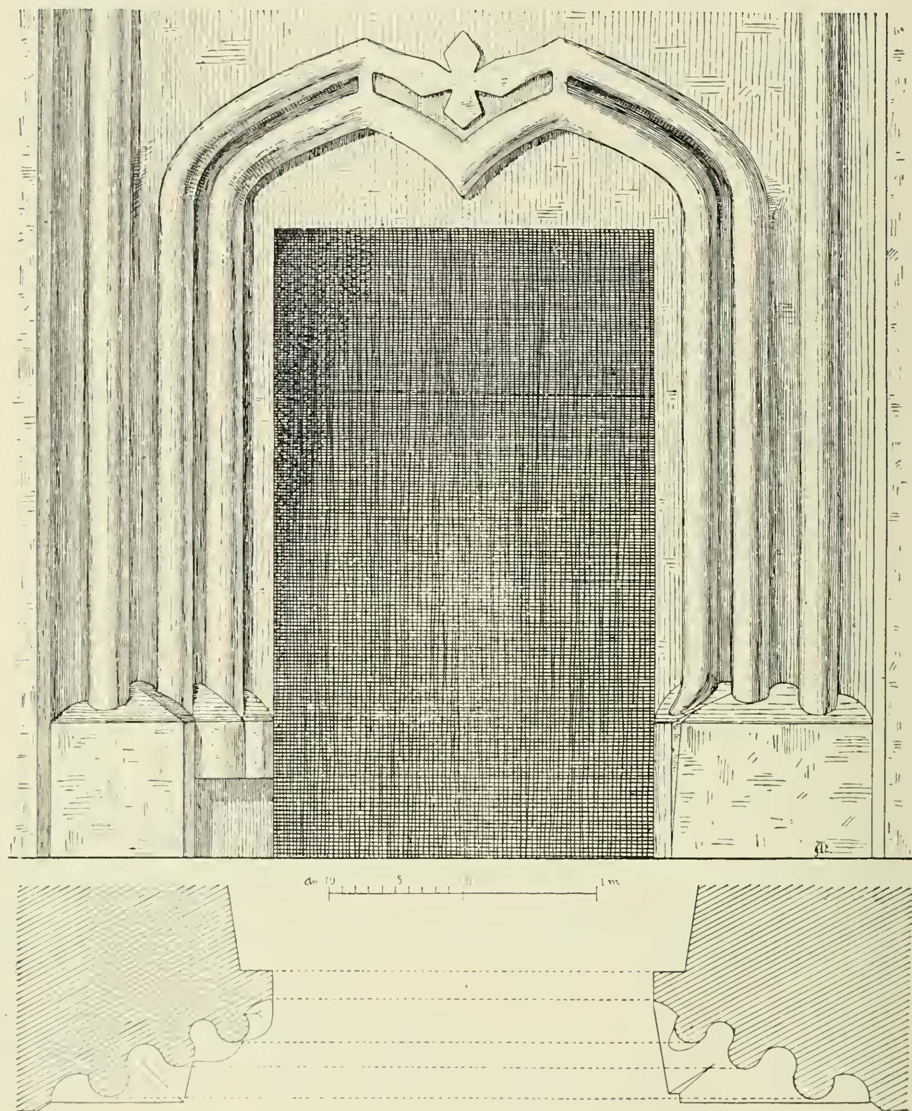
Sakristie při severní stěně kněžiště, obdélná (uvnitř 3·60/6·25 *m*), vysokou valenou klenbou zaklenutá. Portálek z kostela do sakristie vedoucí (0·94/1·60 *m*) má ostění hrotité, na vnější hraně oblounem (na ploše šikmo sříznuté hrany nasazeným) ozdobené.

Monstrance 0·58 *m* vys., zlacená měď, sluncové formy, z druhé polovice XVIII. stol., vkusným, ač obhrouble provedeným tepáním ozdobená. Beze značky.

Na kalichu 0·23 *m* vys. sličně tepaná ozdoba číše (barokní rozviliny s okřídlenými hlavičkami) z konce XVII. stol. Noha i dřík pozdější přídavek.

Cínový podnos s profilovaným prohybaným okrajem z konce min. stol. Na něm vyryto: IOHANN ADAM VLRICH. (S. W.)

Kropenka žulová, do zdi při věži zasazená, románské formy: polokoule 0·20 *m* průměru, zevně soustředným rýhováním ozdobená.

Obr. 112. Kovářov. Portál v kostele.

Nábytek kostelní moderní až na kazatelnu ze sklonku XVIII. stol.: řečniště silně vyduté, prohybanými římsami, zlacenými ozdůbkami rokokovými a reliefem »rozsévače« ozdobené.

Náhrobníky četné, vesměs žulové, až na dva úplně otřelé, ze XVI. stol.:

1. při jižní zdi v lodi: bohatě pracovaný renesanční znak (kapr). Rámcový nápis již nečitelný.

2. tamtéž: ve znaku kozel (? zajíc) při okraji obíhá nápis: . . . tuto lezy: urozena pani . . . . w Strzed . . . .

Zvony: 1. 1·12 *m* průměr, 1·08 *m* výška s uchy ozdobenými řadou oblých nýtů. Při koruně dvouřádkový opis:

Obr. 113. Kovářov. Ornamentika a písmo na zvonu.

ANNO DOMINI 1548 ISTA CAMPANA FVSA EST AD LAVDEM DEI
OMNIPOTENTIS ET BEATE MARIE
VIRGINIS ET SANCTI IOHANNIS PER ME MAGISTRVM STANISLAVM
CIVEM NOVE CIVITATE PRAGENSI.

Mezi obě řádky vložena větévka listem akantovým ovíjená; pod nápisem vkusný motiv renesanční (větvicové propletání kol kolem se opakuje (obr. 113.). Na plášti reliefy 0·18 *m* vys. v celých postavách (na protilehlých stranách): sv. Ludmily (pěkně modelováno; viz obr. 114.) a P. Marie s Děťátkem. Na dřevěné hlavě letopočet ˇ703.

2. r. 1839 Pernerem přelívaný, měl dle pam. knihy nápis »gotickými literami«: »Joannes, Lucas, Marcus, Matheus. Ave Maria gratia ple.« Letopočet scházel.

3. Sanktusník, přelíván (dle pam. knihy) r. 1758 u *Jana Henna*, zvonaře Pražského. Měl po jedné straně obrázek sv. Floriána, po druhé sv. Donáta, an se koří sv. Trojici.

Obr. 114. Kovářov. Relief sv. Ludmily na zvonu.

Před vchodem na hřbitov kamenná SOCHA SV. JANA NEP. (typu mosteckého) na kamenném římsovaném hranolu, původně kamenným zábradlím ohražená. Chronogrammy na podstavci označují dobu vzniku r. 1722.

FARNÍ BUDOVA, zřízená 1739 až 1740, statná jednopatrová budova (obdélný hranol), mansardou přikrytá, slušně profilovanými římsami nad okny krášlená. V hořením patře prostorná světnice ornamentální řemeslnou malbou na obmítce r. 1763 vyzdobená; tamtéž slušná rokoková kamna zeleně polévaná.

Při faře na návrší KALVARIE z r. 1732: při dřevěném kříži slušně pracované pískovcové sochy P. Marie a sv. Jana v životní velikosti.

TVRZ jihozápadně při kostele, jejíž přízemní křídlo valeně klenuté s hojnými ostěními žulovými (v horních rozích výplně) i část příkopu dosud zachováno (nyní č. p. 46), jeví výstavnost z konce XVI. stol. Zvlášť zajímavy jsou rozsáhlé sklepy, z nichž vede chodba k podzemní studni.

Křižanov.

SOCHA P. MARIE S JEŽÍŠKEM na sloupu, jehož hranolový podstavec nese letopočet 1678 a písmena I W V S.

Kučeř.

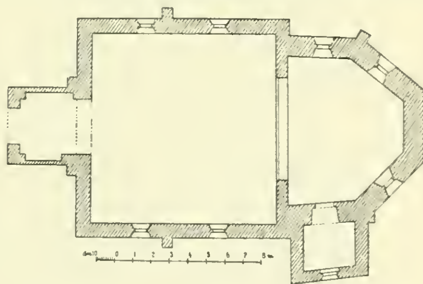
Mezi Kučeří a Sobědrazí hradiště řečené »Hradiště« nebo »Obrovy (i Bobrovy) hroby«: pravidelný čtverec obehnaný náspem, v jehož severním rohu homolovitý pahorek, snad místo, kde stávala věž. Nalezeny tu dvě střely a koňská uzda. Srvn. Sedláček o. c. XI. 81 (s vyobr.). O mohylách zdejších viz »Braník«

Květov.

Schaller, o. c. III., 28. — Sommer o. c. VIII., 64. — Trajer o. c. 551. — Sedláček, Hrady XI. 80.

TVRZ zdejší, jež patrně stávala tam, kde nyní panský dvorec, zanikla beze stopy.

KOSTEL SV. JANA KŘTITELE na návrší nad vesnicí v XVI. stol. jako pustý připomínaný. Drobná orientovaná budova nejpozdnější gotikou v XVI. stol. zbudovaná z lomového kamene, omítnutá, s drobnou sanktusovou vížkou na střeše taškové. V západním průčelí prostý vchod, chráněný později přistavěným síncem. (Půdorys viz na obr. 115., pohled na obraze 116.). Loď obdélníková, čtyřmi okénky (dvě a dvě proti sobě) osvětlená, prkenným stropem přikrytá. Délka 10 *m*, šířka 5·50 *m*, výška 5·00 *m*. Triumfální oblouk nízký (výška 3·70 *m*), hrotitý, na hranách rovně sříznutý. Presbytář utvořen pěti stranami osmiúhelníka, prkny přikryt. Osvětlen třemi okny. Při evangelní straně vložen do zdi sanktuář, imitace to sanktuáře v Červené. Okna 0·60 *m* široká 1·64 *m* vys. bez ostění, hrotitá.

Obr. 115. Květov. Půdorys kostela.

V rozích presbytáře, jakož i v západním průčelí (dva) a po stranách lodi (po jednom) prosté opěráky bez ústupků. Sakristie po epištolní straně později přistavěná, do kříže prostě zklenutá.

Hlavní oltář: rozvilinový rám obemyká neúhledný obraz: v rozvilinách rozsázeny okrouhlé medailonky, na nichž namalovány obrázky sv. Patronů (na dřevě). Dosti slušná práce venkovského umělce. Poboční oltáře rovněž rozvilinové, avšak prostší. Vše z konce XVII. století.

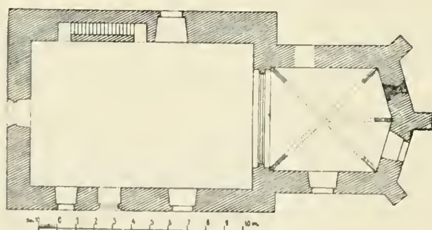
Obr. 116. Květov.

Kalich 0·265 *m* vys., zlacená mosaz. Noha prohýbaná i nodus. Na noze vyryto: JOANES TER TAVFER : PAVLI · GERZABEK : V : TORF : KVZERS : · 1758 ·

Lašovice.

Schaller o. c. III, 30. — Sommer o. c. VIII, 58. — Sedláček, o. c. XI. 78.

KOSTEL NAVŠTÍVENÍ P. MARIE, farní, již r. 1365 uváděný: orientovaná budova ranně gotická. Věž v západním průčelí, jakož i sakristie při presbytáři bezcenný přístavek.

Obr. 117. Lašovice. Půdorys kostela.

Loď obdélná, plochým stropem dřevěným přikrytá, 7·80 *m* šir, 11·90 *m* dlouhá, osvětlena jest po straně jižní třemi a na sever jedním oknem, nově upravovanými. Od západu hlavní vchod (obr. 118.), 1·20 *m* šir., 2·60 *m* vys., lo-

meným obloukem překlenutý, obložený tesaným ostěním; vnější špaleta tvoří pravoúhlý ústupek, jehož kout vyplněn válcovitým prutem na oblém soklu vztýčeným, přerušeným u výši 1·75 *m* římsou (0·30 *m* šir.), složenou ze dvou na sebe položených nízkých kuželů. Druhý vchod po jižním

Obr. 118. Lašovice. Portál.

boku, 1·00 *m* široký, původně toliko 1·64 *m* vysoký (nyní o 0·40 *m* zvýšen), žulovým gotickým pažením, jehož vnější hrana třikrát je lomena a dvěma žlábky, jedním hruškovým prutem a jedním oblounem profilována, orámovaný. Ve stěně severní prolomena chodba na bývalou emporu, 0·65 *m* šir.

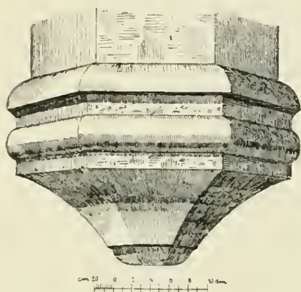
Vítězný oblouk 5·00 *m* vys., 0·90 *m* silný, lomený. Ve výši 1·34 *m* nad podlahou římsa, nad níž jsou hrany oblouku rovně sřiznuty; z římsy

té vyrůstá silné žebro osmiúhelníkové, 0·30 *m* šir., 0·20 *m* vysoké, osazené na pěkném nosiči (obr. 119.). Žebro to pne se jako ozdoba po vnitřní ploše oblouku.

Kněžiště: nepravidelný pětiúhelník, zevně v rozích opěráky o jednom ústupku sesílený, původně klenutý do žeber osmihranných, 0·18 *m* silných, spočívajících na jehlancovitých (stěny prohnuté) konsolkách. Původní klenba (zbyly z ní toliko spodní části žeber) nahražena v XVII. stol. klenbou bez žeber. Ve stěně severovýchodní z části zazděné okno zachovalo původní ráz: jest štíhlé, do špice zaklenuté, na obě strany špaletované.

Zdivo z lomového kamene, omítané, 1·25 *m* silné (severní stěna s chodbou 1·70 *m*).

Oltáře tři rokokové, úhledné (oltář hlavní zkomolen), slušnými soškami ozdobené. Z druhé polovice XVIII. stol. Obrazy novodobé.

Obr. 119. Lašovice. Konsola.

Socha Madonny, z lípového dřeva, gotická, 1·02 *m* vysoká, v celé postavě s neoděným dítkem, jež si s jablíčkem pohrává, na levém rameni; u nohou velký půlměsíc s lidskou tváří. Řemeslná práce z konce XV. století. Opravena roku 1898. (Obr. 120.).

Svícny cínové, líté: šest na trojbokých nohách listovým ornametem zdobených, 0·30 *m* vys., označených: G. W. 1696.; jeden na trojúhelníkovém deskovém podstavci se třemi spárovými nožkami, 0·45 *m* vys., s vrytými písmenami: S. S. R. N. M. B. 1651. Stvoly jejich jsou krouženy.

Na kalichu (novějším) ozdoba číše z poč. XVIII. stol., 8·6 *cm* šir., tepanými kvítky a dvěma nanýtovanými oválovými medailionky ozdobené. Na medailioncích vytepán obrázek sv. Jana Křt. a znak města Horažďovic; při okraji vyryto: »*Patron Oberzt Horazdov. Swateho Jana Křztitele.*« Všední práce.

Monstrance ze zlacené mědi: oválová noha okrášlena rokokovými ornamenty; dosti slušná práce z druhé pol. XVIII. stol.

Na mešním rouše (novějším) našit dvojí znak (ze XVII. stol.) pod korunou; na prvém znaku, na čtvero děleném, střídavě po jednohlavém orlu a modrém břevnu na zlaté půdě; na druhém: lekno v červeném poli s hvězdou uprostřed.

Zvony: 1. 0·94 *m* průměr, 0·89 *m* výška (s pletencovými uchy). Při koruně trojřádkový opis minuskulový:

in nomine x domini x nostri x ihezu cristi x ad honorem x summe x trinitati x et x indiuidue x unitati x anno salutis x

nostre x m⁰ cccc⁰ monagesimo x octavo x feria x quinta x post x gregori x pape x domini x in quadragesima x markolt x

yohanes x cantarista x hoc opus x

Na plášti relief sv. Pavla v celé postavě (15 *cm* vys.).

2. stejné úpravy jako předešlý; dílo téhož zvonaře: 0·76 *m* v průměru, 0·74 *m* výšky. Nápis:

lethа x panie x tisyceho x ccccc x vno x pan x yan x Skrassowic x dal x tento x zwon x kostelu x lassawskemu x we gmeno x bozy x ke cti x chwale x panu x bohu x pannie x marigi x matce bozy. x

Relief P. Marie, opět v celé postavě (13·5 *cm* vys.), v koruně, s neoděným dítkem na pravici. Na protější straně znak dárcův (půlměsíc).

Na pěkně pracované dubové stolici letopočet 1780.

TVRZ zdejší zanikla úplně.

Obr. 120. Lašovice. Socha Madonny.

Lhota Tetaurova.

Trajer o. c. 526. Sedláček, o. c. VII. 211

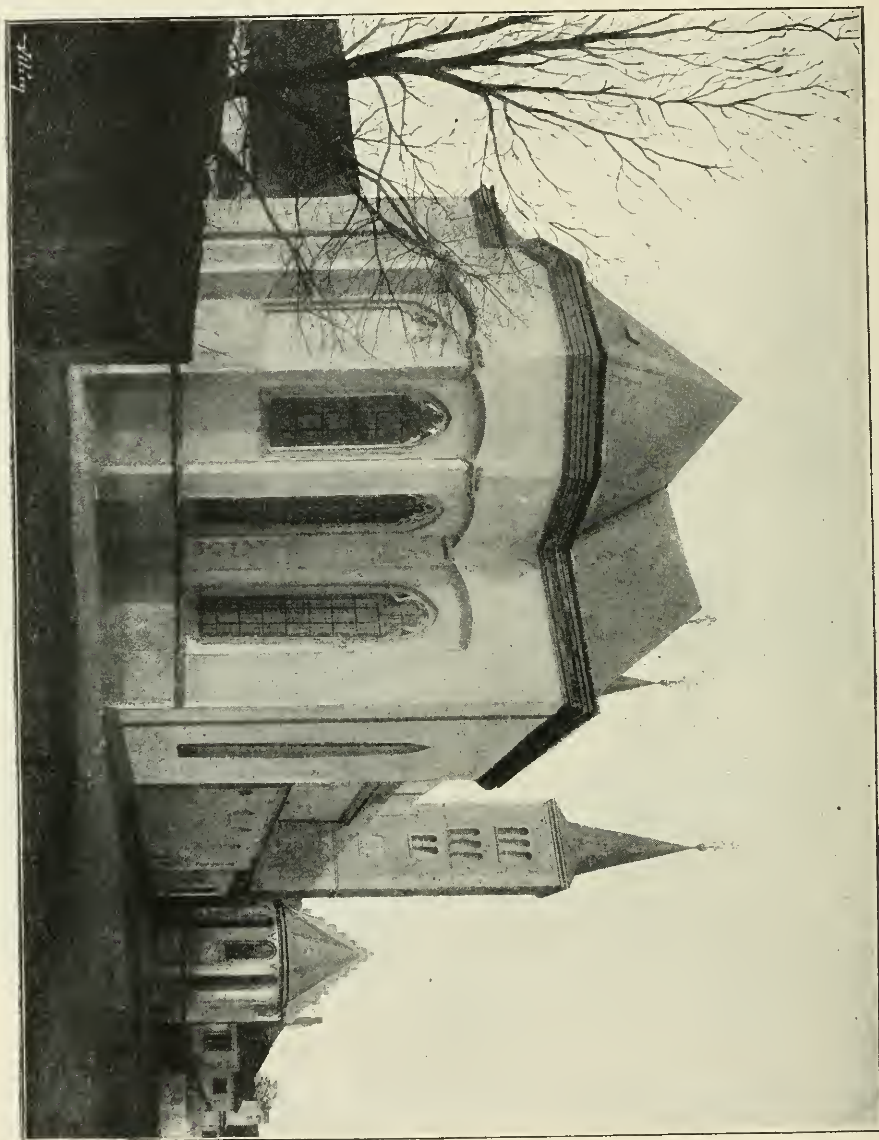
TVRZ, jež již v XV. stol. stála, spustla v polovici XVI. stol. úplně. Ještě roku 1760 spatřoval se kus zdi od tvrzky a vedle ní místo příkopy obehnané.

Milevsko.

Schaller o. c. XIV. 146. — Ervin Ant Weyrauch: »Historische Darstellung des Ursprunges und der Schücksale des ehem Klosters etc. Mühlhausen (rukopis z r. 1841. v archivu děkanství Milevského). — Sommer o. c. X, 52—53. — K. V. Zap »Milevsko« v Arch. Pam. III, 213 sg. (s illustracemi). — J. E. Vocel: »Kostel sv. Jiljí v Milevsku« v Arch. Pam. V. 232 sq. (s vyobrazeními). — Týž: »Baudenkmale zu Mühlhausen« v Mittheil. d. C. C. 1863 11 sqt. 36 sq. — Grueber o. c. I. 17 a 59 (illustrováno). — Dr. J. Neuwirth o. c. 85 a 150 et passim (s vyobrazeními). — F. Lehner v »Methodu« XV. 37, sq, 51 sq. (s illustracemi). -- J. Braniš: »Dějiny středov. umění v Čechách« I. 30, II. 86 et passim (s vyobrazeními).

KLÁŠTER ŘÁDU PRAEMONSTRÁTSKÉHO při roku 1184 Jiřím z Milevska založený, obdržel již r. 1187 prvého opata — bl. Jarlocha — jenž stavbu kláštera nepochybně sám vedl a na počátku XIII. stol.

dokončil. R. 1191 klášter vyhořel; r. 1420 byl pak ztroskotán; po r. 1575 přeměnili jej Hodějovští v panské sídlo. R. 1623 navrácen klášter i zboží jeho Praemonstratům, byl i s kostelem obnoven a r. 1648 znova posvěcen. R. 1668 a 1680 provedeny značné opravy. R. 1681 znovuzřízeno proboštství.

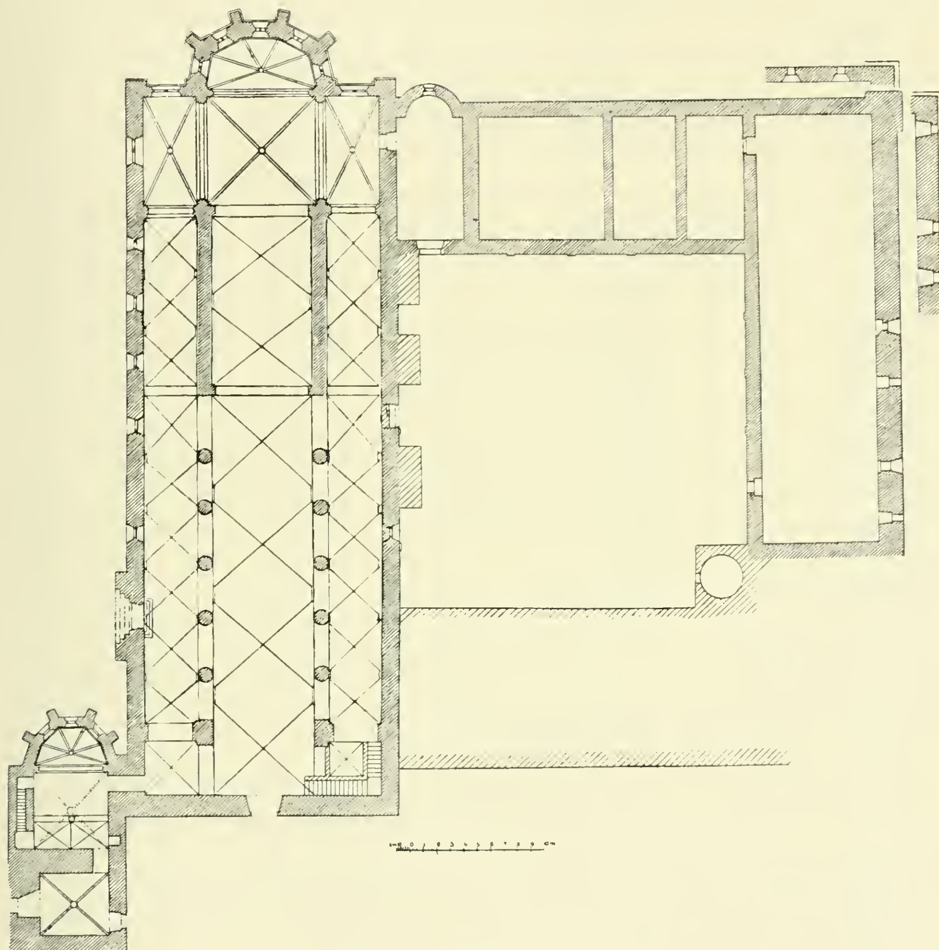

Obr. 121. Milevsko. Klášterní chrám P. Marie.

Po r. 1690 upraven ze starých konventních budov pivovar. R. 1695 počata stavba nynějšího konventu a praelatury Pražským stavitelem *Sylvestrem Carlonim*, dokončena však teprve v letech 1761—1767. R. 1785 klášter zrušen: nyní jest přeměněn v děkanství a v sídlo úřadů hospodářských.

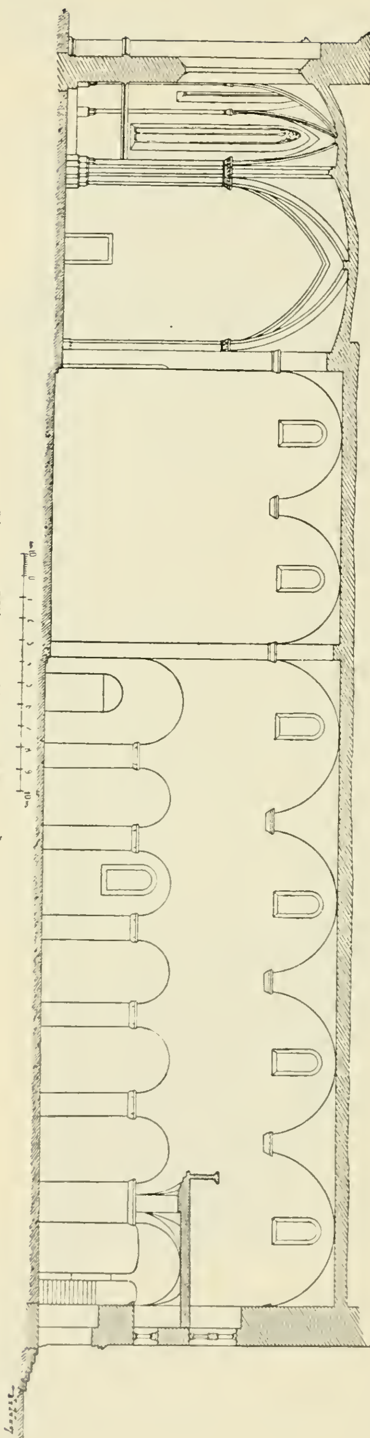
Z původních budov klášterních zachovaly se: klášterní chrám, konvent, část opatství s kaplí, a části původního farního chrámu. Ostatní rozsáhlé budovy, jež nyní tu spatřujeme, přistavěny během XVI. až XVIII, stol.; byly v dobách našich mnohonásobně upravovány.

KLÁŠTERNÍ CHRÁM NAVŠTÍVENÍ P. MARIE, (pohled viz na obr. 121., půdorys na obr. 122., řez podélný na obr. 123.) nyní dě-

Obr. 122. Milevsko. Půdorys chrámu i kláštera.

kanský: rozsáhlá orientovaná budova z drobných kostek (nejhojněji žula, sem tam i zarudlý pískovec anebo vápenec). Dvě věže v západním průčelí, jakož i všechny tři obdélné lodi zbudovány jsou slohem románským; provedení hmotné, nanejvýš střízlivé. Úplný téměř nedostatek dekoračních článkův přičísti dlužno nepodajnosti staviva (žuly), jakož i hojným opravám pozdějším. Východní zakončení budovy (loď příčná a oltářnice) provedeno bohatými a ušlechtilými formami nejrannější gotiky. R. 1730 nově upraveno

Obr. 123. Milevsko. Chrám P. Marie: Řez podélný.

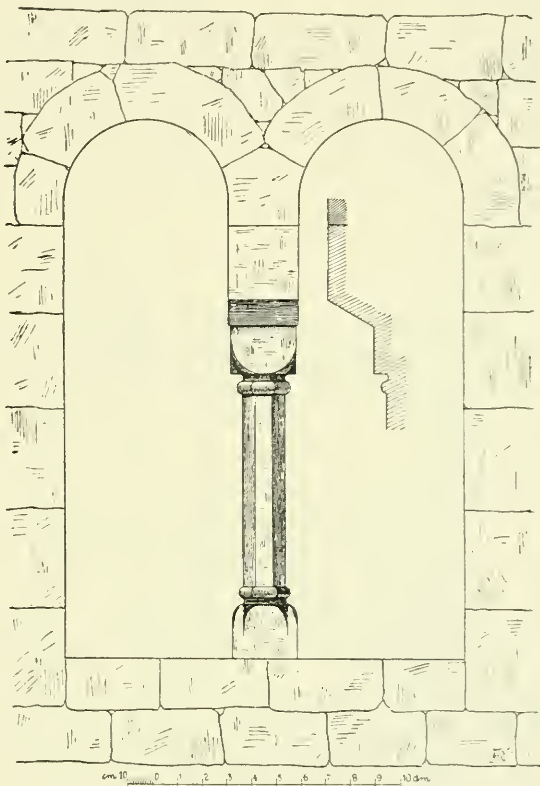
průčelí, přistavěn štít a věže přikryty báněmi. Poslední obnovy z r. 1882 a 1897.

Věže, obě stejné — čtyřboké to hranoly — vztýčeny jsou nad prvými travé pobočních lodí. Ve svrchních patrech, přístupných původně z podstřeší lodí bočních, ozdobeny jsou třemi řadami románských okének, sloupky dělených, po všech bocích prolomenými; okénka prvé řady jsou podvojná, původně 2·20 *m* vys., 1·60 *m* šir., obou svrchních pak potrojná, 2·45 *m* široká (viz obr. 124.). Sloupky ze žuly tesané měly patku krychlovou (hoření rohy jsou zakulaceny a hrubě naznačenými drápkovými výpustky na rozích ozdobeny, dřík osmihranný nahoře i dole oblým prsténcem ovinutý, hlavici rovněž krychlovou, neozdobenou, s dolními rohy zaokrouhlenými. Sedla 0·40 *m* vysoká, 0·64 *m* široká a 0·28 *m* silná, při spodu sešikmená, nejsou profilována. Zaklenutí půlkruhové, přitesaným kamenem obložené. Svrchní prostory věže měří 4·15/4·55 *m*.

Průčelí, jež postrádalo již původně bohatší ozdoby, dostalo se roku 1897 úpravy románské a slohového portálu; i obě věže, na nichž neobjevily se žádné stopy původních lisen anebo jiných ozdob, téhož roku novým krytem opatřeny a obnoveny, při čemž i všechny sloupky v oknech novými pískovcovými byly nahraženy. Ve stěně průčelní, kdež nyní upraveno kolové okno, objeveno zazděné okno gotické, rozměry svými shodné s okny v křížové lodi.

Štít původně scházel; stěna průčelní, vodorovně zakončená, přikryta byla příčnou (ose kostela) střechou, jejíž hřeben dosahoval k prvé řadě okének věžních, a s hřebenem krytu lodi hlavní se spojoval. Nad ním, těsně při oknech, obíhala profilovaná římsa (bez podřímsí), jejíž zbytky, v podstřeší až do loňska zachované, nyní otlučeny jsou.

L o ď h l a v n í (obr. 125.), založená na soustavě přiřaděných čtverců (c. 8·00 m^2), 30·10 *m* dlouhá, 7·20 *m* široká, oddělena jest od lodí bočních stěnami arkádovitě upravenými. Prvý pár jejich podpěr, jež spolu nesou i věže, tvoří silné čtyřboké pilíře směrem k průčelí a k lodím bočním polopilíři, záklenkové pasy nesoucími, sesílené; ostatní — počtem 5 po každé straně v nestejné od sebe vzdálenosti — jsou upraveny jako hrubé, válcové sloupy (nynější výška 4·00 *m*, průměr 1·15 *m*); patky, zvýšenou podlahou přikryté, nejsou nyní patrny; místo hlavic z kamene vytesaná ozdoba na způsob převrácené patky, složené z čtvercové desky a oblého prstenu, z něhož na rozích výpustky vystupují (viz obr. 126.)*). Podpěry spojeny jsou polokruhovými záklenkami nestejné výšky.

Obr. 124. Milevsko. Chrám P. Marie: Románské okénko ve věži.

Ve východním konci hlavní lodi upraven m n i š s k ý chor, nyní o dva stupně povýšený, jehož stěny nemají arkad. Loď i chor osvětleny jsou obdélnými, půlkruhově zaklenutými o k n y (pět po každé straně, proti sobě prolomených), slabě špaletovanými.

L o d i b o č n í (soustava čtvercová, c. 4·00 m^2, výška nynější 6·50 *m*) dosahují stejné délky jako loď hlavní i chor; prvý pár čtverců — podvěžní — oddělen od ostatních půlkruhovým obloukem příčným, osazeným na jednoduché římse: deska 0·29 *m* silná, při spodu rovně seříznutá.**) Tak tomu též bylo původně i po obou stranách choru, o čemž svědčí dosud zachované římsy, stejně, jako v podvěží upravené, a zbytky polopilířových přípor. Avšak oblouk ústící do lodi příčné jest již lomený, obložený silným kamenným žebrem (polovina osmihranu), osazeným u výši

*) F. Lehner l. c. vyslovuje domněnku, že sloupy ty vznikly osekáním ze čtyřbokých pilířů. Jistoty o tom nabyti lze teprve ohledáním základů, pod dlažbou ukrytých.

**) I pilíře podvěžní obíhá podobná římsa, jakož i poslední oblouk arkádový při choru na stejné římse jest osazen.

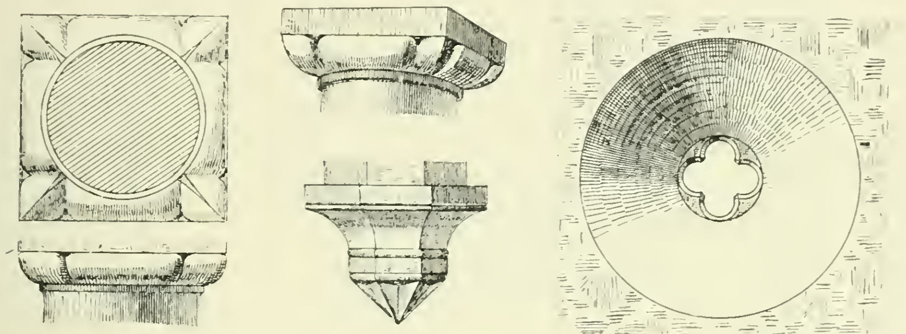

Obr. 125. Milevsko. Chrám P. Marie: Pohled vnitřní.

2·45 *m* nad nynější podlahou na jehlancové konsole s prohnutými stěnami (obr. 127.).

Okna novější úpravy; toliko tři — po evangelijní straně choru — zachovaly podobu původní; jsou kulatá, ostěním neprofilovaným, tvořícím okrouhlý čtverlist, opatřená, na obě strany špaletovaná. Prolomena jsou 5·40 *m* od podlahy, 1·20 až 1·50 *m* v průměru vnějším (viz obr. 128.).

Klenba podélných lodí není původní; jest cihlová, křížová, bez žeber; hrany její ozdobeny jsou štukovou vejcovkou; osazena jest na římsových jednoduchých výstupcích, toliko v choru podepírají ji dva páry hladkých pilastrů, půlkruhovými pasy — triumfální oblouky zastupujícími — spojené. Vznikla při opravách XVII. stol. Původně byly nepochybně všechny tři podélné lodi přikryty stropem plochým dřevěným. Opěrných pilířů zevně není. *)

Obr. 126.—128. Milevsko. Chrám P. Marie: Hlavice sloupu v lodi hlavní (pohled zdola, se strany a s rohu); konsola a okno v lodi boční.

Portál v severní stěně, kvádry žulovými obložený, půlkruhově zaklenutý, o třech pravoúhlých ústupcích ve vnější špaletě, jež zlíce zdi poněkud vystupují (původně byly čtyři ústupky; poslední — k vůli rozšíření vchodu nyní odsekán). Sloupky, jež kouty ústupků vyplňovaly, i veškera ostatní ozdoba nyní chybí; toliko hrany jsou ploše seříznuty. Spodní partie portálu zasypána, takže se do lodi sestupuje nyní po třech stupních.

Druhý portál, jednoduchý 1·38 *m* široký, nyní zazděný a z části zasypaný, obdélný a do půlkruhu zaklenutý, obložený neprofilovaným tesaným kamenem, vedl uprostřed jižní stěny do chrámu z bývalého paradísu.

Loď příčná (obr. 129.), po způsobu basilik ve východním průčelí připojená, zaujímá celou šíři všech tří podélných lodí, výškou pak lodi hlavní se vyrovnává. Uprostřed — v ose hlavní lodi — vyniká z ní polygonální presbytář z pěti stěn téměř v půlkruhu rozestavených utvořený. Klenba této části, ranné tvary gotické jevící, jest původní, cihlová; rozdělena jest

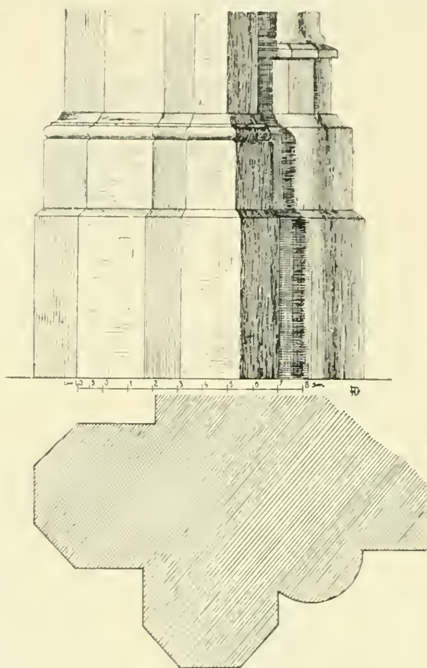
*) Jižní stěna sice podepřena nemotornými, hrubými pilíři, jež však se stavbou nijak organicky nesouvisí; sloužíť k podepření stěn, jež se po provedeném zaklenutí počaly rozstupovati, a byly spolu s klenbou v XVII. stol. vystavěny.

Obr. 129. Milevsko. Chrám P. Marie: Pohled do příčné lodi.

příčnými pasy na čtyři travé (tři v příčné lodi, čtvrté v presbytáři) do kříže zaklenutými, silnými žebry nesenými.

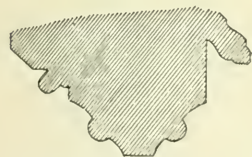
Pasy, klenbová pole dělící, z tesané žuly (5 stran osmibokého hranolu), zaklenuty jsou mírně zalomeným obloukem; nesou je štíhlé hranolové (rovněž osmiboké) přípory, nyní 7·60 *m* vysoké, osazené na profilovaných hranolových trnožích (trnože při hlavní lodi jsou skoro cele podlahou nynější zakryty; trnože při presbytáři, o něco výše než předešlé založené, jsou však patrny — viz obr. 130.) ozdobeny jsou ušlechtilou řezbou na způsob hlavic. Toliko pás při presbytáři jest bohatěji profilován (obr. 131).

Obr. 130. Milevsko. Chrám P. Marie: Trnož přípory v presbytáři.

Hlavice, jimiž jsou přípory, pásy nesoucí, ozdobeny, tesány jsou ze žuly a jeví vkusný ornament listový (dvojnásobný košíček mečíkových listů upomínající na květ lotosový, věnec z listů jetelových, javorových) anebo ornament podobný koruně složené z listův trojúhelníkových, jichž hroty jsou buď v malé voluty přehnuty anebo drobnými růžičkami ozdobeny (viz obr. 132.).

Žebra klenby jsou hmotná a sličným hruškovým profilem (obr. 133.) opatřená. Nasazena jsou na vkusné, rozmanitě komponované konsolky ve stejné výšce jako hlavice přípor ze zdi vynikajícími. Konsolky ty nejčastěji upraveny jsou jako jehlanec s promáčknutými stěnami, ač i listové motivy, s úpravou hlavic na příporách shodné, nechybí (viz obr. 134.).

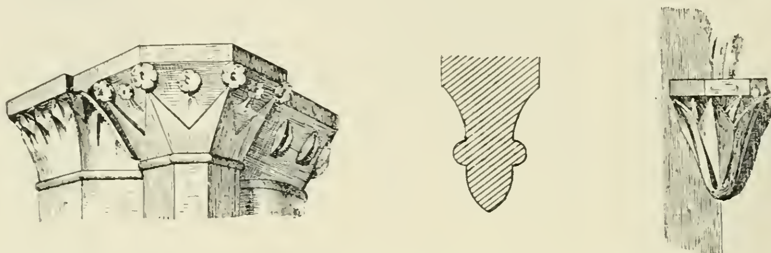
Obr. 131. Milevsko. Chrám P. Marie: Profil pásu u presbytáře.

Žebra nad presbytářem jsou však na místě konsol podepřena štíhlými sloupky (oblé dříky jejich však nyní vesměs jsou vylomeny), jichž hlavice kalichovitě se rozvírající, prstencem opásané, jsou opět listovými okrasami zdobeny. Sokly jejich (dvojnásobný válec) stojí na neprofilovaném trnoži kolem stěn presbytáře obíhajícím.

Žebra ve všech polích sbíhají se v kruhových svornících listovým ornamentem ozdobených (obr. 135.—137.). Svorník nad presbytářem jest zakryt oltářem.

Okna v lodi příčné (tři, na jižní straně, kdež přiléhá sakristie, chybí) i v presbytáři (pět) jsou veliká, lomeným obloukem překlenutá, prutem — nyní ve všech vylomeným — na dvé dělená, kružbou (při prutech dva

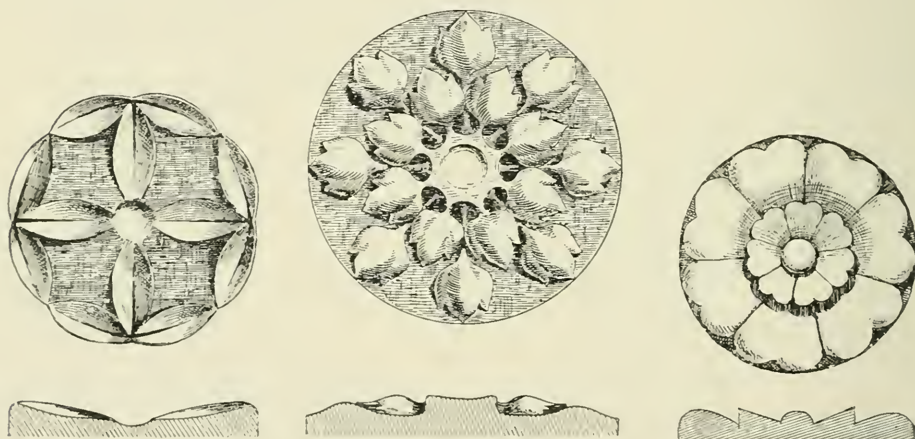
neúplné jetelové trojlisty, nad nimi opět kruhový trojlist) opatřená, a po vnější i vnitřní straně oblým prutem na kroužené patce a hranolovém podstavečku stojícím rámcovaná (viz obr. 138.). Kružba sama jest rovněž válcem a pod ním žlábkem profilována. Tři okna za oltářem jsou (k vůli umístění oltáře) kratší, prostřední pak z nich až po kružbu zazděno. Pod okny obíhá po

Obr. 132.—134. Milevsko. Chrám P. Marie: Hlavice přípor, profil žebra a konsola žebra klenbového.

stěnách presbytáře profilovaná římsa, kteréž odpovídá podobná římsa zevně obíhající.

Rohy presbytáře opřeny jsou skrovnými opěráky (hranol čtvercové základny) bez ústupkův, nad nimiž plochá segmentová záklenutí nesou sesílené zdivo a okapní římsy (novější úpravy).

Obr. 135.—137. Milevsko. Chrám P. Marie: Svorníky.

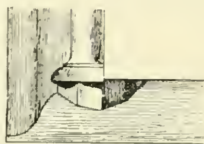
Východní stěna má zevně trnož vkusně profilovaný.

Síla zdiva: v západním průčelí 1·57 *m*, v arkádách 1·42 *m*, ve svrchních patrech věží 1·15 *m* a 0·95 *m*, při sakristii 1·30 *m*, v oltářnici 1·38 *m*.

Oltáře — pět počtem — barokových tvarův, nevynikající, ozdobeny jsou řemeslnými obrazy na plátně a dosti slušnými sochami ze dřeva řezanými. Vše z prvé polovice XVIII. stol.

Mensa hlavního oltáře ze žulových kostek, původní, půlkruhově žlábkovanou římsou při svrchu okrášlená.

Po stěnách hlavní lodi rozvěšeno deset velikých obrazů obdélníkových, život sv. Norberta znázorňujících, velmi zpustlých. Maloval (dle Weyraucha o. c.) *Jan Jiří Hering* (od roku 1620 dvorní malíř v Praze). Na prvém z nich, představujícím nehodu světcovu na honbě, restaurovaném, kde patrny jsou i sytý svěží kolorit i živá koncepce, podepsán: MAX GVIDO PVKLSHAIMB RENOVAVIT A. D. 1748. Nad vchodem do sakristie jedenáctý, stejné úpravy: »Pohřeb Kristův.«

Obr. 138. Milevsko. Chrám P. Marie: Dolejší část orámování okna v lodi příčné.

Svícny cínové 0·93 *m* vysoké, lité, na trojbokých nohách, stojících na spárových nohách, jež kouli drží, vkusný rostlinný ornament a tři modelovaná andílčí poprsí; stvol kroužený hladký. Z konce XVII. stol. (obr 139.).

Obr. 139. Milevsko. Chrám P. Marie. Svícen.

Chorová sedadla velmi vkusná ač kusá (zadní vysoká opěradla chybí), 8·25 *m* dlouhá, s ozdobně řezanými náplněmi a lisenami (obr. 140.). Náplně zdobeny jsou mimo to reliefovou okřídlenou andílčí hlavinkou. Dobrá práce z prostředka XVII. stol.*) Dvířka při nich nevkusný pozdější přídavek.

Křeslo pontifikální vkusně pracované, s dvojnásobným opěradlem, ozdobené řezbou (akantový motiv, po stranách maskaron, nahoře okřídlená hlavička) zlacenou. Slušná práce ze sklonku XVII. stol. (obr. 141.).

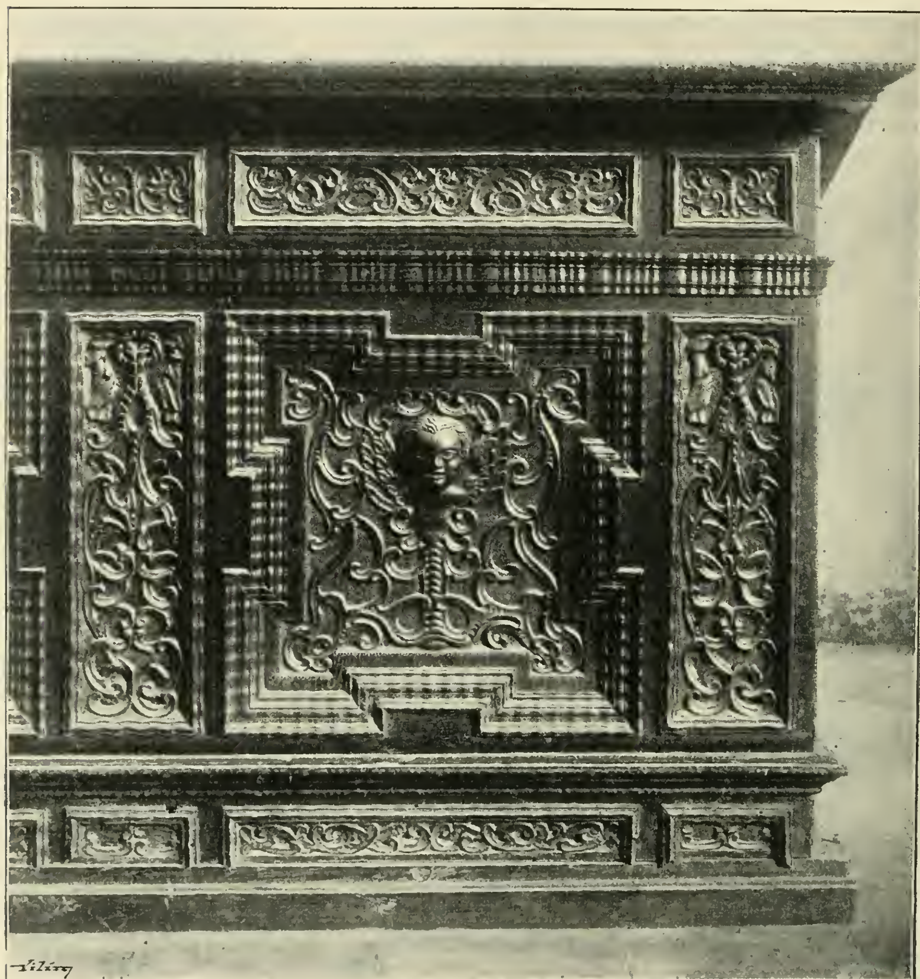
Křtitelnice: na dřevěném římsovaném podstavci cínový kotlík 0·65 *m* v průměru, jehož jedinou ozdobu tvoří čtyři naletované, dobře modellované okřídlené hlavy. Hrubá práce XVII. stol. Víko rovněž dřevěné.

Skříně na paramenty v sakristii dubové, vykládané; slušná řemeslná práce z druhé pol. XVIII. stol.

KONVENT, o jednom poschodí, obstupující čtvercový paradís, přiléhá k jižní stěně chrámové (v celé délce). Dosud zachována jsou křídla východní i jižní (nyní k pivovarským účelům sloužící); křídlo západní strženo a na místě jeho nyní praelatura. Zdivo podobné jako při kostele, 1·25 *m*

*) R. 1677 obnovena zde chorová mnišská služba; tehdy asi lavice ty byly sem pořízeny.

silné, z žulových i pískovcových kostek,*) zachováno dosud úplně v přízemí i v poschodí. Při jihozápadním rohu bývalý klášterní sklep, půlkruhovou valenou klenbou cihlovou opatřený, malými obdélníkovými okénky klenutí prostupujícími osvětlený.

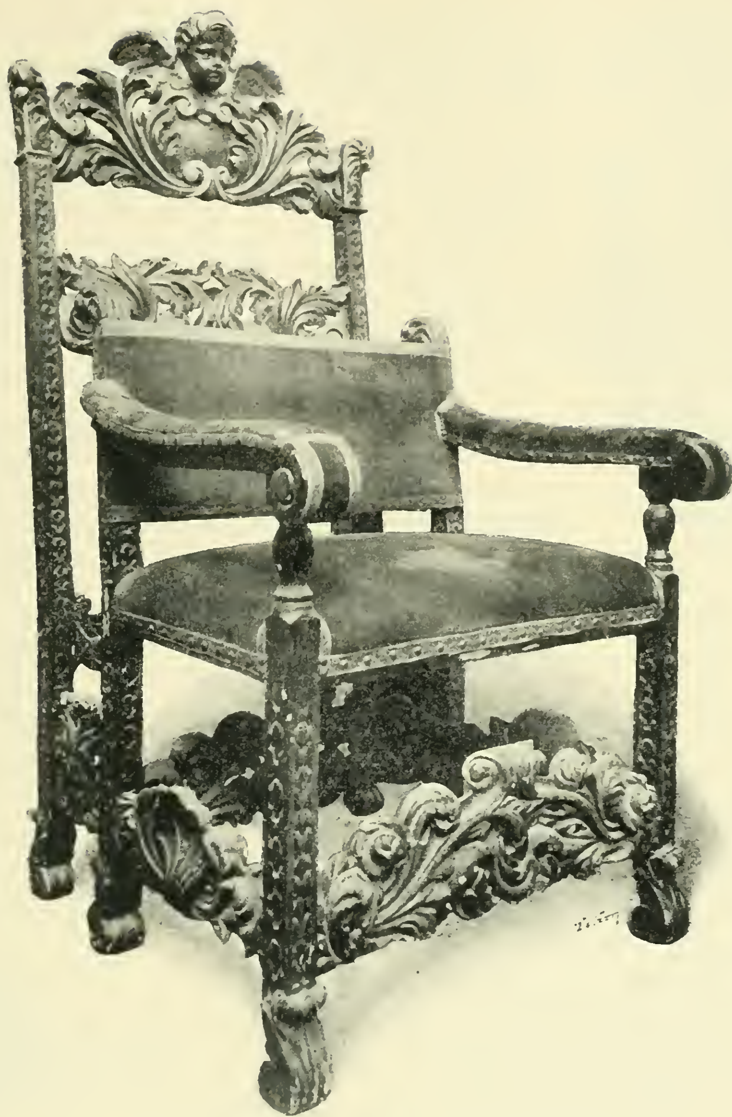

Obr. 140. Milevsko. Chrám P. Marie: Chórová sedadla.

Při jihovýchodním rohu dvě okénka prvého patra, původní, dosud zachována. Jsou rovněž obdélníková, 0·87 *m* vys., 0·53 *m* šir., žulovým rámcem v němž patrny jsou stopy po železných skřížených prutech, v zevnější líci zdi obložená. Stěna rozvírá se toliko v pravo a v levo dovnitř. V jižní stěně stopy později po goticku upravovaných oken.

---

*) Z kostek zbudovány toliko líce zdí; ostatek drobným kamením s maltou smíšeným vyplňován.

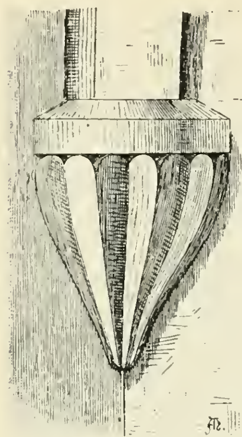
Obr. 141. Milevsko. Chrám P. Marie: Pontifikální křeslo.

V křídle východním zachovány dosud i příční zdi, rovněž z kostek zbudované, neomítané. Vchody toliko obdélníkové, tesaným kamenem pažené. V těch místech prostorná čtvercová síň, nyní za lednici používaná, se stopami žebrové klenby podobně upravené jako klenba presbytáře kostela (patrně i zde byla žebra v koutech podepřena sloupky). *)

Mezi ní a chrámem nynější SAKRISTIE, drobný to kostelík orientovaný, o lodi obdélníkové, 9·30 *m* dlouhé, 5·00 *m* široké, zaklenuté u výši

*) Nepochybně bývalá kapitolní síň.

5·11 *m* klenbou napříč kostelíka v půlkruhu valenou, a apsidě konchou zaklenuté (výška 4·29 *m*). Původní okna ani vchody nejsou nyní patrny. Kostelík ten měl původně vlastní kryt sedlový, s osou kostela paralelní. Konvent byl od něho oddělen příčným štítem, dosud v podstřeší zachovaným.

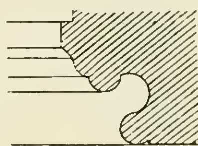

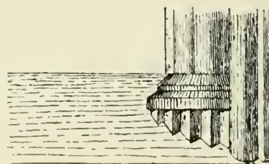
Obr. 142. Milevsko. Kaple opatská. Konsola žebra.

Paradís obklopen byl původně na všech čtyřech stranách AMBITEM, z něhož se však nezachovalo nic kromě hrubých žulových nosníků, na nichž spočívaly příčné hranolové pasy, nesoucí nepochybně kolmou vyzdívku, na které spočíval dřevěný plochý strop. Při kapitulní síni patrno bývalé zvýšení podlahy o dva nebo tři stupně.

OPATSTVÍ přiléhalo k severozápadnímu rohu kostela, kde nyní děkanská budova se spatřuje. Zbyla z něho sličná kaple a dvě ke kapli přilehlé místnosti nad sebou, těmitéž formami a současně jako východní část chrámu zbudované.

Kaple: čtvercová, do kříže překlenutá místnosť, z níž na východ vyniká 5 hran presbytáře, v polokruhu rozestavených. Odděleny jsou mírně zlomeným vítězným obloukem: čtyřboká hranolová přípora, na rozích čtvrtkruhově žlábkovaná, vztyčená na prosté žulové kostce, ozdobena jest na způsob hlavice korunkovými cípy (s růžičkami na hrotech nasazenými). Klenba jest opět žebrová (týž profil, jaký jsme shledali v chrámu); žebra nesou konsoly kuželovité, plášť jejich jest buď listovitě vyhlouben, anebo kanellován (obr. 142.); svorník, v němž se protínají, ozdoben jest dvěma soustřednými věnci. Okna (tři v bocích presbytáře) bohatě uvnitř i zevně trojnásobným oblounem a dvojnásobným žlábkem orámovaná (viz profil na obr. 143.), lomeně (hrot maličko nad půlkruh vyniká) zaklenutá; třetí z oblých prutův okno vroubících stojí na kroužené patce a hranolovém soklu, jehož boky jsou na způsob zubořezu prolamovány (obr. 144); pruty vnější jsoumimo to (ve výši, kde kolmice přechází v oblouk) ozdobeny kalichovitou římskou a prsténcem. V pozadí kaple sličná empora, nesená dvěma polokruhovými oblouky a klenbou (dva obdélníky — žebra neprofilovaná, bez konsol); oblouky podepřeny jsou uprostřed empory štíhlým sloupkem: osmiboký hranol s hladkou kalichovitou hlavicí (obr. 145.). Na emporu příchod z přilehlé světnice v prvém patře dveřmi do půlkruhu nahoře zaklenutými, 1·80 *m* výška a 0·83 *m*

Obr. 143. a 144. Milevsko. Kaple opatská. Profil pažení okna a dolejší část orámování okna.

šířka, neprofilovaným tesaným kamenem obloženými; dolů do kaple vede schodiště v severní zdi (síla její 2·00 *m*) upravené. 0·68 *m* široké, plochými kameny místo klenby přeložené (dolejší vchod opět půlkruhem zakončen). Se severní strany byla empora původně osvětlena lomeným oknem (nyní zazděným); na jih pak vedly dvéře (nyní též zazděné) na pavláčku dřevěnou, vedoucí ke přilehlé věži kostelní.

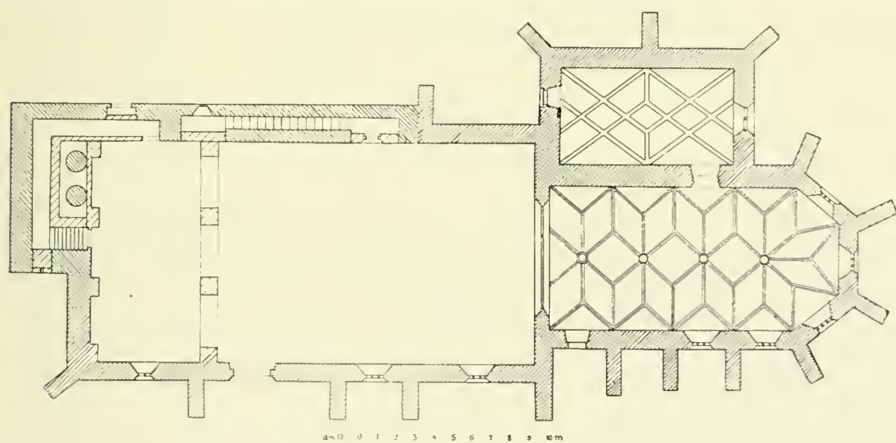
Obr. 145. Milevsko. Kaple opatská. Sloupek pod emporou.

Nároží kaple opřena opěráčky podobně jako při chrámu upravenými; pod okny obíhá opět podobná římsa, při zemi pak trnož.

Štít nad obloukem triumfálním má úpravu stupňovou.

Přízemní světnice za kaplí (podlaha nyní zvýšena) je zklenuta do žeber křížem přeložených, hladkým svorníkem (okrouhlým) spjatých a konsolami konsolám v kapli podobnými podepřených.

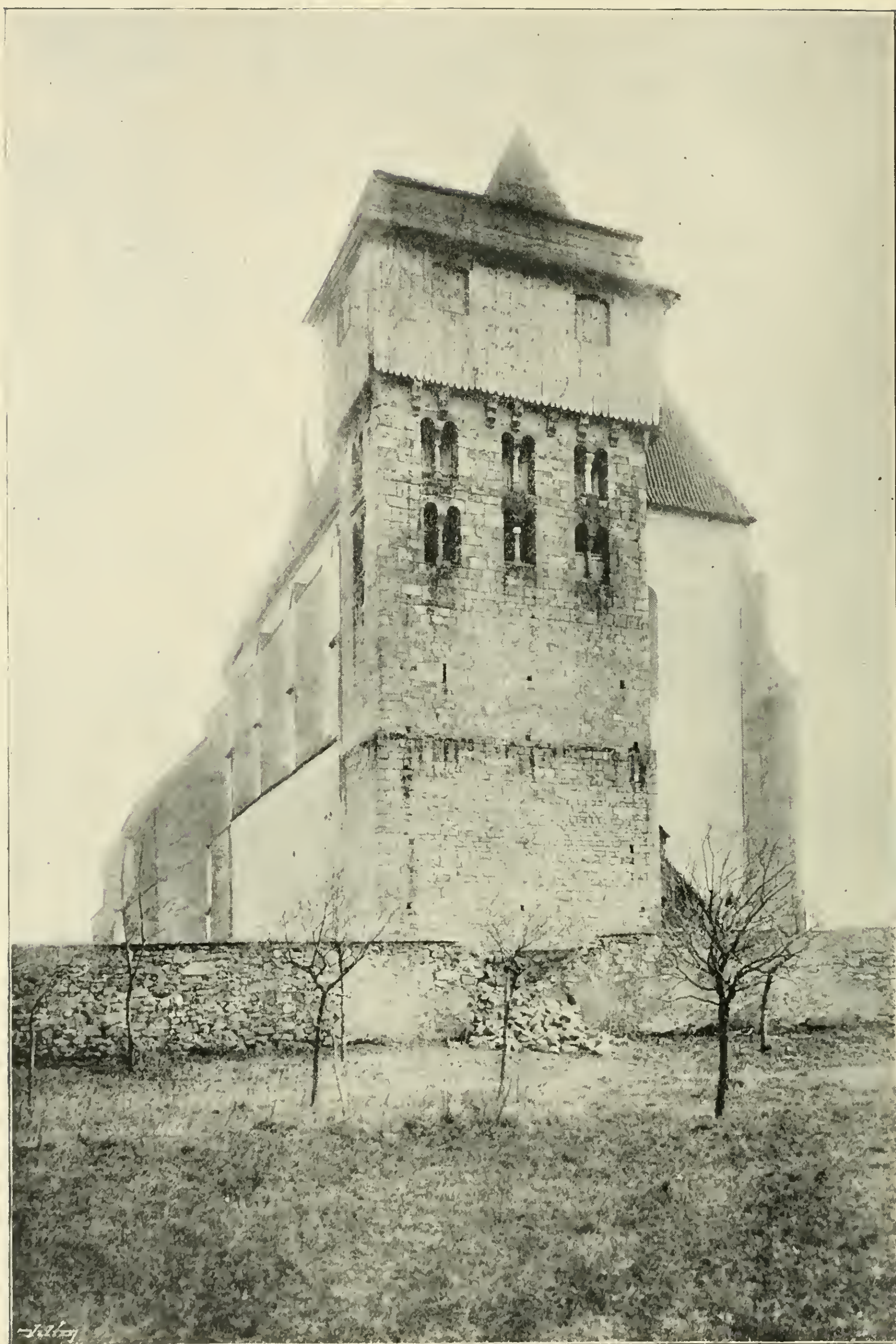
Nad ní v prvém poschodí druhá podobná světnice (6·53 *m* šířka, 4·48 *m* délka, 6·13 *m* výška), rovněž do kříže sklenutá (žebra osmihranová); žebra klenby osazena na konsolách dolejším podobných. Svorník šesti javorovými lístky a růžičkou uprostřed ozdobený. Na sever vysoký, půlkruhem překlenutý prostorný otvor

Obr. 146. Milevsko. Chrám sv. Jiljí. Půdorys.

sloužící nyní za vchod; na západ půlkruhem zakončený, kamenem obložený přístup k ostatním bývalým prostorám, nyní již sbořeným. Síla zdí 0·94 *m*, při kapli 1·75 *m*.

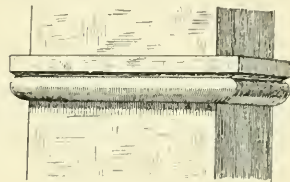
Severovýchodně při klášterním chrámu zbytek čtyrhranného VĚŽOVITÉHO STAVENÍ, jehož se nyní za sýpku užívá. Zdivo 1·55 *m* silné, zevně na omítce černě rustikováno a při spodu trnožem a šikmou trojúhelníkovou

Obr. 147. Milevsko. Chrám sv. Jiljí. Pohled na věž.

římsou opatřeno. Vnitřní prostora 5·90 *m* a 6·30 *m*; při oknech nyní střílnovitě upravených kamenné lavice; na stěnách stopy červeného olíčení. (Dle místní tradice bývalá farní budova.)

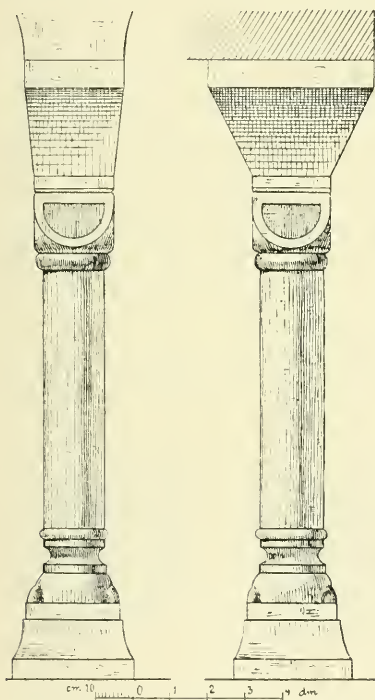
Při rohu jihovýchodním BRÁNA, nad ní pak světnice pěkně klenutá (valeně; místo žeber ostré trojúhelníkové hrany síťovitě po klenbě rozložené; místo svorníků čtyři ozdoby na způsob lví tváře, jak se zdá pálené z hlíny). Nad branou (na vnitřní straně) stopy pavláčky. Omítka rustikována.

Obr. 148. Milevsko. Kostel sv. Jiljí. Pilíř ve věži.

Obé pochází ze XVI. stol. Ostatní budovy klášterní umělecky ničím nevynikají. Tu onde zbytky starších gotických ostění a kružeb.

HŘBITOVNÍ KOSTEL SV. JILJÍ (viz půdorys na obr. 145.), původně farní, zbudovaný v r. 1185.*) Z této původní stavby zachována dosud románská věž v západním průčelí a severní bok chrámové lodi. Na sklonku XIV. stol. ostatek ubourán a na jeho místě přistavěn chrám nový formami vyspělé jihočeské gotiky.**) Nynější úprava z r. 1883.

Obr. 149. Milevsko. Kostel sv. Jiljí. Románské sloupky ve věži.

VĚŽ (viz obr. 147.), obdélníkový hranol, který zaujímal celou šíři původní stavby, z žulových drobných kostek pečlivě stavěný, nese dosud svrchu dřevěné pažené patro se zvony, šindelovou mansardou přikryté.

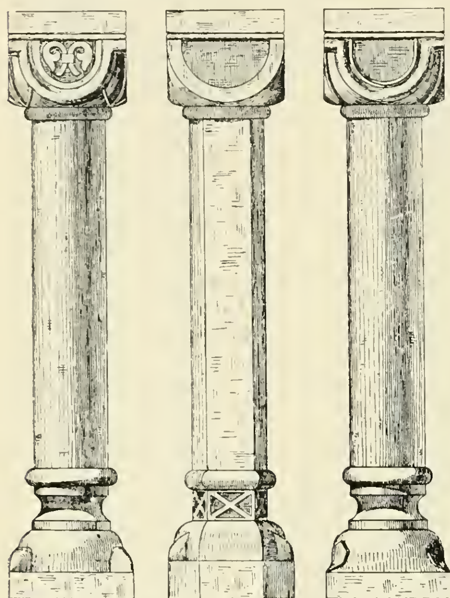
Přízemí a prvé patro (toliko z vnitra kostela přístupné) založeno jest — jak na zevnějšku zdiva zcela patrno — skoro do čtverce (9·00 *m* šířka, 7·65 *m* délka); obé bylo původně do kostela otevřeno, tvoříc emporu, jejíž zadní travé v podvěží dosud zachováno. Patrna tu arkáda o třech polokruhových obloucích, podepřená dvěma pilíři.

Pilíře stojí na oblých, neprofilovaných, při podlaze nyní poněkud zasypaných (měří dosud 3·35 *m* na výš) kvádrových sloupech kruhového průřezu, jež nesly zároveň i trámový strop přízemku. Pilíře vlastní, 2·30 *m* vysoké, čtyřboké (0·75 m^2) jsou ozdobeny

*) R. 1201 posvěcen tu oltář.

**) Podle listiny z r. 1407. archivu Krumlovského možno zbudování tohoto díla přičítati mistru Staňkovi aneb jeho synovci Janu. (Zap l. c.)

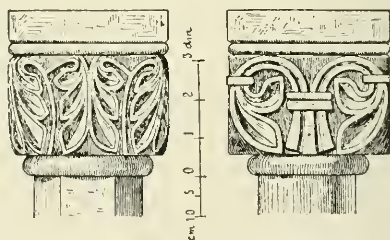
římsou (deska, pod ní oblounový podbradek viz obr. 148.) a nesou půlkruhové neprofilované pasy, překlenuté nejen směrem příčným k ose kostela, nýbrž i směrem k západní stěně. Na pasech spočíval opět toliko trámový strop. Empora původně vnikala mnohem dále do lodi, dosahujíc patrně až ke schodišti v severní zdi upravenému. Kterak byla upravena, zda na dalších arkádách, či jen ze dřeva, není více patrno.*) Přízemí pod ní bylo přístupno od severu portálem půlkruhem překlenutým 1·02 *m* širokým, nyní zdí přepaženým a zpola zasypaným. Při jihozápadním nároží patrno dosud (zazděné) podvojné okénko, 1·00 *m* šir., neprofilovaným hranolem dělené.

Obr. 150. Milevsko. Kostel sv. Jiljí. Románské sloupky ve věži.

Nad západní — dosud zachovanou — částí empory pnou se svrchní patra věže (zdivo zevně ustupuje o 0·20 *m*), jejíž místnosti rozděleny jsou dvěma příčkami, v celé výši věže provedenými, na tři oddělení; jižní přístupno bylo (jakž tomu dosud) po vznositých schodech zevnějších, vchodem v jižní stěně upraveným, obdélníkovým, 0·68 *m* šir., 1·78 *m* vys., neprofilovaným, obě ostatní pak z empory.

Hořejšek věže ozdoben dvěma řadama podvojných, sloupky dělených okének, po všech bocích prolomenýma tak, že v západní a východní stěně po třech, v jižní pak a severní po jednom v každé řadě se spatřuje. (Okénka ve východní stěně, k níž nyní štít kostelní lodi přiléhá, jsou zazděna.) Tvary jejich shodují se s těmi, jež jsme na klášterním chrámu spozorovali, a svědčí o téže periodě stavební, jsou však zejména při jihozápadním rohu mnohem bohatěji pracovány (po většině žula, ozdobné tvary z bílého vápence). Rozměry: 1·65 až 1·77 *m* výška, 1·16 až 1·35 *m* šířka. Sloupky (viz obr. 149. a 150.) měří 0·90 až 1·18 *m* a jsou rozmanitě pracovány. Svrchní řada má sloupky hranolové, osmiboké (vyjímaje prvý v západní stěně od jihu, jenž je válcový), spodní pak válcové (až na okénko severní, kde opět hranol). Patky na způsob

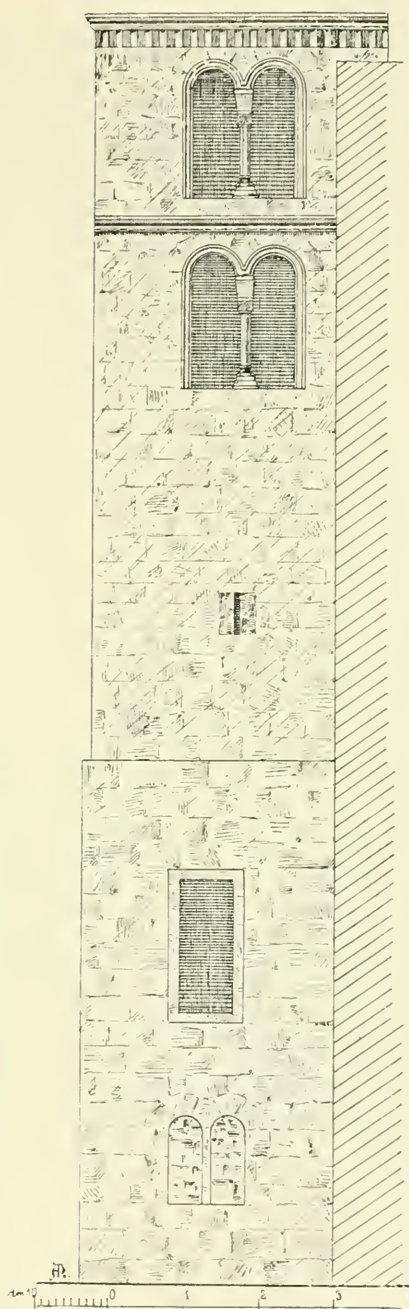
Obr. 151. Milevsko. Kostel sv. Jiljí. Ozdobné hlavice sloupův.

*) Na nádvoří před chrámem P. Marie spatřují se tesané okrouhlé kameny; nepochybně jsou to zbytky těchto ostatních arkád.

attických tvořené mají na rozích plynthu drápkové výpustky; patka prostředního sloupku (hořejšího) v západní stěně ozdobena mřížkováním. **Dříky** se vesměs slabě zúžují. **Hlavice** krychlové, spodní rohy zakulaceny, stěny pak poněkud uprostřed prohloubeny. Ozdobně pracovány jsou toliko hlavice oken jižních a prvého při nich ve stěně západní (obr. 139.). Hlavici severního (spodního) okna tvoří krychle, jejíž spodní rohy jsou šikmo k hranolovému dříku sříznuty. Obě okna jižní (viz pohled na jižní stranu věže na obr. 152.) jsou mimo to orámována pěkně profilovaným (viz profil na obr. 153.) ostěním z červeného pískovce. Na téže straně zachována i **římsa** řady okének od sebe dělící, jakož i nad nimi z červeného pískovce sekaný **zubořez** s římsou podstřešní (obr. 154., profil obojí římsy stejný).

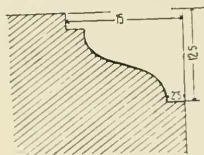
Střední patra jsou osvětlována úzkými obdélníkovými střílnami (0·08 *m* šir. a 0·58 *m* vys.).

Do severní stěny bývalé lodi, 2·01 *m* silné, vloženo **schodiště** 0·68 *m* široké o 13 stupních (několik jich ještě nynější podlahou zasypáno). Vchod k tomuto schodišti upraven jako výklenek 1·31 *m* hluboký, 2·50 *m* široký a dosud 3·09 *m* vysoký, do polokruhu zaklenutý. Vstup sám obložen obdélníkovým hladkým ostěním 1·64 *m* vysokým. Chodba přeložena přitesanými deskami na místě klenby. Nad schodištěm upravena ještě jiná dutina (nepochybně k vůli větrání) čtvercového průřezu (0·60 m^2), vedoucí směrem vodorovným v celé délce schodiště silou zdi a končící v kolmo do zdi upravenou prohlubeň. Schodiště ústí opět do výklenku ve výši prvého patra věžního, 2·32 *m* šir., 5·00 *m* vys., půlkruhově (cihlou) zaklenutého a osvětleného kulatým okénkem (0·16 *m* průměr), vysekaným ve kvádru z červeného pískovce; kolem otvoru oken-

Obr. 152. Milevsko. Kostel sv. Jiljí. Pohled na jižní stranu věže.

ního vytesán šroubovitě vinutý prsténec. Směrem ku věži jsou upraveny ještě další (nepochybně dva) podobné výklenky (úhrnem tedy tři, jež se zdají odpovídati třem řadám arkad, původní emporu nesoucím); všechny byly do kostela otevřeny — zvětšujíce tak vnitřní prostor jak v přízemí, tak i na empoře — a jsou nyní (až na poslední v rohu věže) zazděny. V prostředním bylo původně upraveno podvojné okénko shodné s okénkem v jižním přízemí věže (nyní zazděno).

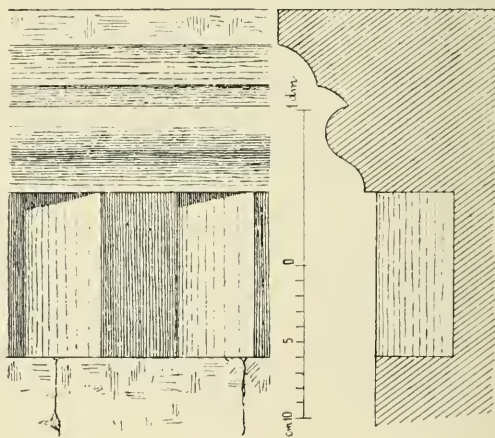
Obr. 153. Milevsko. Kostel sv. Jiljí. Profil pažení okenního.

Zdivo románské části jest z drobných kvádříkův, po většině žulových, pečlivě vrstvených, v lodi (s chodbou) 2·00 *m*, ve věži 1·50 *m* nad emporou 1·05 *m*, ve svrchních patrech 0·72 *m* až 0 79 *m* silné.

Loď gotická (severní stěna přizděna na románské zdivo původního kostela), obdélná, 11·72 *m* šir., 23·43 *m* dlouhá (viz pohled vnitřní na obr. 155.), původně bohatou klenbou (15·58 *m* vys.) krytá, jejíž žebra na způsob sítě se protínala. Klenba ta nahražena okolo r. 1573 rovným stropem lištnami ve čtverce děleným a pomalovaným. (Při restauraci až na malbu obnoven.)

Žebra hranolová (přední hrany značně sříznuty a plošky takto vzniklé žlábkem ozdobeny) osazena jsou u výši 11·09 *m* nad nynější podlahou na konsolách, jež mají vesměs podobu potvorných mask lidských i zvířecích. (Ukázky viz na obr. 156.)

Vítězný oblouk hrotitý (5·40 *m* rozpjetí, c. 14 *m* výška, 0·74 *m* síla) jest pěkně hruškovitě profilován (viz obr. 157.).

Obr. 154. Milevsko. Kostel sv. Jiljí. Zubořez s římsou podstřešní.

Presbytář (viz vnější pohled na gotickou část kostela na obr. 158.), poněkud z osy stavby vychýlený obdélník, zakončený pěti hranami osmiúhelníka; spanilá, bohatá klenba s původní klenbou v lodi souhlasná, dělí jej na čtyři travé, označené ušlechtilými štíhlými příporami, jež nesou žebra klenutí, síťovitě se propletajícího. Podobné přípory jsou i v rozích polygonálního zakončení.

Přípory tyto jsou oblé (0·12 *m* v prům); patky (oblý prsténec) stojí na polygonálním hranolu, jehož úzké stěny jsou poněkud promáčklé (obr. 159.); místo hlavic římsa kalichovitě se rozvíjející, při spodu i nahoře oblým prsténcem obroubená a přikrytá deskou, což vše v osmihran upraveno.

Žebra shodného tvaru se žebry v lodi protínají se mnohonásobně rozdělujíce celou klenbu v množství sklípkovitých polí kosočtverečných;

Obr. 155. Milevsko. Chrám sv. Jiljí. Pohled dovnitř kostela.

na vrcholu klenby (výška 15·02 *m* od podlahy) spjata jsou protínající se žebra čtyřmi kotoučovými svorníky, z jichž prostředku trčí šroubovité hroty (toliko svorník při triumfálním oblouku jest upraven jako kruhový světlík).

Klenbová pole při svornících ozdobena jsou od času obnovení chrámu za Hodějovských freskovými kartušemi, jednak znaky členů této rodiny, jednak i nápisy nesoucí:

1. znak mezi prvým a druhým svorníkem nad oltářem; v sousedních polích čtyři nadpisy; při straně evangelní:

BERNARTH ST
ARSSY Z HODIEGO
WA NA TLOSKOWIE MI
LIWSSTIE LCZIOWICZ
YCH CZIESSTICZYCH ꝛc — TRZI
RZIMSKYCH CZYSARZVW
FERDINANDA MAXIMI
LIANA II: A RVDOLFA
TEŽ II: RADDA A SAVD
CZE ZEMSKY WKRA
LOWSTWI CZIESKEM

PAN OTECZ JANA
MLADSSIHO A PRZE
CHA BRATRZI WLAST
NICH Z HODIEGOWA ꝛc

při straně epištolní:

JOHANNA Z HO
DIEGOWA ROZENA
Z CZIESSTICZ GIZ PO
SLEDNI RODV TOHO GE
DINKA MANZIELKA PANA
BERNARTA STARSSIHO
Z HODIEGOVA ꝛc

KTERAŽ ZIWOT
SWVG V WIRZE PRA
WY KRYSTYANSKY
DOKONALA LETHA OD
NAROZENI SYNA BOZIHO
M, D, LXXIII,

2. znak mezi druhým a třetím svorníkem; po stranách jeho nápisy:

IAN MLADSSIJ
Z HODIEGOWA ꝛc
STARSSY SYN ꝛc

MARKETA WEN
CZELIKOWNA Z W
RCHOWISST GEHO
MANZIELKA

3. znak mezi třetím svorníkem a světlíkem; při něm nápisy;

PRZECH Z HO
DIEGOWA ꝛc : HEYT
MAN KRAGE WLTAWS :
KEHO. TOHO LETHA ꝛc
KTERYZ TENTO KOSTEL
TAK JAKOŽ SE SPATRZV
GE OBNOWITI A SPRAWI
TI DAL ꝛc MLADSSI
SYN ꝛc

DOROTHA HR
ZAŇKA Z HARASO
WA GEHO MANZIELKA

Po epištolní straně oltáře v jižní hraně osmiúhelníka upraveno ve výklenku zdi pěkné sedile (obr. 160. a 161.) o čtyřech odděleních, jež jsou označena nahoře kružbami. Kružby ty jsou orámovány pravoúhlými římsami, z nichž vyrůstají žlábkované pruty, vypnuté v dvojnos a v mírném hrotu nahoře se sbíhající. Třetí kružba (od oltáře počítaje) jest vyšší.*) Špice

*) Sedadlo pro celebranta — kněze, jenž sv. obřady konal; sedadla ostatní pro přisluhovače: jáhna, podjáhna a obřadníka.

dvojnosů ozdobeny jsou lístky anebo růžičkami. Sedadlo tvořívala prostá kamenná lavice, na niž se ozdobné podušky kladly.

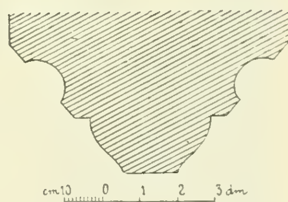
Nad sedilem obíhá kolkolem vnitřních stěn ozdobná kamenná římsa (profil viz na obr. 161.), jíž dříky přípor prostupují.

Obr. 156. Milevsko. Chrám sv. Jiljí. Konsoly žeber v lodi.

Okna veliká, štíhlá, v presbytáři pět, v lodi tři (jen v jižní stěně), ozdobena jsou vesměs bohatou, krásnou kružbou. Jsou dělena dvěma pruty na tré (toliko nad kruchtou jest okno menší, jedním prutem na dvé rozdělené). V mírně hrotitém zakončení oken upraveny jsou pruty buď jako dvojnosy anebo jako jetelové listy, z nichž prostřední vždy vyšší jest postranních. Nad tím geometrické obrazce z křivek skládané:

1. a 3. okno (počínaje od sakristie směrem kolem presbytáře): uprostřed kružby trojúhelník z vypnutých segmentů objímá hrotitý trojlist; na každé hraně trojúhelníka nasazen koncentricky opět hrotitý trojlist.

Obr. 157. Milevsko. Chrám sv. Jiljí. Profil vítězného oblouku.

2. a 4. okno: pruty okno dělící jsou zakončeny jetelovými listy; nad tím dva kolmo postavené čtyřlisty v kruhu, a třetí, rovněž kolmo stojící nad nimi.

5. okno: pruty končí ve 3 trojnosy; nad nimi tři koncentrické hrotité čtyřlisty.

6. okno (v lodi): pruty jsou zakončeny třemi trojnosy, nad tím tři hrotité trojlisty souběžně seskupené kolem drobnějšího listu jetelového.

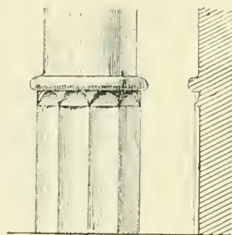
7. okno: pruty opět končí ve trojnosy, nad nimiž tři jetelové listy se souběžně kupí kolem drobného trojlistu hrotitého.

Obr. 158. Milevsko. Chrám sv. Jiljí. Vnější pohled na gotickou část.

8. okno (nad kruchtou), dvěma dvojnosy rozdělené; nad tím jediný okrouhlý čtyřlist kolmo ve kruhu.

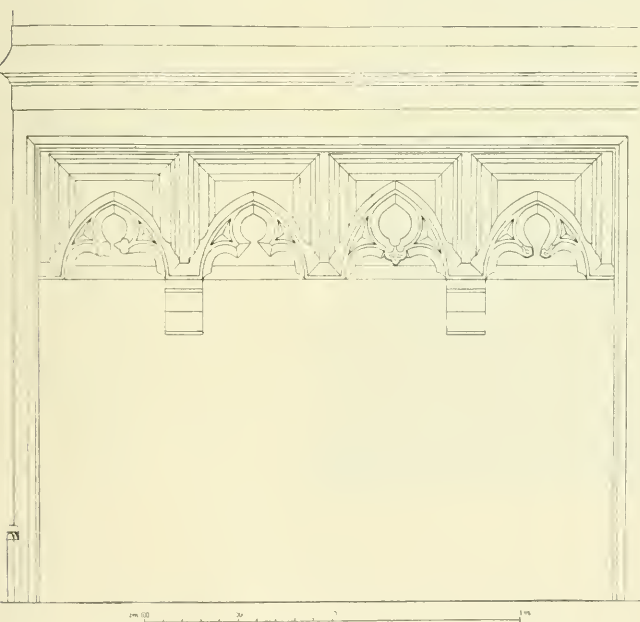
Sakristie při severní stěně presbytáře, obdélná, prostorná síň, jedním oknem (na východ), prutem na dvé děleným, osvětlená. Kružba okna: dva jetelové listy vyrůstající z prutu; nad nimi jediný čtyřlist kolmo postavený, jehož listy mají po třech okrouhlých lalocích.

Obr. 159. Milevsko. Chrám sv. Jiljí. Patka přípory.

Klenba sakristie podobné úpravy jako v kostele: žebra (shodný profil), opřená o kalichovité konsoly — šest počtem — (stejné jako v presbytáři), bez sloupků, protínají se mnohonásobně. Svorníkův tu není. Vchod do sakristie moderně upraven.

Portál kostela v jižní stěně lodi jest v mírný oblouk zaklenut, v profilu pak na šikmé ploše třikrát lomen; na hranách takto vzniklých jsou válcovité pruty; plošky mezi nimi pak půlkruhem žlábkovány. Šířka vchodu 1·77 *m*, výška 3·75 *m* Ostění ze žuly.

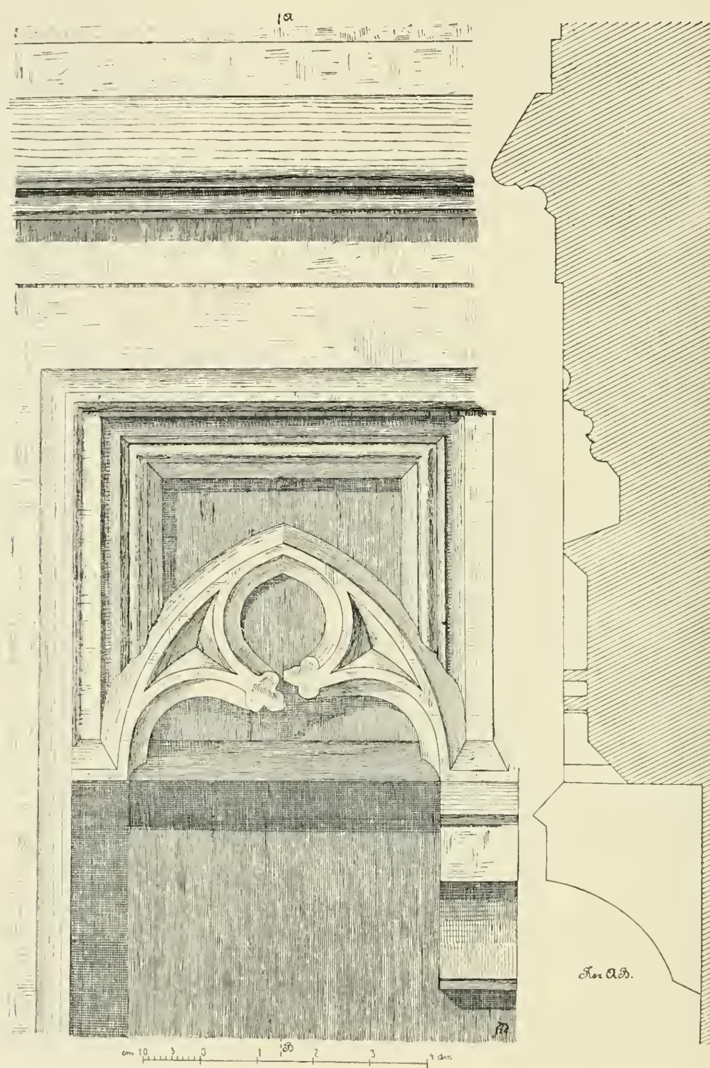
Zevně opřena jest loď i presbytář v místech, kde žebra ze stěn vyrůstají, mohutnými opěráky o jednom ústupku, zakončenými kamenným trojhranným štítkem Celou stavbu obíhá zevně kamenná římsa, tvarem svým shodná s římsou, vnější zdivo chrámu P. Marie krášlící.

Obr. 160. Milevsko. Chrám sv. Jiljí. Sedile. Pohled celkový.

Krov vysoký, sedlový, znamenité tesařské práce. (Sanktusník je moderní.) Směrem ku presbytáři ukončen kryt věže průčelním štítem cihlovým, jednoduchým panelováním ozdobeným. Obruba tohoto štítu ze žulových desk, při dolejším zakončení střechy svismo sříznutá; obě plošky takto vzniklé ozdobeny jsou znakovým štítkem, na němž vztyčená hlava psí na pravo hledící, s obojkem kolem krku.

Kruchta i nábytek chrámový jsou novodobé; ze starších dob zachována tu toliko zajímavá renesanční kazatelna, hranolový to ambon

(osmistěn). Stěny podstavce ozdobeny jsou hrubou řezbou listovou; řečniště má na nárožích po hadovitě krouceném sloupku, ovinutém révím, s hlavicemi pseudojonskými (uprostřed volut andílčí hlavička). Náplně mezi

Obr. 161. Milevsko. Chrám sv. Jiljí. Sedile. (Detail a řez.)

sloupky jsou ozdobně orámcovány. Dobrá řemeslná práce, nyní hrubě olíčená, ze XVII. stol.

Náhrobníky (stejně jako z chrámu P. Marie) odnešeny do nynějšího pivovaru, kdež slouží za dlažbu.

ZVONY v dřevěném patře na románské věži při kostele sv. Jiljí:*)

*) Dle Weyraucha přeneseny zvony r. 1692 z klášterního kostela k sv. Jiljí; nemohloť se jimi prý bez nebezpečí pro klášterské věže zvoniti.

1. 1·23 *m* v průměru, 1·17 *m* výšky (s uchy pletencovými). Při koruně minuskulový dvouřádkový nápis:

in nomine : domini : nostri : ihesu cristi : hoc : opus : preclarum : est : factum : ad honorem : summe : trinitati : et indiviedeu : unitati : anno : dom :

ini : millesimo quadringentesimo : nonagesimo : septimo : feria : quarta : ante : nicolai : yohanes : cantarista : fecit : hoc : opus : inomine : domini.

Obě řádky od sebe dělí proutek, kolem něhož se ovíjejí šalvějové lístky. Počátek druhé řádky označen jest dělítkem: běžící zajíc.

Na plášti drobounký, hrubě provedený krucifix a relief sv. Mikuláše v biskupském rouše, s knihou a třemi jablky.

2. 0·90 *m* prům., 0·94 *m* výška (s uchy hladkými). Nahoře pás k sobě přikládaných drobných reliefů (antické postavy): žena se psem, v zrcadlo hledící; muž s holí a sypacími hodinami, mladík poskakující, jenž na loutnu hraje a pod. Pod tím věnec svislých listův. Na plášti nápis:

Obr. 162. Milevsko. Socha P. Marie v městském kostele.

IAKOZ GSAV AVRZAD
OBECZ MILIWSKA K KOSTELV S. GILGI
NALEZEGICI M . D . L . XXX .
TENTO ZWON DIELATI
TAK ROZRAIENEHO ZASE PRELIWATI
SE WSSI OSADAV M . DC . XXX . DALI
PRZI CZASV PANOWANI G . M .
P . OPATHA CRISPINA
A PROBOZTA DOX
ANSKEHO

ADALBERTVS ARNOLD
V . P . B . H . M . O . G
MBG — AZA

Pod nápisem medailonek s poprsím Madonny s dítkem.

KOSTEL SV. BARTOLOMĚJE v městě, monstrosní stavba z r. 1866, na místě starého kostelíka, tehdy sbořeného, zbudovaná.*)

*) Starý kostelík (podle papírového modelu na radnici chovaného soudíc) byl drobná stavba, skládající se z obdélné lodi, sedlovou štíhlou střechou kryté, a polygonálního nižšího presbytáře, a postrádal zevně všelikého uměleckého významu. V pod-

Po stěnách rozvěšeny renesanční obrazy na plátně značně zarudlým koloritem malované — zbytky to velikého oltáře, jenž patrně v původním kostelíku anebo (spíše) u sv. Jiljí stával. Představují sv. patrony i jiné světce (4 evangelisty atd.). Řemeslná práce z poč. XVII. stol.

Obraz sv. Norberta na plátně (1·75/0·95 *m*) ve vkusném rozvilinovém rámci 0·30 *m* širokém. Z konce XVII. stol.

Obr. 163. Milevsko. [Socha sv. Jana v městském kostele.

Sochy: Ukřižovaného, P. Marie a sv. Jana na postranním oltáři při kruchtě, v životní velikosti (1·82 *m* vys.) ze dřeva řezané, polychromované. Jsou pozoruhodny zejména bravurností, s níž řezány bohaté záhyby rouch (viz obr. 162. a 163.). Stávaly původně na břevně při vchodu do presbytáře v klášterním chrámu, odkud byly r. 1821 po opravě sem přeneseny. (Pam. kniha na děkanství.) Velmi dobrá práce z první polovice XVIII. stol.

Na novodobém hlavním oltáři dvě pěkné sochy světců, v rouše praemonstráckém, nyní bílé natřené, 1·48 *m* vys., z kláštera sem přenesené. Slušná práce z min. stol. Rovněž tak i sochy dvou andělů, stojících na válcovitých podstavcích jež jsou ozdobeny reliefy obíhajících geniů (patrně součásť bývalého oltáře).

Věčná lampa před hlavním oltářem visí na ozdobném řetězci, jehož články jsou z kovaných volut skládány. Zajímavá práce ze XVII. stol.

Ciborium hrubě tepanými akantovými rozvilinami ozdobené, z r. 1721.

Zvony: 1. 0·61 *m* průměr i výška (ucha, z nichž jedno uraženo, jsou ozdobena ženskou maskou). Při koruně věnec minuskulových písmen

---

střeší zřízena byla řada drobných okének, v nichž Grueber l. c. domníval se spatřovati střílny, jakož i celou stavbu za románskou pokládal, a jakožto prý »kostel opevněný« vysoko cenil. Mínění toto neshledali jsme ničím opřeno; stavba sama pak, což dle některých zmínek v listinách Weyrauchem o. c. citovaných i patrno jest, vznikla v XVI. stol. za vlády Švamberkův.

Dle Weyraucha měl kostelík tento (r. 1841) »podivuhodné hvězdovité klenutí nad presbytářem«. Byly v něm tehdáž tři oltáře.

bez ladu a smyslu skládaných. Dělítkem jsou křížky a čtyřlisté ostnité růžičky. Pod nápisem Kristus na sukovatém kříži. XV. stol. (Zvon k vůli zavěšení v koruně provrtán.)

2. umíráček 0·29 *m* v prům. Při koruně rokokový ornament, při okraji I. G. K. 1764. Na plášti relief sv. Jana Křtit. a sv. Kateřiny.

RADNICE, nyní okresní úřední dům, ze XVII. stol., prostá jednopatrová budova skoro do čtverce stavěná, s prostorným světlíkem ve středu, nad nímž se zvedá nad střechou věžovitá přístavba, bání přikrytá. Pod bání obíhá uvnitř dřevěná pavlač, při níž jsou arkádovitě upravená okna (po všech čtyřech stranách).

PEČETIDLO MĚSTSKÉ, mosazné, okrouhlé, 39 *mm* v prům.; uprostřed kartuš štítová, nad ní postava ve vévodském oděvu, jež má na prsou drobounký štítek s Hodějovským kaprem. Při okraji legenda: SIGILLVM MINVS CIVITATIS MILIVIENSIS; při kartuši letopočet 1603 (viz obr. 164.).

Obr. 164. Milevsko. Městská pečeť

Nuzice.

O blízkém hradišti viz zmínku ve článku »Bechyně« str. 1.

Olší.

O bývalé TVRZI zdejší viz Sedláček, o. c. VII., 287.

Opařany.

Schaller o. c. XIV, 142; Sommer o. c. X, 44; Trajer o. c. 637. Jos. Hejna Paměti statků: Opařanského, Podbořského etc., str. 1.—125.

KOSTEL SV. FRANTIŠKA XAV. (od r. 1786 farní). Na místě spustlé tvrze založila r. 1657 hrab. Františka Slavatová drobný kostelík, jenž byl posvěcen r. 1659. Plány zhotovil *Matěj Vels*, stavbu provedli *Ondřej Radler*, mistr a *Michael Seemayer*, stavitel.*) R. 1669 přistavěny k němu kaplice: Svatohorské P. Marie a sv. Ignáce; také i věž.

Z kostelíka tohoto zbyla toliko kamenná tesaná deska, původně nad vchodem jeho umístěná, s nápisem (v jednoduchém kartušovém orámování): DIVO FRANCISCO XAVERIO SACRUM, a letopočtem 1658. (Kámen ten jest nyní osazen uvnitř chrámu při průčelním vchodu.) Na místě jeho zbudovali jesuité nádhery milovným způsobem svým v r. 1732—1735 nynější skvělou orientovanou budovu z lomového kamene, na kvádrovém trnoži, značně na chrám sv. Klimenta v Pražské koleji upomínající. (Pohled do nitra viz na obr. 165 a 166.)

Vnějšek chrámu jest u porovnání s bohatstvím vnitřku téměř chudý.

Západní průčelí rozděleno jest bohatou římsou na dvě patra. V přízemí upraven prostý vchod, nad nímž — v patře druhém — jest façada rozčleněna dvěma oblými polosloupy na tři pole, jež mají při nárožích po pilastru za ozdobu. V prostředním poli prolomeno zprohybané okno, v pobočních jest po výklenku s kamennou sochou. Nad druhým patrem opět hojné prohybané římsoví, místo štítu pak věž, přikrytá sličnou plechem pobíjenou bání s lucernou. Pod bání hodinové ciferníky.

Ostatní stěny děleny jsou pilastry (místo hlavic — římsy) a lisenami na jednotlivá travé, rozčlenění vnitřku naznačující. Nad okny a pod okapem opět statné římsy. Uprostřed bočních stěn po vchodu, nad nímž vždy na střeše slušný, barokně prohnutý vykýř římsami a elliptickým světlíkem ozdobený. Střecha hladká, nad celou stavbou stejně vysoká, prejzová, na východní straně oble zakončená.

Půdorys skládá se ze čtyř travé za sebou jdoucích a jeví podobu kříže, jehož příčné břevno (široké a krátké) obě prostřední travé zaujímá a mírně jen na způsob risalitu povystupuje, tvoříc loď (12·35 *m* širokou a 17·00 *m* dlouhou); travé východní (9·00 *m* šir., 6·90 *m* dlouhé) tvoří presbytář, travé pak západní, s východním shodné (uvnitř 8·20 *m* šířka, 5·35 *m* délka), slouží za emporu. Stěny presbytáře i podvěží jsou znatelně do vnitra budovy povyduty, v lodi pak tvoří výklenky pro poboční oltáře.

---

*) V kostelíku tom byly mimo hlavní oltář, k němuž zakladatelka darovala obraz sv. Františka ve Vlaších malovaný (dle pamětní knihy farní), — patrně týž, který dosud jest nad hlavním oltářem, — ještě dva poboční oltáře; obrazy na těchto oltářích (Rodiny Páně a sv. Františky Římské) maloval *Řehoř Zmíček* z Jindřichova Hradce.

Obr. 165. Opařany. Pohled do nitra kostela směrem k oltáři.

Půdorysu odpovídá klenba, rozvržená na čtyři kuple, nesené pasy (páry sploštělých, k sobě prohnutých oblouků), jež se opírají o velmi bohaté římsoví, na způsob hojně lámaného architravu, podepřené sloupy a pilastry s ozdobnými korintskými hlavicemi (stucco).

Mezi párem sloupů, nesoucím prostřední klenbové pásy v lodi, upraven jest po každé straně poboční vchod. Silná špaleta prolomeného zdiva tvoří tu předsíňku, jejíž otvor do kostela býval zastřen kobercem, zavěšeným na dřevěném, řezbou ozdobeném nadpraží. Vchodem po straně epištolní přístup do kostela, po straně evangelní přístup do sakristie. Nad síňkami zřízeny mezi dříky sloupců ústící drobné sličné balkonky, drobnou ballustrádou opažené, z nichž toliko balkonek při sakristii z obytné budovy jest přístupný.

Klenba nádherně jest ozdobena freskovými malbami i stukatérskou prací.

Freska, bohatou a živou komposicí, správnou, na effekt vypočítanou kresbou a velmi živým koloritem vynikající, představují život sv. Františka Xav. V poli prvém (nad presbytářem) znázorněny hrůzy morové rány: nakažení umírají, jiní vztyčují ruce prosebně k nebi, v pozadí pak mrtví jsou odnášeni; nad tímto skupením vznáší se v oblacích sv. František, an se přimlouvá a rukama k nemocným vztaženýma je Bohu odporoučí. V poli druhém: Sv. František stojí na lodičce, vlnami zmítané, obklopen uděšeným zástupem, a vztaženou pravicí s křížem utišuje rozbouřené moře. V poli třetím: Světec, před nímž andělé drží rozestřenu mapu Asie, stojí na zeměkouli. Nad emporou: Apotheosa světcova, jejž andělé do nebes provázejí. V cípech, kde klenba ve stěnu přechází, jsou zdařile šedí vymalovány alegorie světcových ctností, jakož i personifikace krajů, v nichž světec působil.

Stuccová práce dosti střídmá, provedena nejvíce motivem rostlinným. V průčelí klenbových pásů jsou provedeny mimo to ještě velké nápisové kartuše, vznášejícími se anděly nesené; nápisy jsou votivní a letočetné (udávají rok stavby — 1735.).

Okna jsou vesměs prohybanými křivkami ohraničená, prostorná, v klenbových osách po obou stranách kostela prolomená.

Nábytek chrámový dosud vesměs původní.

Hlavní oltář. Pozadí jeho tvoří malba na omítce, představující perspektivické pokračování chrámové architektury, nad níž pod klenbou ve světlém oblaku vznášejí se četní andělé velebné Svátosti se kořící. Oltář vlastní, volně před touto malbou stojící, jest ze dřeva na způsob mramoru olíčeného, na hojně zprohybané vyzděné mense; veliký tabernakl obklopen jest čtyřmi šroubovitě točenými sloupky a dvěma anděly jej podpírajícími. Nad tímto oltářem upevněn ozářený rámec, jejž nesou dva velcí andělé (jeden při spodním, druhý při svrchním rohu naproti sobě), četní pak drobní oblétají. V rámci tom jest pod sklem zmíněný již obraz sv. Františka 1·80 *m* vys., 1·34 *m* šir., na plátně. Obraz představuje

Obr. 166. Opařany. Pohled do nitra kostela směrem ke kruchtě.

ve střední partii klečícího sv. Františka, an se koří P. Marii, sedící na trůně, neseném anděly v oblacích, s dítkem na klíně. Ostatní plochu obrazu vyplňuje zástup andělův na různé hudební nástroje (i na basu) roztomile hrajících. Komposice obrazu velmi pěkná, kolorit na temném pozadí neobyčejně skvělý, provedení však dosti hrubé. Effektní práce italského rázu z počátku XVII. stol.

Nad tabernáklem (později přidaný) temný obraz Madonny Brněnské v bohatě řezaném, prolamovaném zlaceném rámci. Rámec jest velmi dovedná práce z prvé pol. XVIII. stol.

Po stranách hlavního oltáře jsou ve zdi upraveny výklenky, v nichž stojí dobré barokové sochy v životní velikosti, sv. Víta, Václava a Norberta — čtvrtá jest neurčita — (jsou dílem zlaceny, dílem bíle natřeny). Stěna jižní i severní byla původně také okrášlena freskou (po jedné straně byl dle pamětní knihy »vypodobněn Xaverius, an se koří před obrazem Ukřižovaného«, po druhé »an mezi dvěma anděly ducha vypouští«); malby ty dle rozkazu biskupova o visitaci pro sešlosť r. 1787 zabíleny.

Nad sochami v presbytáři zavěšeny jsou dva obrazy na plátně (poprsí: sv. Alois, sv. Stanislav) circa 1·00 *m* vysoké, oválové, směru Raabova.

Poboční oltáře čtyři (po dvou proti sobě při stěnách lodi pod okny); hojná dřevěná struktura těžkých tvarů. Na každém z nich obraz na plátně, 1·70 *m* šir., 2·77 *m* vys., z nichž vynikajícím dílem uměleckým jest obraz sv. Jana Křtitele, kážícího zástupu na poušti. Bohatá scenerie (osoby podány v malebných orientalských krojích), kolorit jasný, značně zarudlý. Velmi cenná práce *Ig. Raaba S. J.* Ostatní obrazy komposicí chudší, pečlivého však provedení. Slušná práce některého z pomocníkův Raabových. Po každé straně obrazů vždycky po soše sv. Patronů českých, slušné práce. Nad oltářem sv. Jana Nep. (při empoře po evang. straně) okno, ústící na chodbu residenční budovy, zakryto jest obrazem sv. Vavřince ve vkusném prolamovaném rámci barokovém.

Při triumfálním oblouku, po straně epištolní, pátý poboční oltář prostých tvarů, s cenným obrazem sv. Ignáce na plátně (úplně zašlý a plísní zničený) a skulpturou nejs. Trojice.

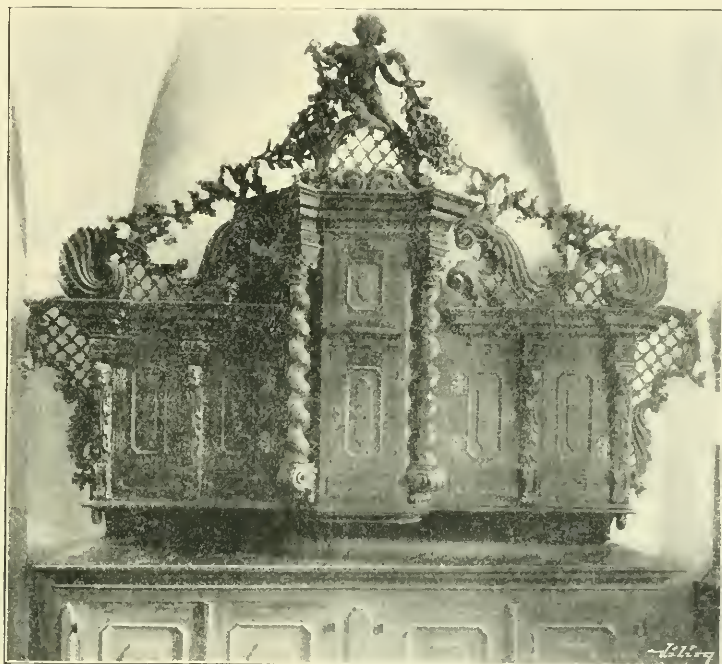
Naproti němu kazatelna dřevěná, bohatě pracovaná, při zdi umístěná. Reliefy: na zábradlí stupňů: Kristus vyhánějící kupce z chrámu; na řečništi: Proměnění Páně; mimo to hojné ozdoby řezbářské, andílkové s emblémy spravedlnosti, milosrdenství, troubou soudu, knihou evangelia atd. Na přístřešku veliká zlacená zeměkoule, nad níž Boží oko hojně ozářené; při okraji anděl s deskami zákona. Ozdoby jsou hojně zlacené, ostatek mramorován.

Na empoře vkusné varhany, jež postavil r. 1736 *Václav Pantočka*, varhanář z Moravských Dačic. Pod emporou dvě dubové zpovědnice dosti ozdobně pracované; v hořejší části jsou v nich zasazeny slušné podélné obrazy na plátně: kajícího Petra a Marie Magdaleny.

Lavice dubové, úpravné. Postranice jejich jsou ozdobeny řezbou (listový ornament).

V sakristii krásná dubová skříň na paramenty 3·10 *m* šir.; svršek její (obr. 167) ozdoben na místě pilastrů akantovým listem, z něhož nahoře hlavinka dětská vyrůstá. Svrchu soška anděla pletence držícího.

Kalich*) — zlacené stříbro — 0·27 *m* vys., hojně na noze, nodu i košíčku tepáním ozdobený. Mimo to na noze (ze šesti zaokrouhlených lupenů sestrojené), jakož i na číši po třech na smaltované destičce malovaných obrázcích (životopis sv. Františka), obroubených hojnými imitova-

Obr. 167. Opařany. Skříň na paramenty v sakristii.

nými drahokamy. Na ořechu (hruškový profil) jsou vytepány tři andílčí postavičky s odznaky víry, naděje a lásky. Tepání ostře a precisně prováděno; poněkud banální formy a příliš hojná barevná skla jsou však vkusnosti tohoto kalicha na ujmu. Vynikající pražská práce okolo r. 1723. Značky:

Pacifikál (stříbro z části zlacené), velmi ušlechtilé formy (obr. 168): noha kruhová, 13·8 *cm* v průměru, ozdobena jest velmi dovedně tepaným rostlinným ornamentem, úplně naturalisticky podaným. (Viz obr. 169.) Oblý stvol přerušen prsténcovým ořechem, nad nímž z akantových, tepaných

*) V majetku chrámu sv. Salvatora v Klementinu Pražském nalézají se tři páre tohoto kalichu.

lístků upravena štíhlá číška, ze které vyrůstá kříž při okraji granáty osázený. V předu kříže drobná soška Ukřižovaného, v zadu okrouhlá ostatková schránka. Výborná práce pražská z prvé pol. XVIII. stol. Značky:

Obr. 168. Opařany. Pacifikál.

Relikviář v podobě drobné sluncové monstrance, 0·37 *m* vys., tepáním zdobený. Slušná práce z druhé pol. min. stol. Zlacená mosaz.

Kalich 2. 0·22 *m* vys., zlacená měď: noha hladká, osmilistá, na kupě prolamovaný a tepaný košíček (v listovém ornamentu andílčí hlavičky). Počátek XVIII. stol.

Hojná mešní roucha z brokátů zlatem, stříbrem i barevně protkávaných. Stářím i krásou vzorku nade všechny vyniká žlutavě zelená kasule z těžké hedvábné látky, do níž jest vetkán znamenitě komponovaný renesanční vzorek. XVII. stol. (Viz obr. 170).

Zvon hrubě provedený, 0·56 *m* průměr, 0·42 *m* výška (bez uch). Při koruně barokně stylisované listy svislé a opis: FRANZ JOSEBH KÜHNER GOSS MICH IN PRAG ANNO 1800, na plášti: IN HONOREM S. FRANCISCI XAV. (nad reliefem sv. Františka umírajícího), a IN HONOREM S. IOANNIS NEP., při reliefu stojícího sv. Jana Nep.

Hodinový stroj kovaný, označen: IOHANES GANDENS HÖNER IN BECHIN 1735.

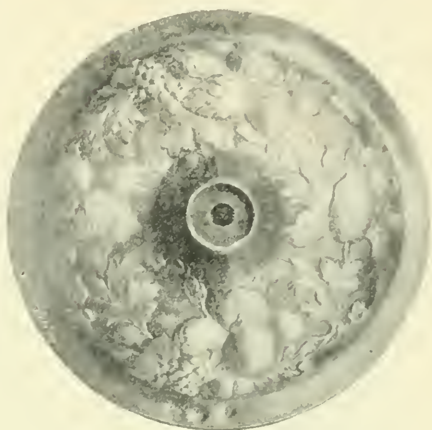
RESIDENCE nyní přestavěná a na zemský blázinec upravená, statná budova o třech patrech v pravém úhlu stavěná, a s kostelem souvisící. Zevnějšek úplně prostý. Vchod z nádvoří kostelního, kamenným pěkně

profilovaným pažením (nahoře zprohybaným) obložený. Letopočet MDCCXVII. do něho vtesaný udává vznik této budovy. Dvéře jsou železem pobité a tepanými růžičkami posázené. V bývalém refektáři klenutý strop (placková forma) stukatérskou prací a olejovými obrazy ozdobený. Obé jest slušné, má však cenu toliko dekorativní. Obrazy představují život sv. Františka

Ozdobné dvéře z příbytku představeného přeneseny do Bechyně (viz obr. 62). Podobné ač prostší ještě několikrát se tu vyskytují.

NÁDVOŘÍ klášterní obehnáno zdí, v níž jsou upraveny dvě brány s ozdobnými prohybanými štítky.

Při kostele KAPLIČKA sv. Jana Nep.: drobné čtvercové staveníčko v průčelí trojúhelníkovým štítem zakončené.

Obr. 169. Opařany. Noha pacifikálu.

Ostrov.

M. Kolář v »Pam. Archaeol.« VII. 459. Sedláček »Hrady« VII. 283., »Místop. sl.« 287. č. 450.

HRADIŠTĚ na prostorném ostrově (měří c. 5 čtver. jiter) velikého rybníka. Rozsáhlé zbytky vesměs nízkých zdí; na straně západní, kde pruh rybníka ostrov chránícího jest nejužší, jest dosud patrný veliký příkop. Příchod na ostrov byl s téže strany brodem, kamenem dlážděným, asi 4 *m* širokým.

Podboří.

Sedláček o. c. VII. 56. — Hejna o. c. 126—140.

O mohylách zdejších viz článek »Hodušín« a »Hánov«.

TVRZ zdejší s pivovarem a ostatními budovami stávala tam, kde nyní čp. 54. (a sousední). Měla ještě před nedávnem mimo přízemí jedno ještě patro a kryta byla štíhlými střechami s ozdobnými štíty. Část budovy dosud zachována; přízemní světnice jsou opatřeny klenbou z konce XVI. stol. Umělecky nevýznamno.

Předbořice.

Schaller XIV, 31.: Sommer X, 102.

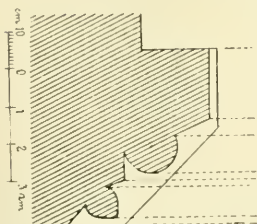
KOSTEL SV. FILIPA A JAKUBA, filialní, roku 1365 farní. Drobná orientovaná stavba ranně gotická, líbeznou úměrností vynikající.

Obr. 170. Opařany. Vzorek látky mešního roucha.

Věž čtyrhranná, stanovou střechou přikrytá, přistavěna v západním průčelí r. 1812 (původně stávala dřevěná zvonice opodál). Celé budově dostalo se nedávno moderní úpravy.

Loď 11·00 *m* dlouhá, 6·75 *m* široká, 5·65 *m* vysoká (původně o něco vyšší), přikrytá stropem plochým, osvětlena jest třemi okny, původního rázu pozbavenými. Vchod se strany jižní, 1·17 *m* šir., 2·40 *m* vys., hrotitým kamenným ostěním obložený, jehož vnější hrana jest profilována (obr. 171).

Obr. 171. Předbořice. Profil portálu.

Triumfální oblouk (rozpjetí 4·23 *m*, 5·05 *m* vys., síla zdi 0·95 *m*) zaklenut do špice, neprofilován.

Kněžiště skoro čtvercové (5·25 *m* dl., 4·65 *m* šir.) zaklenuto kamenem u výši 5·95 *m*. Kamenná žebra hranolová, na hranách ploše sříznutá, 0·17 *m* šir., 0·24 *m* ze zdiva vynikající, protínají se ve hladkém okrouhlém svorníku. Okna tři (v osách klenby), z nichž toliko okno za oltářem zachovalo podobu původní: úzké (0·25 *m* šir.), štíhlé (1·70 *m* vys.), lomeným obloukem překlenuté, se špaletou na obě strany silně se rozvírající; špaleta zaklenuta půlkruhem a měří 0·78 *m* na šíř a 3·73 *m* na výš. Okénka počínají 2·10 *m* nad podlahou.

Síla zdiva v presbytáři i v lodi 1·20 *m*.

Ve štítě nad vítězným obloukem prolomeno hrotitým žulovým ostěním obložené okénko 0·55 *m* šir., 1·60 *m* vys

Nábytek vesměs novodobý.

Monstrance rokoková, 0·60 *m* vys., ze zlacené mědi, paprskovitá, ozdobená obhrouble provedeným tepáním a tepanými reliefy sv. Šimona a Judy. Beze značky. Řemeslná práce z r. 1766.*)

Mešní roucho plátěné, ozdobené různo rozloženými květy, pestrým hedvábím vyšitými. Z konce XVII. stol.

Zbytek antependia: na žluté hedvábné látce hedvábím barevným vyšívané vkusné girlandy. Z počátku XVIII. stol.

Náhrobníky: 1. (před vchodem do sakristie) 0·80/1·80 *m*, žulový otřelý: uprostřed znakový štítek, při krajích rámcový nápis, z něhož čitelno:

. . . . ENI GILGI ZAHRADESKI Z W | LCZI HORI |
A POCHOWAN LETA P. MDL . . . .

2. (v protějším rohu, přikryt oltářem) má dle pamětní knihy fary Kovářovské nápis: »Leta Páně MDXLVI Adam Zahrádecký umřel.«

Obr. 172. Předbořice. Nápis na zvonu.

*) Stála (dle pam. knihy Kovářovské) 32 zl. 42 kr.

Zvony: 1. 0·82 *m* průměr, 0·76 *m* výška (i s pletencovými uchy). Při koruně dvouřádkový minuskulový opis (obr. 172).*)

Na plášti hrubě provedený relief sv. Václava (celá postava).

2. průměr 0·61 *m*, 0·54 *m* výška (s uchy hladkými). Při koruně renesančním propletavým ornamentem obroubený nápis:

ANNO 1678: GOS MICH NICOLAVS LÖW IN PRAG.

Na plášti:

S: PHILIPI V. IACOBI.

TVRZ zdejší zmizela beze stopy. Dle některých nálezův (zdiva, trámcův, šipek a pod.) soudě stávala asi tam, kde nyní škola stojí. (Srov. Tyl Fr. o. c. 90.)

Radětice.

Severně od Radětic na obecním pastvišti 13 mohyl z V. stol. Richlý, Mitth. C. C. XIX., 1893, str 141.

Poblíž této nekropole u lesa jiné pohřebiště mohylové (ellipsové) v průměru 1000—500 krokův. Tamže str. 142.

Rataje.

Schaller XIV, 140; Sommer X, 33; Trajer 631.

U Rataj mohyly; viz o nich J. K. Hraše v Pam. arch. V 230, IX 130, 659; Mitth. 1888 XIV. Hroby v lese »Březovec« u Rataj. Předměty (bronzové nástroje a urny) v zemském museu.

FARNÍ KOSTEL NEJSV. TROJICE. Ačkoliv připomíná se již r. 1384, nejeví nynější stavba jeho nijakých známek starobylosti. Jest to malá prostá budova bezslohová z konce min. stol., jejíž prostičký zevnějšek ničím nepoutá. Presbytář jest obdélník, jehož klenba na 4 pilastrech spočívá a k obdélníku tomu vzadu přiléhá malý prostor třemi zdmi obklopený a klenbou konchovou krytý. Vítězný oblouk polokruhový. Loď jest rovněž nadmíru prosta. Okna obdélníková segmentovitě překlenutá. Celý kostel jest 18·70 *m* dlouhý; loď 8·47 *m* šir.

Křtitelnice románská v předsíni, odjinud prý sem přivezená, 0·795 *m* vys., 0·78 *m* šir. Tvar polokulovitý s válcovým nízkým podstavcem. Vypuklý povrch vnější ozdoben jednoduchými vypukle tesanými pruty. Průměr polokulovité nádrže vnitřní 0·475 *m*.

---

*) t. j. Anno MCCCCCXV. En ego campana nunquam pronuntio vana, ignem vel festum, bellum aut funus honestum. Qui me fecit magister Bartholomeus nomen habet in nova civitate Pragensi. Sit laus (Deo).

Lampa před hlavním oltářem, 0·38 *m* vys. z mosazi; pěkně vysekávaný vzor rostlinný; na třech stranách lité a ciselované karyatýdy ženské. Menší lampička téhož tvaru před oltářem postranním. Stol. XVII. (Obr. 173).

Rámec barokní, čtyřhranný s vysokým nástavcem hořejším, 97 *cm* šir., 185 *cm* vys., s intarsiemi rytých benátských zrcadel, do nichž vryty výjevy lovecké. Druhá pol. XVIII. stol. (Viz obr. 174).

Monstrance mosazná, 62 *cm* vys., 35 *cm* šir. Široká noha velmi vypuklá má ve křižujícím a proplétajícím se vzoru stuhovém medaillonky čtyř sv. evangelistů (poprsí). Nodus litý ciselovaný (andílčí hlavičky). Střed věnec ze čtyř mušlí a rostlinného dekoru. Za tím pak barokový rámeček s mřížkováním a nejzáze paprsky. Na okraji nohy nápis: Impensis benefactorum 1746. Slabá práce.

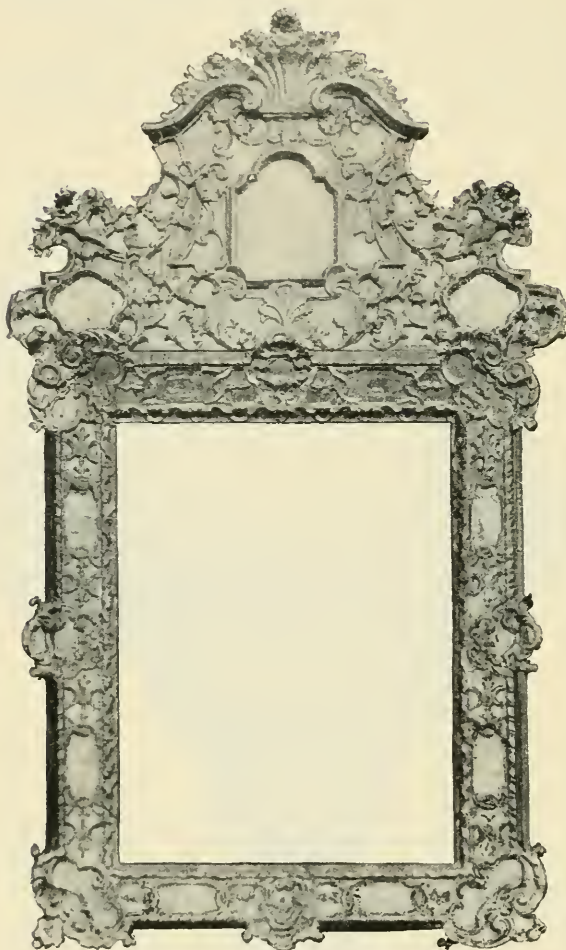

Obr. 173. Rataje. Lampa v kostele.

Zvon 1. 77·5 *cm* v prům., 60 *cm* vys. Kolem hořejšího kraje pás 4 *cm* šir., v němž ornament: pelikán prsa svá rozdírající, jehož roztažená křídla přecházejí v rostlinné vinutiny. Pod pásem několik spolu nesouvisících listů akantových. V předu znak Šternberský, pod nímž nápis:

ILVSTRISS : AC EXCELLENT : DOM : DOM : WENCESLAVS ADALBERTVS SAC : ROM : IMP : COMES A STERNBERG DOM : DIRECTVS FEVDORVM LIBEROSA · LEISKA · SARKA & REICHERSCIEÜTZ HAEREDITARIVS DOMINVS IN GRUNNERG HORASDIEGOWITZ · SEDLETZ HOROSEDL & ZALVZAN · KRVPKA · KLEZAN & DVRNHOLZ AVREI VELLERIS EQVES SAC : CAES : MAIEST : INTIMVS CONSILIARIVS · CAMERARIVS · REGIVS LOCVMTENENS · MAI · IVD · PROV · ASSESOR & SVPREMVS REGNI PRAEFECTVS NEC NON AVLAE REGIAE MARESCHALLVS IN REGNO BOEMIAE · TVTOR MINORENNIS HERVLAE MARIAE TERESIAE COMITISSAE A STERNBERG CAMPANAM

HANC LONGAEVO VSV IN PLVRES CONFRACTAM PARTES AVCTO AERE REFVNDI IVSSIT.

Obr. 174. Rataje. Barokní rámec v kostele.

Pod tím při dolejší obrubě letopočet 1705 a malá vypuklá kartuše s nápisem.

VETERO
PRAGAE FVSA
AB ANTONIO
SCHÖNFELD.

Vzadu na plášti P. Maria s Ježíškem ve svatozáři na měsíci stojící; vedle sv. Václav. Výška figur 20 *cm*.

Zvon 2. 61 *cm* prům., 47 *cm* vys. Nahoře rostlinný renesanční pás, pod ním věnec dolů svislých vedle sebe kladených lupenův. Nápis:

LETHA 1633 SLYTY GEST
OD THOMASSE FRYCZE
ZWONARZE W MIESTIE
RAVDNICZY NAD LABEM.

Na plášti krucifix.

TVRZIŠTĚ čtverým valem a trojím příkopem obehnané; viz J. K. Hraše Pam. arch. V, 231 a Sedláčkovy Hrady VII, 55.

Sepekov.

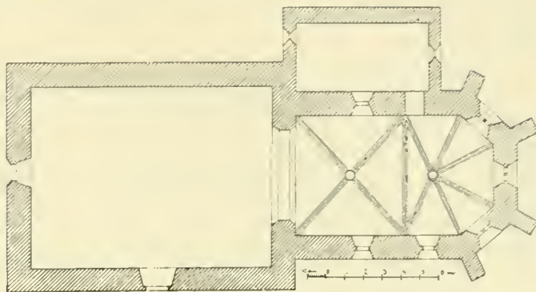
Schaller o. c. XIV, 149; Sommer o. c. X, 54; Weyrauch o. c. (mskrpt.). Trajer o. c. 632 sq. Dominik K. Čermák »Sláva P. Marie Sepekovské« 16 sq.

»Na Vrších« nad rybníkem »Tovaryšem« mezi říčkou Smutnou a potokem Milevským pohřebiště praehistorické. Dosud zachovány tři mohyly, ostatní — dosti četné — vesměs rozorány. Nález (nehojný) roznesen. Srv. Pam. IX, 131; Šnajdr, Poč. Praeh. místop. 90. — »Na Chlumu« nad levým břehem Smutné rovněž praeh. pohřebiště (asi 60 hrobů). Pam. VI. 221 a 310, IX, 130; Šnajdr o. c. 91.

O blízkem »Hradišti« nad rybníkem »Chobotem« viz článek »Skalice«.

BÝVALÝ FARNÍ KOSTEL SV. MIKULÁŠE, okolo r. 1321. zbudovaný.*) (Půdorys viz na obr. 175.)

Stavba jeví tvary ranné gotiky; sestává z lodi, nižšího presbytáře a sakristie (viz půdorys na obr. 175.) a jest orientována. Zbudována jest z kamene lomového; toliko nároží, obložení vítězného oblouku a oken, žebra a kružby v oknech jsou z tesaného kamene (z části červenavý pískovec).

Obr. 175. Sepekov. Kostel sv. Mikuláše. Půdorys.

Loď (mírný obdélník), neklenutá, se vchodem v západním průčelí a oknem nad ním, jest nyní z větší části ubourána.

Vítězný oblouk zalomený, obložený silným žebrem s hranami ploše sříznutými.

Obr. 176. Sepekov. Kostel sv. Mikuláše. Profil žebra.

Presbytář zakončen třemi stranami osmiúhelníka, kamenem zaklenut; býval původně osvětlen šesti nevelikými okny, opatřenými bohatou kružbou.

Klenba opírá se o žebra 0·21 *m* nad povrch její vynikající, 0·14 *m* silná, hranolová; přední hrany žeber nejsou ploše sříznuty nýbrž mělce žlábkovány (obr. 176.). Sbíhají se ve dvou kruhových svornících; svorník vítěznému oblouku bližší je hladký, svorník pak nad osmiúhelníkovým zakončením zdobí vytesaná růžice.**) Konsoly žeber upraveny jsou buď v podobě prosté římsy anebo v podobě hlavic na způsob lidských tváří poměrně velmi dovedně a pravidelně z kamene vytesaných (obr. 177.)

Obr. 177. Sepekov. Hlavice v kostele sv. Mikuláše.

Okna jsou obložena hrotitým pískovcovým ostěním a opatřena vkusnou a rozmanitou kružbou (viz obr. 178.). Mírně na hranách žlábkovaný prut dělil každé z nich na dvě části, zakončené nahoře neúplnými jetelovými anebo hrotitými trojlisty; nad nimi pak tyto různé kombinace kružbových článků:

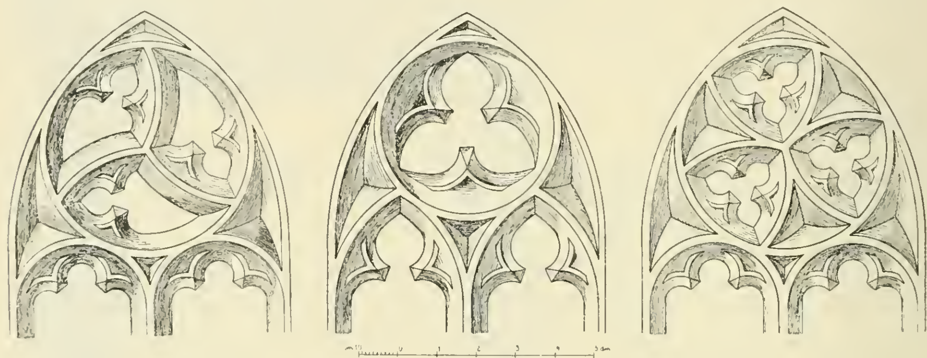
*) Dle originalu, jejž Weyrauch v archivu na děkanství Milevském nalezl, udělil Přibyslav, světící biskup Pražský, r. 1327. odpustky věřícím při oltáři sv. Mikuláše v Sepekově pobožnosť konajícím. Stalo se patrně u příležitosti posvěcení nově zbudovaného kostela.

**) Sepekovy postoupeny r. 1307. Jindřichovi z Rožmberka, jehož rod patrně růžice tato připomíná.

v kruhovém rámci, prohnutými pruty ze středu vybíhajícími na tré děleném, dvojnosy za sebou jdoucí; pravidelný zaostřený trojlist do kruhu vkomponovaný; tři hrotité trojlisty v kruhu seskupené tak, že špice jejich do středu kruhu míří.

Sakristie obdélníková, při severní stěně presbytáře, překlenuta jest valeně (klenba se na vrcholu rovnou čarou lomí) směrem kolmým k ose kostela. Světlo vniká okénkem hrotitým ve východní stěně prolomeným, které jest opatřeno kružbou: nejvýš v pravidelném kruhovém rámci jetelový trojlist kolmý, pod ním pak neúplný kruhový trojlist. V protější (západní) stěně jest ještě druhé okénko drobné, kruhové, bez kružby.

Sličný kostelík tento, kolem něhož se rozkládal hřbitov, byl r. 1785. zrušen a r. 1788. za 158·10 zl. prodán a přeměněn v příbytky a chlévy.

Obr. 178. Sepekov. Kostel sv. Mikuláše. Kružby v oknech.

Dva zvony odtud*) darovány do Černé u Plané (Schwarzbach), třetí (prostřední) pak do Terčí Vsi (Theresiendorf), hlavní oltář a kazatelna odvezeny do Jablonce u Krumlova (Ogfolderheid), a mešní roucha do Pohnání.

Stavba tato jest dnes již skoro pouhou zříceninou.

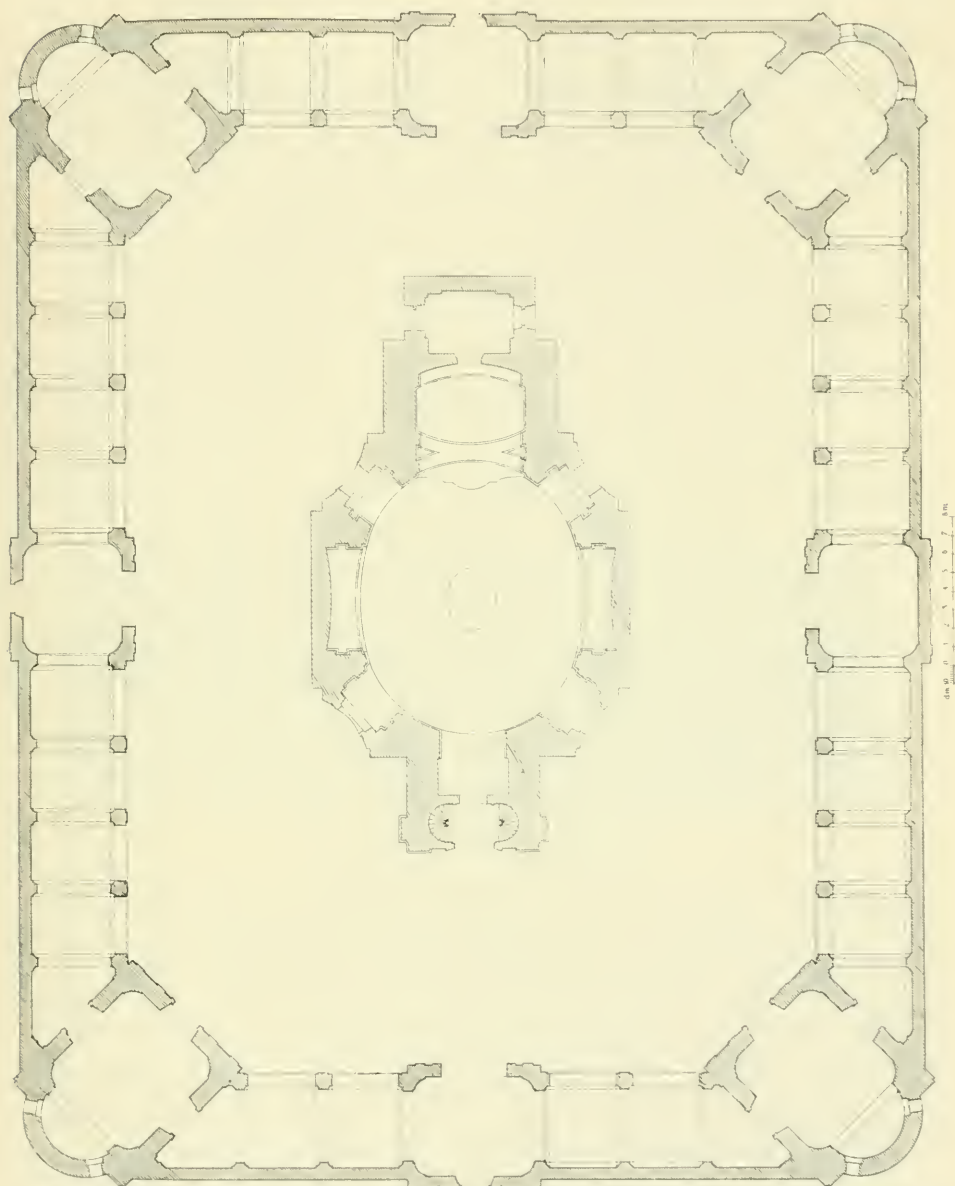
KOSTEL P. MARIE (nyní farní) zbudován v letech 1730—1733. na místě kaple, v níž milostný obraz zdejší lidem byl uctíván.**)

Půdorys (viz obr. 179). jeví zevně podobu kříže skoro pravidelného, jehož rohy jsou promáčknutými oblouky spojeny; uvnitř však jest prostor upraven ellipsovitě a překlenut kuplí, již na vrcholu ellipsovitá lucerna korunuje; na východ přisunut čtvercový presbytář, na západ pak upravena kobka a empora, nad nimi pak věž. V letech 1760—1767. zbudován kolem do čtyřhranu ambit se čtyřmi kaplicemi — rovněž kopulí s lucernou překlenutými — v rozích. Kopulovité střechy červeně natřeným plechem pobíjené dodávají budově velmi sličné a bohaté podoby (viz obr. 180).

*) Po věži není více ani stopy. Nepochybně stávala opodál.

**) V upomínku na jeho posvěcení ražena byla zlatá a stříbrná pamětní mince s obrazem Šepekovské Madonny po jedné a nového chrámu po druhé straně.

Façada věže upravena až do výše lodi jako průčelí kostela: při hranách jsou pilastry (místo hlavic římsy), jež nesou římsové kladí a nad ním nízký trojúhelníkový tympanon; nad tím vypínají se teprve dvě patra

Obr. 179. Sepekov. Kostel P. Marie. Půdorys.

vlastní věže. I ta jsou při rozích okrášlena pilastrem s hlavicí pseudojonskou. V prvém patře věže jest na třech — ze stavby hledících — stranách po výklenku svrchu mušlovitě upraveném, v nichž stojí slušně

pracované kamenné sochy: v průčelí P. Marie, s rukama sepjatýma, stojící na zeměkouli hadem obtočené, po stranách sv. Jakub a sv. Vavřinec. V druhém patře po každé straně okno. Nad hojnou okapní římsou (nad okny vzedmutou) pěkně profilovaná plechem obitá střecha bez lucerny. Ostatní zdivo kostela zevně hladké, toliko okna — obdélník, k němuž je svrchu přidána o něco užší kruhová výseč — jsou lisenami rámována.

Vnitřní stěny lodi rozčleněny jsou po každém boku čtyřmi mocnými, rovnoměrně rozestavenými pilíři (čtyřboký hranol), ke stěnám přistavěnými. Pilíře ty jsou po všech třech volných stranách ozdobeny pi-

Obr. 180. Sepekov. Kostel P. Marie. Pohled.

lastry s pěknými štukovými hlavicemi (komposita). Všechny je spíná bohatá vodorovná římsa, dole pak trnož. Pilíře nesou kopulovou klenbu, ozdobenou freskovými malbami Siarda Noseckého, přímluvu P. Marie illustrující (význam podán vždy nápisem na blánce, již nesou poletující andělé). Malba rozvržena ve čtyři skupiny: prvá (směrem k presbytáři) vypodobňuje bohaté sloupoví, obstupující bránu. Ku bráně chvátá zástup. Na blánce nápis: PATENS COELI JANUA. Druhá skupina: loď ztroskotaná, na níž v živém seskupení plavci, nad skupinou jasná hvězda a nápis: FULGENS STELLA MARIS · PORTUS NAUFRAGORUM. Třetí obraz: zástup obkličuje zsinalého nemocného; v pozadí chvátá od kostelíka (jenž má podobu kostelíka Sepekovského) kněz s Vel. Svátostí. Nápis: SALUS INFIRMORUM. Na čtvrtém obraze spatřuje se věž — vězení, z níž vězňové jsou právě propouštěni. Nad tím nápis: DULCIS SPES REORVM.

Obr. 181. Sepekovy. Madonna.

Malby tyto umírněností komposice, správnou perspektivou vynikající, jsou nyní značně zašlé. Pozadí příliš šedé.

Presbytář zaklenut je valeně (osa klenby shodná s osou kostela). I zde podpírají klenbu podobné ke stěnám přisunuté pilíře — dva po každé straně.

Na klenbě opět freskový obraz Siardův, nyní poněkud přemalovaný: Madonna sedí na trůně, k ní přicházejí geniové jednotlivých stavů v podobě malých dítek v oděvu a s odznaky různých důstojenství (papež, král, biskup, vojín atd.), a holdují jí.

Hlavní oltář v prostřed presbytáře volně stojící (za ním se vchází do sakristie), barokní, značně banální formy, cele zlacený. Retabulum jeho upraveno jako zlacená deska s okraji zprohybanými, v níž jest za sklem milostný obraz zdejší. Po stranách tohoto obrazu po veliké soše: sv. Václav a sv. Ludmila, dobré práce. Za celým oltářem ve dřevě imitovaný zelený baldachýn, zlatě květovaný, jejž dva vznášející se andělé drží.

Obraz P. Marie na hlavním oltáři (viz obr. 181.) 1·19 *m* vys., 0·305 *m* šir., na jilmové (nebo javorové) desce 13 *mm* silné malovaný, na zlaté půdě. Madonna vypodobněna tu stojíc na srpu měsícovém (rohy jeho obráceny jsou vzhůru), jemuž přimalován profil mužské tváře, v celé postavě, poněkud na pravo nachýlena. Spodní roucho zlatě desinované, plášť temně modrý se silnými světly. Na pravici neoděný Ježíšek správně kreslený (svatozář kovová, později přidána, jakož i šňůra korálů s křížkem kolem hrdélka), jenž usměvavě k Matce vzhlédá a kolem krku ji béře. Hlava Madonny — nepřiměřeně veliká — rázem svým se staročeskými Madonnami shodná — líbezného sic, však vážného výrazu, ozdobena je korunou, mitře biskupské značně podobnou, jíž dva andělé drží.*) Vlas Madonnin přes levé rameno splývající jest světlehnědý. Andělé jsou oděni hnědočerveným rouchem, jehož okraj tvoří zelený, červeně žíhaný obláček. Pozadí obrazu jest tečkováním děleno na kosočtverce; při postavě jemná rýsovaná svatozář, půda pak imituje trávník zelený, z něhož tu i tam barevná ojedinělá kvítka vyrůstají.

Barvy syté, nelesklé, inkarnát značně zarudlý (ve tváři Madonny patrny jsou některé opravy), kresba i malba dosti tvrdy. Nicméně jest obraz ten vynikajícím dílem z počátku XVI. stol. — patrně renesanční variant staršího gotického typu.**)

Ostatní nábytek chrámový jest práce pouze řemeslná.

Mešní roucho (1·13 *m* dl., 0·74 *m* šir.), cele pokryto barevně vyšívanými květy a listy (nynější látka jest nová), poněkud hrubé stylisace. Práce Doxanských řeholnic.

---

*) Koruna původně malovaná zlatem a černými konturami; podle této věrně napodobili nynější ze stříbra vytepanou, ozlacenou a posázenou drahokamy.

**) P. Labe o. c. mluví o přenesení obrazu Sepekovského r. 1420 do Bechyně. Dle toho bylo by možno nynější obraz za kopii původního obrazu považovati. Typem svým blíží se obraz Sepekovský velice obrazu v Ústí n. Orl. (původnímu ovšem — nynější skorem k nepoznání jest přemalován). Srvn. náš článek ve »Vlasti« roč. XII. str. 1004.

Kříž 0·80 *m* vys. a osm svícnů na hlavním oltáři z mosazi tepaných a zlacených, křiklavých tvarů, z r. 1761.

Monstrance úhledná, 0·60 *m* vys., sluncové formy, tepaná, empirová.

Ciboř 0·34 *m* vys. jemnými rokokovými vtepanými ornamenty ozdobený. Na víku soška ozářeného Beránka.

Sakristie na východ při presbytáři přistavěná, čtvercová, v osnovu stavby pojatá.

Zvony velké (dva) převezeny sem ze zbořeného nyní chrámu sv. Benedikta při zrušené kolleji Norbertinské v Praze (kde nyní novoměstský ústav šlechtičen). Srv. Ekert: Posvátná místa II. 420.

1. původně z r. 1602, Diepoldem v Praze přelévaný, měl (dle Weyraucha o. c.) letočetný nápis: »Ista campana dotatione honestissimae ac pissimae matronae D. Dorothaeae Korzenarzkin civis Vetero Pragensis anno 1602 ecclesiae huic tunc sancti Benedicti, nunc st. Norberti obvenit. 1708 incendio ruptam collegium sancti Norberti in honorem beatae Mariae Virginis et sti Laurentii refundi fecit Vetero Pragae ab Antonio Schönfeld.»

2. 0·81 *m* prům., 0·77 *m* výška. Při koruně girlandový vlys a akantové listy svislé; na plášti reliefy sv. Floriána a sv. Norberta jakož i nápis:

HÆC CaMPANA FVSA DE INSIGNI PARITER AC DEVOTA ADDICTIONE EORVM
QVI ECCLESIÆ HVIC INNOVATÆ TVNC SANCTI BENEDICTI NVNC SANCTI PATRIS
NORBERTI SINGVLARI FAVORE PIÂ CVRÂ CONSVLEBANT HI ILLaM FVNDI FECERE
aC VT MORIS DICI:
NORBERTVS FLORIANVS
ANNÔ SÆCLI ABHINC TERTII MILLENÔ QVINGENTENÔ BIS TRICENÔ OCTAVÔ SED COLLE:
GIVM S. PATRIS NORBERTI POST HAC GRAVIA INCENDIA PASSAM TERTIÂ MAII SONÔ AC VOCE
DEPRESSA ILLaM IMPENDIÔ RESTAVRARE FECIT ANNO DICTÔ SEPTINGENTESIMO OCTAVÔ.

Mezi reliefy drobná kartuška s nápisem: VETERO PRAGA: FVSA AB: ANTONIO SCHŌNFELDT.

3. 0·67 *m* prům., 0·60 *m* výška. Nahoře obíhá pěkný renesanční větvicový ornament, položený po obou stranách nápisu: GOS MICH NICOLAUS LOW IN PRAG ANNO 1663.

Na plášti velký relief sv. Mikuláše dítkám (třem) žehnajícího. Vedle reliefu invokace: SANCTE NICOLAE ORA PRO NOBIS. Na protější straně pak opět nápis:

LETHA PANIE · 1663 · GEST · TENTO ZWON · LITEG
A · POSWIECZENEG KE CZTI · SWATEMY · MIKV · LASSI
DO · WSY · SEPEKOW · ZA · PANO · WANI · G. M. PANA ·
VINCENTIA · MACARIA · OPPATA · KLA · SSTERA ·
STRAHOWSKEHO · A · MILIWSKYHO · Z PRIZINIENI ·
PANA · IANA · LADISLAWA · KRIMERA · TEN · CZAS ·
HEYTMANA · PANSTWI · KLASSTERA · MILYWSKYHO ·

Byl sem patrně přenešen ze zrušeného kostela sv. Mikuláše.

AMBIT do nádvoří chrámového arkádovitě otevřený (arkády podepřeny čtyřbokými pilíři), klenutý. U prostřed všech čtyř boků po vchodu; pole arkády, do nichž vchody ústí, mají rozměry větší nežli ostatní a jsou přikryta mansardovými střechami. V rozích ambitu kosmo (směrem úhlopříčen) postaveny kaplice s apsidovitou oltářnicí. Oltáříky v nich nad řemeslnosť nevynikají.

FARA r. 1786. zbudovaná, statná budova o jednom poschodí; východní fronta lisenami, jež naznačují arkádu, oživena. Přízemí klenuto. Střecha mansardová.

Skalice či Hradiště.

Sedláček o. c. VII, 280—283 s plánem. J. K. Hraše v Pam. arch. IX, 451—453

Skrovné zbytky dvou obdélníkových stavení.*)

Slavoňov.

ZÁMEČEK o jednom poschodí, mansardou přikrytý. Přízemí klenuté (hrany výsečové klenby nesou oblá, z malty napodobená žebra) jakož i budova pivovarská pocházejí z druhé polovice století XVI. Na zahradní zdi zbytky červeného rustikování. Před vjezdem pískovcová SOCHA SV. JANA NEP. z min. století, práce řemeslné.

Sobědraž.

O blízkém hradišti viz čl. »Kučeř«.

*) Sedláček pokládá je za pozůstatky hradu ze XIII. stol.: větší obdélník považuje za místo, kde hradní palác stával, a menší za zbytky branné věže. Po jeho mínění byl hrad tento obehnán pouze ploty. Hradišti tomuto přikládá značnou důležitost, jelikož prý »ukazuje způsob prvních panských sídel v Čechách, tvoříc přechod od slovanských hradův a týnů ke hradům středověkým«.

Soví.

O mohylách zdejších viz zmínku ve článku »Bechyně«. str. 1.

Srlín.

J. Hejna, o. c. 208—214.

V lese »Březovci« směrem k Ratajům, jakož i v revíru »Bezinky« mohyly, o nichž viz J. K. Hraše v Pam. Arch. VII, 612., IX. 133—135. L. Šnajdr, Počátkové předhistorického místopisu 90.

Na místě, kde nyní škola a kolna sousedního statku, dosud zachované zbytky (základy a sklepy) někdejšího panského obydlí jakož i ve skále lámaná chodba — patrně přístup pro vodu k potoku.

Strýšovice (Kočí hrádek).

Sedláček, o. c. 54—55.

TVRZIŠTĚ nevelikě, příkopem a z části i náspem obehnané.

Sudoměřice.

Fr. Wildmann v »Methodu« XIX, 22, 27.

KOSTEL VŠECH SVATYCH, stavba původně gotická, z níž při přestavbě r. 1826 ponechán toliko presbytář.

Obr. 182. Sudoměřice. Svícen oltářní.

Presbytář čtvercový (6·20 m^2), křížovou klenbou žebry v hladký svorník se sbíhajícími opatřenou. Výška klenby od země obnáší 6·83 *m*. Za oltářem zazděné okno gotické (1·32 *m* šir.), jež toliko ze zevnějšku

jest patrno; znatelny v něm sledy kružby nyní úplně vytlučené. Postranní dvě segmentová okna novější.

Vítězný oblouk do špice sklenutý, na vnějších hranách šikmo sříznutý a uvnitř gotickým žebrem vyložený, jež končí se šikmo sříznutými hranami (1·61 *m* nad zemí).

Loď, až do r. 1826 dřevěným táflovaným stropem krytá, nezachovala ze starší podoby své ničehož.

Kamenná křtitelnice polokulovitá, 0·79 *m* v průměru mající, jež kolem obruby má plochý pás a jejíž vypuklá plocha ozdobena polovypuklými pruty od obruby k dolejšímu středu rovně i šikmo se táhnoucími. Celkem podobna jest křtitelnice tato křtitelnici Ratajské.

Z barokního nábytku velmi slabého provedení zasluhuje zmínku rámec levého postranního oltáře, poměrně ze všeho nejlepší.

Svícny oltářní cínové, velmi ušlechtilé práce: z trojboké nohy pokryté vkusným stylisovaným ornamentem a ozdobené uprostřed nápisovou kartuší, vystupuje jednoduchý ale ladně profilovaný stonek (viz obr. 182.). Na kartuších nápis:

»DANIEL WERKOCZ DARUGE KE WSSEM SWATÝM DO SUDOMIERZICZ 1641.«

Zvony (ve vížce, jež na krovu lodi chrámové spočívá):

1. 0·74 *m* prům.; 0·59 *m* vys.; při hořejším okraji pruh, v němž vždy jedno poprsí mužské a jedno ženské vzadu v rostlinný ornament vybíhající drží znakovou kartuši; pod ním souvislý věnec dolů obrácených akantových listův. Na plášti podlouhlá obdélníková kartuše s nápisem.

LETHA 1638 SLYTY GEST ZWON TENTO
KE CZTI A K CHWALE BOZI BLAHOSLAWE-
NE PANNY MARYGE K ZALOZENI CHRAMV
WSSECH SWATYCH DO WSY SVDOMIERZICZ
NAKLADEM WSSY OSADY OD STANISLAWA
ZWONARZE V MIESTIE RAVDNICZY NAD LABE
ZA PRŽEDNICH KOSTELNIKVW THOMASSE KNO-
TKA WACZLAWA WRATNYHO MATIEGE KOWARZE.

Nejdoleji věnec akantových listů.

2. 0·47 *m* prům., 0·39 *m* vys. Kolem hořejšího okraje nápis:

⚙ STANISLAW ZWONARZ W MIESTIE RAVDNICZY SLYL MNIE AO 1638.

Pod tím věnec stylisovaných listů špicí dolů obrácených, na plášti pak nápis:

NAKLADEM DWAVCH BRATRŽY
THOMASSE A IANA KNOTKY
⚙ Z SVDOMIERZYCZ ⚙

Svatkovice.

Bývala tu TVRZ, kteráž zpustla již na počátku XVII. století. Viz o ní: Sedláček o. c. VII, 57—58.

Varta.

Tyl o. c. 64.

Naproti hradu Zvíkovu na strmém břehu vltavském (kudy se scházelo k mostu přes Vltavu) místo opevněné okrouhlým, dosud zachovalým valem a náspem značných rozměrů. Zbytky rozmetaného zdiva.

Obr. 183. Veselíčko. Kalich rokokový 0·305 *m* vys.

Vepice.

Sedláček o. c. XI. 79. Tyl o. c. 63.

Východně pod vesnicí v rybníce »Novém« TVRZIŠTĚ — skrovný to pahoreček (c. 50 *m* v průměru, nasypaný. Tvrz tu stávavší byla sroubena z dubových trámcův na nízké kamenné podezdívce.*) Poblíž tohoto pahorku patrný jest ještě pahoreček druhý, menší, jenž jest buď zbytkem náspu anebo (spíše) sloužil ku podepření dřevěného mostu, po němž se od vesnice ke tvrzi chodilo.

V nánosu kolem tvrziště množství střepin, kostí, odpadků (nalezeno tu i dobře zachované obilí a ovoce), též zbraně (železné sekyry, železné bodce šipek, nožík se střenkami kovem vykládanými) a pod. Na poli při rybníce nalezen úlomek vrtaného kamenného mlatu. (Vše v zem. museu.)

*) Ještě při posledním »vyvážení« rybníka bylo nalezeno množství těchto trámcův, úplně zachovaných, z nichž leckteré ještě mezi sebou spojeny byly.

Kde nyní čp. 9, stával dvorec, při něm pak zajisté i zděné panské stavení. Brána, obložená žulovým tesaným, do špice zalomeným ostěním, byla teprve nedávno rozbořena. Kus silného zdiva dodnes při vchodu patrný.

Vesce.

O bývalé TVRZI zdejší, nyní zúplna zaniklé viz Sedláček, o. c. XI, 78.

Obr. 184. Veselíčko. Mešní konvičky.

Veselíčko.

Schaller o. c. XIV, 145; Sommer o. c. X, 48; Trajer Beschreib. 636.

FARNÍ KOSTEL SV. ANNY, stavba moderní z r. 1851. Jediný starý předmět v ní se nalézající jest obraz svaté rodiny ze zbořené kaple zámecké, obstojná malba z poč. XVIII. stol.

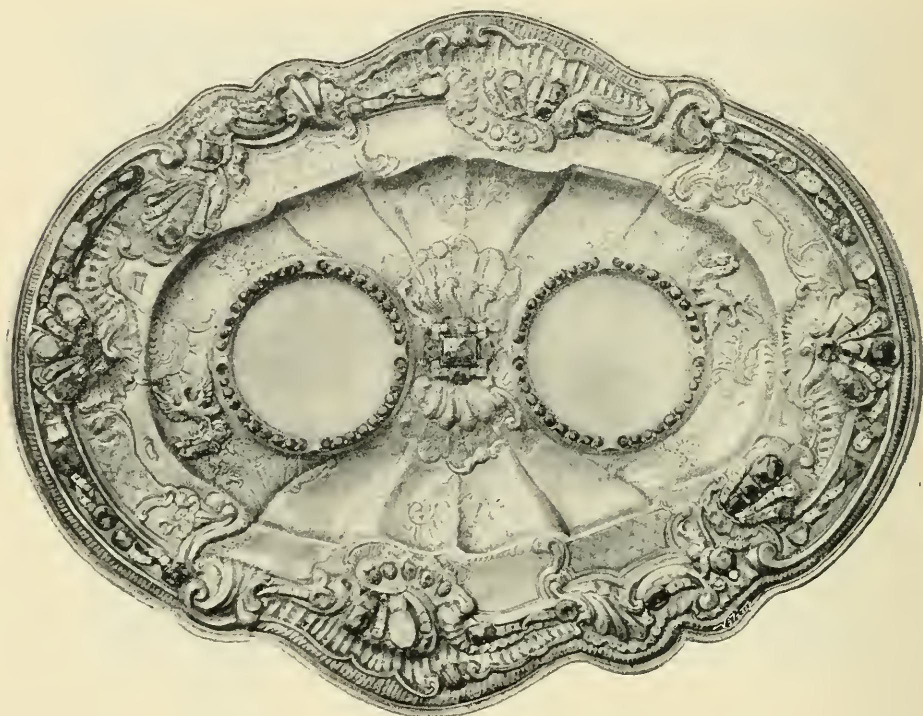
Kalich rokokový, stříbrný, pozlacený, 0·305 *m* vys., kupa 0·105 *m* šir. Koš kupy, nodus i noha bohatě tepané. Profily posázeny jsou drahokamy (umělými i pravými). Na kupě tři oválové emailové destičky s malovanými obrázky: Kristus P. na kříži, Bolestná Panna Maria a sv. Jan Ev. (celé postavy). Na noze rovněž tři obrázky: Stigmatisace sv. Františka, sv. Josef a sv. Jan Kapistrán (viz obr. 183.). Prázdný prostor vespod nohy

zakryt jest talířkovou výplní, do níž vytepána pěkná kartuše. Beze značky.

Mešní konvičky rokokové (0·17 *m* vys.), tepané a umělými drahokamy posázené (viz obr. 184.).

Podnos pod konvičky (0·35 *m* dlouhý a 0·28 *m* šir.), rovněž výborně tepaný a drahokamy posázený (viz obr. 185.).

Nádherné tyto nádoby mešní daroval zdejší svatyni arcibiskup Václav Leopold Chlumčanský (1815—1830).

Obr. 185. Veselíčko. Podnos pod konvičky.

Kasule mešní (1·02 *m* dlouhá, 0·66 *m* šir.) ze zlatého brokátu pestrými naturalistickými květy protkaného. Při dolejším okraji jemně vyšitý znak arcibiskupa Chlumčanského s letopočtem 1829.

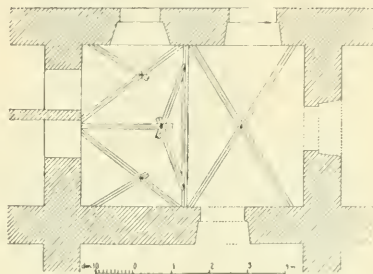
ZÁMEK. Stavení jednopatrové, zmodernisované. — V jedné síni freska z druhé pol. XVIII. stol.: na stropě oválový obraz znázorňující bohyni Iris; okraj obrazu tvoří znamení zvířetníková, z nichž vycházejí zlacené paprsky. Na stěnách Klotho, Lachesis a Athropos, amoretti a p. — Hojně portraitův na plátně malovaných, z nichž nejzdařilejší podobizna dámy, označená jménem BÉRNARDVS A. DE ROSQ. B. 1682. — Několik zajímavých předmětů z doby empiru, jako jednotlivé kusy nábytku, hrací hodiny, rámec na obrazu cís. Josefa II., pastellové poprsí damské a j.

Vlksice.

Sedláček o. c. VII. 284—286.

TVRZ z prvé pol. XVI. stol. při potoce v dolině, jejíž panské stavení o jednom poschodí dosud zachováno. Místnosti jsou klenuty po většině do kříže; žebra jsou napodobena z malty (trojúhelníkový profil); tam, kde se několik hran sbíhá, žebra poněkud přes sebe přebíhají a jsou pak kolmo uťata.

Zvláště bohatou klenbu má místnosť v prvém poschodí (viz obr. 186.). Vchody leckde dosud jsou obloženy špičatým kamenným ostěním.

Obr. 186. Vlksice. Půdorys klenuté síně ve tvrzi.

Místo mezi budovou a potokem sluje dosud »na parkáně«; nalezá se tu množství střepin a kostí (ze střepin jsou mnohé tuhované).

Nad budovou »na zahradě« ve stráni staré polozbořené rozsáhlé sklepy, valeně klenuté.

Voltířov.

Heber, Burgen III, 212; Sedláček, o. c. XI, 78.

TVRZ zdejší stávala tu, kdež nalézá se stavení č. 15, »Buršův hrad« řečené. Byla rozlohy skrovné, opevněna příkopem (dosud se čtvrtiny zachovaným) a valem. Dosud spatřuje se kus zdiva lomového. Polovina bývalého příkopu proměněna jest v rybníček.

Na zvonici, prosté to čtyřhranné věžce, zvonek 0·34 *m* v prům., ozdobený reliefy P. Marie, sv. Pavla a Jana, jakož i festony, nese počáteční písmena jména zvonařova I W K*) a letopočet 1791.

Vratišov.

Na zahradě při statku čp. 5. středověké TVRZISTĚ okrouhlým příkopem a vysokým valem obehnané. Příkop zatápěn byl vodou z drobných na stráni zřízených rybníčků, dřevěným potrubím přiváděnou. Zbytky zdiva nejsou patrny.

*) T. j. Jan Václav Kühner.

Vyhnanice.

R. 1895 nalezen tu pěkný nepolévaný kachel z XV. stol. (0·21 *m* šir. a 0·16 *m* vys.) s cimbuřím a s pěknou polovypuklinou sv. Tří Králů

Obr. 187. Vyhnanice. Gotický kachel.

Ježíškovi se klanějících (viz obr. 187.; srovn. Mitth. C-C. XXII 1896, 108 a příl. IV, 19); dále nalezen tu zlomek kachle se znakem orla a zlomek gotického ornamentu hliněného.

Žďár.

Sedláček, o. c. VII, 54.

TVRZIŠTĚ čtverhranné, příkopem obehnané.

JMÉNA MÍST.

JMÉNA UMĚLCŮ.

OPRAVY HRUBŠÍCH OMYLŮ.

Na str. 21. pod obr. č. 24 čti v »klášterním« místo »děkanském«.

» » 91. 6. řádka shora místo „laſſawſkemu“ čti „laſſowſkemu“.

» » 107. 14. » » » »v r. 1185« čti »okolo r. 1185«.

GETTY CENTER LINRARY
3 3125 00672 2694